

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SPORDA BAŞARIYI ETKİLEYEN SOSYAL
FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Döndü Günay DOĞAN

Enstitü Ana bilim Dalı :Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Tez Danışmanı :Yrd.Doç.Dr.Reşat KARTAL

KASIM - 2001

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SPORDA BAŞARIYI ETKİLEYEN SOSYAL
FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Döndü Günay DOĞAN

Enstitü Ana bilim Dalı :Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Bu tez .../.../2001 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

_____
Jüri Başkanı

_____
Jüri Üyesi

_____
Jüri Üyesi

ÖNSÖZ

Tezimle ilgili çalışmalara başladığımda, böyle bir araştırmaya ilk adımını atan bir kişi için çok zor bir konu olduğunu farkettim. Ama beni bu konuyu seçmeye iten sebep, sporculuk hayatım boyunca sosyal faktörlerin çok önemli bir konu olduğunu düşünmem olmuştur. Benim spora başlamamı sağlayan ilk sebep ikamet yerimin Bağlarbaşı Cimnastik Salonunun yakınında oluşuydu. Hayatımın bütün akışını etkileyen bu başlangıç sebebi ile acaba başka bir ilde olsaydım veya başka bir semtte otursaydım böyle bir şansım olur muydu, başarılarımın en büyük sebeplerinden biri olan aile ortamım daha farklı olsaydı acaba sonuçlar değişir miydi gibi sorular hep aklımdan geçmiştir. Bu ve bunlara benzer sorular, sporda başarılı olan kişilerin sosyal şartlarının benimki ile benzer olup olmadığı merakını uyandırdığı için bu konuyu seçmiş oldum. Ulaştığım sonuç ise ülkemizde sosyal koşulların yalnızca sporda değil bir çok alanda başarıyı etkilediği ve bu koşullarda başarılı olan kişilerin uygun koşullar olsa inanılmaz denem başarılarına imza atacağı olmuştur. Bu sebeple öncelikle sporda bu koşullarda başarılı olmamı sağlayan aileme,Rahmetle andığım antrenörüm Nurhan Dağıstanlı'ya ayrıca tezimi yazma aşamasında bir çok bilinmezlikler içinde bana yol gösteren M.Tayfun Amman ve danışmanım Reşat Kartal'a,Ted İstanbul Koleji Öğretmenlerine ve anketleri dolduran tüm spor camiası mensuplarına sonsuz şükranlarımı sunarım.

D.Günay DOĞAN

Kasım 2001

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ.....	III
ÖZET.....	IV
SUMMARY	V
GİRİŞ.....	1
A. Araştırmanın Konusu Önemi Ve Amacı.....	1
B. Yöntem ve Sınırlamalar.....	2
1.SPOR	4
2.SOSYOLOJİ.....	6
2.1.Toplum.....	9
2.2.Kültür.....	13
2.3.Sanayileşme ve Şehirleşme.....	17
2.4.Sosyal Tabakalaşma.....	21
3.SPORDA BAŞARIYI ETKİLEYEN SOSYAL FAKTÖRLER.....	24
3.1. Sosyal Yapı.....	25
3.1.1. Nüfus.....	25
3.1.2. Ekonomik Yapı.....	28
3.1.3. Sanayileşme ve Şehirleşme.....	31
3.1.4. Kültürel Yapı.....	34
3.1.5. Aile.....	37
3.1.6. Eğitim.....	41
3.1.7. Din.....	43
3.1.8. Serbest Zamanlar.....	43
3.1.9. Sosyal Tabakalaşma.....	46
3.1.10. Siyasal Yapı.....	49
3.2.Sporda Başarıyı Etkileyen Diğer Sosyal Faktörler.....	51
3.2.1.Sosyal Güvenlik.....	51
3.2.2.Spor Alt Yapısı.....	55
3.2.3.Okul.....	57

3.2.4.Kitle İletişim Araçları.....	58
3.2.5.Kitle Sporu ve Fırsat Eşitliği.....	62
3.2.6.Sosyal Çevre.....	64
BULGULAR VE GENEL YORUMLAR.....	68
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	94
KAYNAKLAR.....	96
EKLER.....	98
ÖZGEÇMİŞ.....	101

TABLolar LİSTESİ

TABLolar

	Sayfa No
Tablo 1.1 :Başarılı ve Başarısız Sporcuların Dağılımı	68
Tablo 1.2: Örneklem Gurubunun Yaş Dağılımları.....	68
Tablo 1.3: Örneklem Gurubunun Doğum Yerleri Dağılımı.....	68
Tablo 1.4: Örneklem Gurubunun Cinsiyet Dağılımı.....	69
Tablo1.5:Örneklem Gurubunun Ailelerinde Sporcu Olanlar ve Olmayanların Dağılımı.....	69
Tablo 1.6: Örneklem Gurubunun Annelerinin Öğrenim Durumları.....	69
Tablo 1.7: Örneklem Gurubunun Babalarının Meslek Dağılımları	70
Tablo 1.8: Örneklem Gurubunun Annelerinin Meslek Dağılımları	70
Tablo 1.9: Örneklem Gurubunun Babalarının Meslek Dağılımları.....	71
Tablo 1.10: Örneklem Gurubunun Ailelerinin Gelir Düzeyleri	71
Tablo 1.11: Örneklem Gurubunun Spor Branşları Dağılımı.....	72
Tablo1.12:Örneklem Gurubunun Spora Başladıkları Yerleşim Yerleri Dağılımı.....	72
Tablo1.13: Örneklem Gurubunun İl Çapında Derece Alanlar ve Olmayanların Dağılımı.....	73
Tablo 1.14: Örneklem Gurubunun Türkiye Çapında Derece Alanlar ve Olmayanların Dağılımı.....	73
Tablo 1.15: Örneklem Gurubunun Milli Olanların ve Olmayanların Dağılımı.....	73
Tablo 1.16: Örneklem Gurubunun Spordan Maddi Kazancı Olanların ve Olmayanların Dağılımı.....	74
Tablo 1.17: Örneklem Gurubunun Spordan Sağladığı Gelir Düzeyleri Dağılımı.....	74
Tablo 2.1: Sporcuların Başarılı ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Babalarının Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki.....	75
Tablo 2.2: Sporcuların Başarılı ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Branşları Arasındaki İlişki.....	76

Tablo 2.3: Sporcuların Başarılı ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların İl Çapında Yapılan Yarışmalarda Derece Almaları Arasındaki İlişki.....	77
Tablo 2.4: Sporcuların Başarılı ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Türkiye Çapında Yapılan Yarışmalarda Derece Almaları Arasındaki İlişki.....	78
Tablo 2.5: Sporcuların Başarılı ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Milli Sporcu Olmaları Arasındaki İlişki.....	79
Tablo 2.6: Sporcuların Başarılı ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Spordan Maddi Kazanç Sağlamaları Arasındaki İlişki.....	80
Tablo 2.7: Sporcuların Başarılı ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Spordan Maddi Kazanç Düzeyleri Arasındaki İlişki.....	81
Tablo 2.8: Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Annelerinin Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki.....	82
Tablo 2.9: Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Babalarının Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki.....	83
Tablo 2.10: Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Branşları Arasındaki İlişki.....	84
Tablo 2.11: Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Spora Başladıkları Yerleşim Yerleri Arasındaki İlişki.....	85
Tablo 2.12: Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Spordan Sağladıkları Maddi Kazanç Sağlamaları Arasındaki İlişki.....	86
Tablo 2.13: Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Arasındaki İlişki Spordan Sağladıkları Maddi Kazanç Düzeyleri Arasındaki İlişki.....	87
Tablo 2.14: Sporcuların Doğum Yerleri İle Sporcuların Annelerinin Öğrenim Durumları Arasındaki İlgisi.....	88
Tablo 2.15: Sporcuların Doğum Yerleri İle Sporcuların Branşları Arasındaki İlgisi.....	89
Tablo 2.16: Sporcuların Doğum Yerleri İle Sporcuların Spora Başladıkları Yerleşim Yerleri Arasındaki İlgisi.....	90
Tablo 2.17: Sporcuların Cinsiyeti İle Spora Başladıkları Yerleşim Yerleri Arasındaki İlişki.....	91
Tablo 2.18: Sporcuların Cinsiyeti İle Spordan Maddi Kazanç Sağlama Durumları Arasındaki İlişki.....	92
Tablo 2.19: Sporcuların Cinsiyeti İle Spordan Maddi Kazanç Sağlama düzeyleri Arasındaki İlişki.....	93

ÖZET

Araştırmamızın konusu, “Spor’da Başarıyı Etkileyen Sosyal Faktörler’dir”. Böyle bir araştırma yapmamızın amacı, ülkemizde bir çok yetenekli genç ve çocuk olmasına karşın, uluslar arası düzeyde istenilen başarılarla ulaşılamamış olmasının sosyal faktörlerin ne kadar önemli olduğu ve buna rağmen yeteri kadar üzerinde durulmadığı gerçeğini vurgulamaktır. Kuşkusuz sporda istenilen başarılarla ulaşılamamasının bir çok sebepleri olmasının yanısıra ayrıca bir çok da sosyal sebepleri de vardır. Bu sebeple kapsamı sosyal yapıyı etkileyen ve etkilenen faktörlerden, nüfus, sanayileşme, sosyal tabakalaşma, eğitim, aile, serbest zaman, din, kitle sporu, fırsat eşitliği, siyasal yapı, alt yapı v.s gibi genel konularla sınırlandırdık.

Gerek öğretilerde gerekse uygulamada ihmal edilen sporun sosyal açıdan araştırılması yalnızca ülkemizde değil diğer ülkelerde de çok yenidir. Sporun ve sporcunun toplumdaki hakettiği konuma ulaşması, öncelikle spor olgusu içinde geniş bir araştırma yapılmasına, sporda başarıyı olumsuz yönde etkileyen faktörlerin belirlenerek ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Ayrıca başarılı bir spor politikası ile başarıyı sağlayacak ortamlar oluşturulması da biran önce gerçekleştirilmesi gereken durumlardır. Ülkemizde birçok yetenekli genç veya çocuk, bu yeteneklerinden habersiz olarak kimi zaman geçim sıkıntısı sebebiyle erken yaşlarda ağır işlerde çalışarak harcanmaktadır. Kimi zaman da, ekonomik zorlukların yanı sıra eğitim düzeyinin düşüklüğü onları spora yönlendirecek bir ortamın oluşmamasına sebep olmaktadır. Spora yönlendiği ve başarılı olduğu halde, gelecek vadetmediği için sporu bırakanların sayısı da çok fazladır. Eğitim düzeyi, fırsat eşitsizliği, ekonomik koşullar, toplumun sosyal yapısı, spor altyapısı v.s bazen spora yönelmeye, bazen sporu sürdürmeye, bazen de sporda ulaşılabilecek başarıların seviyesine engel olmaktadır. Görsel medyanın spor konusundaki aktarımları pek çok branşın tanınmamasına etki etmekte hatta neredeyse spor denilince akla futbol gelmektedir. Futbol’un bu kadar çok yaygınlaşması ve sevilmesi çok güzel olmakla beraber, diğer branşlarında bu boyutta yaygınlaşması özlemine beraberinde getirmektedir. Ülkemizde sporun algılanış biçimini düzeltmek, daha büyük kitlelerin sporu yaşamının bir parçası haline getirmek, çocukları ve gençleri spora yönlendirmek hususunda Beden Eğitimi Öğretmenlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Bunun yanısıra ailelerin, okulların ve özellikle devletin üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri toplum sağlığı ve özlenen başarılarla ulaşılması açısından çok önemlidir.

Bu çalışma teorik ve uygulama olmak üzere toplam iki kısımdan oluşmaktadır. Çalışma İstanbul ilinin Anadolu yakası ile sınırlı olup, 2001 yılında sporcu olan ve bu tarihten önce sporu bırakan toplam 140 sporcu üzerinde yapılmıştır. Teorik kısımda kaynak taraması tekniği ve saha çalışma sırasında anket tekniği kullanılmıştır. Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS paket istatistik programı kullanılmıştır. Soruların analizinde frekans tabloları, çapraz tablolar ve ki-kare analizini içeren istatistik yöntemler kullanılmıştır. Çalışmamız sonucunda ailenin öğrenim durumunun ve gelir düzeyinin ayrıca yerleşim yerinin sporda başarıyı etkilediği ortaya çıkmıştır. Ülkemizin içinde bulunduğu koşullarla sporda ulaştığımız sonuçları karşılaştırdığımızda, ulaşılan sonuçların hiç şaşırtıcı olmadığı ortaya çıkmaktadır. Sporda ve bir çok alanda başarıya ulaşmamız için sosyal yapımızda köklü değişimler ve gelişimler gerekmektedir.

SUMMARY

The subject of our investigation is “The social factors that impress the success in sport”. The reason that we do this investigation is the importance of the social factors despite there are a lot of competent young people and children we couldn't reach a national success. Also in spite this we don't dwell upon enough on this subject. Certainly despite the other factors of being unsuccessful there are a lot of social factors too. Because of this we limit the general subjects with population , industrialization , social classification , education , family , free time , religion , chance equality , social structure , body structure ... etc.

Whether in doctrine or application the neglected part is the investigation of the importance of the social sport is not only very new in our country. For the status that the sport and the Sportsmen deserve to reach firstly there must be an investigation on sport and the factors that effect the sport badly must be removed. Also building a successful politic of sport and an atmosphere is a must to be realized. In our country there are many young people and children who are uninformed in these subjects and who work in hard works because of compatibility difficulty. Despite compatibility difficulty also the insufficient education make a barrier for those people to join these kind of surroundings. Also the number of the people is too many who give up after turning towards to these kind of things and becoming successful because of this works don't obtain a certain future. For example the education levels , the deficiency of advantages , economic conditions , the social status of the society , basic fundamentals of sport ... etc. sometimes make people guide to sport , continue to do sport or obstruct the success in sport. Another effect is the media. The visual part of media makes so many branches of sport unknown. When we say sport the first thing that occur in our mind is football. At the same time the widespread of football and the affection to football is good but it brings the desire of the other branches become widespread. In our country the Sport Teachers have a big responsibility to tidy up the form of sport , to add a large number of community to the parts of the sport life and to guide young people and children to sport. Also with this the duty that the parents , schools , especially the government must do are so important for the society health and the deserved success.

According to the results of our public survey we understand that the factors which effect the starting to do sport are the same factors with the factors which effect being successful in sport. As a result of this for being successful the people who live in that society must turn towards to sports and there must be the social and economic chance , the education level must obtained , the under building must be good , there must be scientific applications and there must be social grown up for them for they don't give up and it must be done for the source effect in sport. When we compare the results that we get with the condition that our country is in the outcomes don't surprise us. As a result we see that there must be a lot of deep changes in our social structure and we need improvements.

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu Önemi Ve Amacı

Araştırmamızın konusu, “Spor’da Başarıyı Etkileyen Sosyal Faktörler’dir”.Böyle bir araştırma yapmamızın amacı,ülkemizde bir çok yetenekli genç ve çocuk olmasına karşın, uluslar arası düzeyde istenilen başarılarla ulaşılamamış olmasının sosyal faktörlerin ne kadar önemli olduğu ve buna rağmen yeteri kadar üzerinde durulmadığı gerçeğini vurgulamaktır. Gelişmiş ülkelerin sporda ulaştıkları sonuçlara baktığımızda ve elde edilen sonuçları sosyal gelişmişlik durumları ile karşılaştırdığımızda sosyal faktörlerin ne kadar önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Araştırmamızın önemi, sosyal yapının incelenmesi ile sporda başarıyı etkileyen sosyal faktörlerin ne olduğunun tespit edilmesi ve bu elde edilen sonuçların daha başarılı sonuçlar almak için değerlendirilmesidir. Ülkemizin genç nüfus potansiyeli yüksek olmasına karşın,uluslar arası spor alanlarındaki başarılarımız istenilen düzeye ulaşamamıştır.Kuşkusuz sporda istenilen başarı düzeyine ulaşamamasının bir çok sebebi vardır.Ancak bu sebeplerin içinde yer alan sosyal faktörler konusu da büyük önem taşımaya rağmen yeteri düzeyde araştırılmamıştır. Daha da önemlisi fert ve toplum sağlığı açısından çok önemli bir yeri olan sporun geniş kitlelere tanıtılması ve sevdirmesi büyük önem taşımaktadır.

Gerek öğretilerde gerekse uygulamada ihmal edilen sporun sosyal açıdan araştırılması yalnızca ülkemizde değil diğer ülkelerde de çok yenidir. Sporun ve sporcunun toplumdaki hakettiği konuma ulaşması, öncelikle spor olgusu içinde geniş bir araştırma yapılmasına, sporda başarıyı olumsuz yönde etkileyen faktörlerin belirlenerek ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Eğitim düzeyi, fırsat eşitsizliği, ekonomik koşullar, toplumun sosyal yapısı,spor altyapısı v.s bazen spora yönelmeye, bazen sporu sürdürmeye, bazen de sporda ulaşılabilecek başarıların seviyesine engel olmaktadır.Görsel medyanın spor konusundaki aktarımları pek çok branşın tanınmamasına etki etmekte hatta neredeyse spor denilince akla futbol gelmektedir.Futbol’un bu kadar çok yaygınlaşması ve sevilmesi çok güzel olmakla beraber, diğer branşlarında bu boyutta yaygınlaşması özlemine beraberinde getirmektedir. Ülkemizde sporun algılanış biçimini düzeltmek, daha büyük

kitlelerin sporu yaşasının bir parçası haline getirmek, çocukları ve gençleri spora yönlendirmek hususunda Beden Eğitimi Öğretmenlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Bunun yanısıra ailelerin, okulların ve özellikle devletin üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri toplum sağlığı ve özlenen başarılarla ulaşılması açısından çok önemlidir.

Araştırmamızda kullanılan anket yönteminin sonuçlarına göre, spora başlamaya etki eden faktörlerin aynı şekilde sporda başarılı olmaya da etki eden faktörler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yine araştırma sonuçlarına göre sporda başarıya etki eden faktörler arasında sanayileşme ve şehirleşmenin, eğitim seviyesinin ve özellikle ailenin büyük önemi olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak eğitim, aile, sosyal gelişme, din, fırsat eşitliği, serbest zaman, sosyal eşitlik, alt yapı v.s kısacası sosyal faktörler sporda başarıyı etkileyen en önemli faktörlerden biridir.

B. Yöntem ve Sınırlamalar

Bu çalışma teorik ve uygulama olmak üzere toplam iki kısımdan oluşmaktadır. Çalışma İstanbul ilinin Anadolu yakası ile sınırlı olup, 2001 yılında sporcu olan ve bu tarihten önce sporu bırakan toplam 140 sporcu üzerinde yapılmıştır. Çalışmada Basketbol, Voleybol, Hentbol, Futbol, Atletizm, Yüzme, Vücut Geliştirme, Jimnastik, Güreş ve Raket sporları olmak üzere toplam on branş yer almıştır. Örneklem grubunun %'de 82,1'i 30 yaşın altındadır. Örnek bireylerin seçiminde tesadüfi örnekleme yöntemi uygulanmıştır.

Teorik kısımda kaynak taraması tekniği ve saha çalışma sırasında anket tekniği kullanılmıştır. Anketin hazırlanmasında benzer içerikteki kaynaklardan ve çalışmalar sonucunda elde edilen intibalarımızdan yararlanılmıştır. Anketin hazırlanması çeşitli aşamalardan geçerken bir çok soru elelenmiş ve çeşitli uygulamalar sonrasında son halini almıştır. Saha çalışmamızı oluşturan anket çalışması sırasında bir çok güçlük karşılaşılmıştır. Bu güçlüklerin başında seçilen konunun içerik ve kapsamı olmuştur. Örneklem grubuna her ne kadar çalışmanın bilimsel bir amaç taşıdığını anlatsam da, ailenin gelir düzeyi gibi soruları boş bırakanlar olmuştur. Bu sebeple aslında daha yüksek sayıda olan anketlerin değerlendirilmesinde sayı 140'a düşmüştür.

Toplam 16 sorudan oluşan anketin ilk üç sorusunda örneklem grubunun kendileri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Böylece doğum yeri, doğum tarihi ve cinsiyetleri hakkında bilgi edinilmiştir. 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. Sorular örneklem grubunun aileleri ile ilgili çeşitli bilgiler edinmek için sorulmuş olup 4. Soruda örneklem grubunun ailelerinde kendinden başka sporcu olup olmadığı, 5 ve 6. Sorularda anne ve babanın öğrenim durumu, 7 ve 8. Sorularda anne ve babanın meslekleri, 9. Soruda ailenin gelir durumunu hakkında bilgiler edinilmiştir. 10. Soru örneklem grubunun spor branşları, 11. Soruda spora nerede başladıkları sorularak örneklem grubunun hangi branşlarda ve nasıl bir yerleşim yerinde spora başladıkları öğrenilmeye çalışılmıştır. 12, 13 ve 14. Sorularda örneklem grubunun başarı düzeylerinin ne olduğu saptanmaya çalışılmıştır. 15. Soruda spordan maddi kazanç sağlayıp sağlamadığı ve 16. Ve son Soruda da spordan maddi kazanç sağlayanların ne düzeyde maddi kazanç sağladığı hususunda bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bütün bu sorulardan elde edilen bilgilerle konu daha iyi aydınlanmış, bulgular analiz edilmiş, tartışılıp değerlendirilmiştir. Ankete katılan başarılı bayan sporcuların yaş ortalaması 23,032 , başarılı erkek sporcuların yaş ortalaması 32.17'dir. Başarısız bayan sporcuların yaş ortalaması 19.12 ve başarısız erkek sporcuların yaş ortalaması 24.8'dir. Çalışmaya 71 bayan, 69 erkek denek katılmıştır. Ankete katılan sporcuların başarı kriteri olarak milli olmak ve Türkiye çapında dereceler almak olarak belirlenmiştir. Karşılaştırma grubu ise il çapında dereceler alan veya almayanlar olarak belirlenmiştir.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS paket istatistik programı kullanılmıştır. Soruların analizinde frekans tabloları, çapraz tablolar ve ki-kare analizini içeren istatistik yöntemler kullanılmıştır.

H1 : Sporcuların başarılı ve başarısız olma durumları ile sosyal yapı arasında ilgi vardır.

Ho : Sporcuların başarılı ve başarısız olma durumları ile sosyal yapı arasında ilgi yoktur.

1. SPOR

Spor sözcüğünün kökeni latineden gelmiştir.(desporte ve isportus=eğlenmek,hoşça vakit geçirmek,geçinmek,oyalanmak). 11.yüzyılda Fransızcadan İngilizceye ödünç sözcük olarak geçmiştir.Oradan daha sonra dünyaya yayılmıştır (Voigt,1998:86).

Spor kendini pek çok içlemde,biçimde ve kurumlarda gerçekleştirir.Elit spordan serbest zaman sporuna,çocuk ve gençlik sporundan aile, eğlence sporuna,okul sporundan tatil köylerinde spora kadar uzanmaktadır (Voigt,1998:100).

Beş yıllık kalkınma planı özel ihtisas komisyonlarından Beden Eğitimi ve Sporda temel kavramlar, deyimler ve tarifler komitesi çalışma raporunda “sporu, yenme ve başarma gibi insan iç güdüsünün tatminini amaç edinen, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayalı,sosyalleştirici,fiziki,zihni ve ruhi faaliyetlerin bütünü” olarak tanımlamıştır (Spor Sosyolojisi,1992:3).Başka bir tanımda “Spor, ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kaabiliyetleri geliştiren,belirli kurallar altında, araçlı veya araçsız,ferdi veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici,ruh ve fiziği geliştirilen rekabetçi,dayanışmacı ve kültürel bir olgudur.” Olarak ifade edilmiştir (Erkal,1981:119).Görüleceği gibi bu iki tanımdan da aşağı yukarı aynı sonuçlar elde etmekte olup, bu tanımlardan bir tahlil yapıldığında sporun, kişisel ve toplumsal açıdan sayılamayacak kadar çok faydası olduğu sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Spor toplumda yaygınlaştığı oranda, spor yapma eğilimi artacağından, sağlıklı bir nüfusla karşı karşıya geleceğiz demektir.Sağlıklı nüfus meslekte ortalama verimliliği yüksek olan bir iş gücünü barındıracaktır. Ayrıca özellikle gençlerde sporun çok boyutlu yararlarından söz etmek mümkündür.Genç bireylerde zeka gelişmesini kamçılıdığı, entelektüel randımanı artırdığı ve spor yapan çocukların derslerinde daha başarılı olduğu ıspatlanmıştır.Bunun yanında özellikle nörovejatif sinir sistemi dengesine ve düzenlemesine olumlu etkiler yaparak aşırı heyecanları, sinirlilik hallerini, saldırganlık hallerini, saldırganlık eğilimlerini ve anksiyeteyi düzelttiği ve dolayısıyla kişisel iradeyi kuvvetlendirdiği bir gerçektir (Kalyon,1994:147).Spor kişiye anlayış ve sorumluluk taşı-

yabilme,işbirliği duygusu,sabırlı ve enerjik olmayı sağlaması, sosyal gruba ve topluma mensup olma duygusu verebilmesi bakımından fert ve toplum ilişkilerinin daha düzenli olmasını sağlar.Diğer taraftan duygusal gelişime bağlı olarak kişinin kendine güven duygusunun,karakter gelişiminin,kişilik gelişiminin başarı ve başarısızlığa karşı toplum değer ölçüleri içerisinde istendik davranışların sergilenmesini sağlayabilmektedir (Açıkada,1994). Sosyalleşmede önemli bir yeri olan sporun,kişilerin işbölümü,ortak bir çalışma düzeni,grup halinde hareket etme duygularını da güçlendirdiği de düşünülürse sporun kişilere en çok yardımcı olacak bir faaliyet olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Sporcu:belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi ya da toplu olarak kendini spora veren daha ileri bir merhalede sporu meslekleştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgu içinde yer alan, fizik ve moral yanı olan, yaptığı işten maddi ve manevi tatmin arayan sporun aktif elemanıdır. Elit sporcu,hayatını sürekli spor faaliyetine göre düzenlemek zorunda olan performans kazanmak ve korumak için belirli kurallara mutlak bir biçimde bağımlı bulunan, tasarım, hayal gücü ve inisiyatif kısıtlanmış bir beden aktivitesidir. Elit sporcunun yetenek ve performansının gelişmesiyle çevrede kabul görmesi, bu sporcu için yaptığı spor branşına daha da önem vererek çalışmasını sağlarken, örnek sporcu imajı ile yeni spora başlayacaklara bir yönelme eğilimi de yaratmaktadır. Elit sporun herkese açık olmamasının nedeni belirli bir performans gerektirmesidir. Elit sporcuya bazen zirve sporcusu da denilmesinin nedeni,yaptıkları işin en tepede olması anlamını taşımasındandır. İşte elit spor,sporcu olarak seçkinliği kanıtlanmış zirve sporcuları tarafından yapılır.Spor yapmayan bir insanın sporculuk açısından nasıl mümkün değilse,her spor yapanın da aynı oranda zirvede olması mümkün değildir (Yorulmazlar,2000).

Elit sporcular herkes için sporun veya kitle sporunun yaygın olduğu ortamlarda daha kolay ortaya çıkmaktadır.Fakat bu durum spora başlama en alt ve en üst yaş sınıрыyla beraber, kitle sporunun yaygın olduğu ülkelerdedir.“Toplumda bireylerin ve özellikle genç kuşağın spora yönelmesinde yıldız sporcuların önemli bir etkisi bulunmaktadır.” Bunlar özellikle aynı sporu yapanlar için birer örnektir. Elit sporcu kendi ayrıcalıklı durumunun farkına vardığında örnek sporcu ve ideal insan gibi yaşamaya mecburdur (Kılıçgil,1998:41).

2. SOSYOLOJİ

Sosyoloji kavramı Latince socius=(topluluk, birliktelik, birlikte oluş) toplum :logie=(öğreti,bilim, kuram) sözcüklerinden oluşur ve Fransız düşünürü Auguste Comte'a uzanır.Ancak ondan önce Aristoteles (M.Ö.384-322) ve Thomas von Aquin (1225-1275) insanı sosyal bir varlık olarak tanımlamıştır.Sosyolojinin çekirdek kavramı olan sosyal sözcüğü günlük dilde moral bir davranışı ifade eder ve kesin olarak bir normu ifade eder.Sosyal kavramının karşıtı anti sosyaldır.Buna karşın sosyal sözcüğü sosyolojide tamamen belli bir değerden bağımsız olarak kullanılır ve şu anlamı verir: İçselleştirilmiş değerlere ve normlara bağlı olan, başkalarının davranışına dayanan, başkalarının davranışını kapsayan bir anlamı verir.Değer sözcüğünden ise gereksinmelerin, zihniyetlerin ve duyguların yerine getirdiği ölçüyü anlarız. Bunlar insanın davranışını yönlendirir ve belli bir davranışta bulunmayı reddetmesinin nedenlerini ortaya koyar (Voigt,1998:7).

Sosyoloji :Toplum içinde farklı kesimlerde görülen sosyal olayları, sosyal ilişkileri, toplumu sürdüren sosyal müesseseleri, sosyal yapı özellikleri ve yapıda ortaya çıkabilen değişme eğilimlerini inceleyen bir bilimdir.Başka bir ifade ile sosyal ilişkiler ve bu ilişkilerin nasıl teşkilatlandığı ve düzenlendiği üzerinde duran bir ilimdir (Erkal,1992:37).Sosyolojinin tanımı diğer sosyal bilimlerden ayrılmalıdır.Ekonomi:odağını insanların yaşayabilmek için talep ettikleri maddi şeylerle ilgilenir.Siyasal bilimler güç ve otorite üzerinde durur.Sosyoloji ise insan "birlikteliği" gerçeği üzerinde odaklaşır:toplumun her yerinde var olan,sosyal etkileşimin örüntüleşmiş düzenliliklerini inceler.Sosyoloji,bilgi gövdesi olarak insan ilişkileri gerçeğini ele alır,bu gerçek üzerinde merkezleşir.Söz konusu insan birlikteliğine katkıda bulunan veya ondan çıkarılan herşey sosyolojiktir. Sosyoloji, insanların birbiriyle ilişkilerinin bilimsel açıdan incelenmesidir. Başka bir ifade ile sosyoloji,toplumun,insan etkileşiminin veya sosyal davranışın bilimsel olarak incelenmesidir.Sosyolojinin içeriği genellikle "sosyal olgular"olarak belirtilir.Ama bu,bulanık bir ifadedir.Onun yerine,insan ilişkilerine ilişkin günlük deneyimlerimiz için,insan etkileşimini incelediğimizi söylemek daha doğru olur.Bu ilişkiler aile, arkadaş,düşman ya da yabancılarla kurulmuş olabilir.Bizler sadece birlikte olduğumuz kişilere belli bir tip tepkide bulunmakla kalmayıp,aşağı yukarı benzer tipteki davranışımızı tekrar gösteririz.Bu bizim sosyal davranışımızın örüntüleşmiş

ve standardize edilmiş olduğunu gösterir.İşte sosyolog da,özünde sosyal davranışın her zaman aynı kalan yinelenmeleri üzerinde durur (Ficther,1996).

İnsanlararası davranış, kişilerin karşılıklı etkileşimi daima sosyal bir karaktere sahiptir. Sosyal davranış, bu sürece katılan kişilerin sözel ve sözel olmayan davranışlara ilişkin sembolleri benimsemeleri ve bu süreçte üzerinde göstergeleri geliştirmeleriyle kendini gösterir. Bu eşit sembolik anlamlandırma temelinde, sosyal davranış, karşılıklı etkileşim, değiş-tokuş ve iletişim meydana gelir.

Çok yönlü kullanılan sosyoloji teriminden şu anlaşılmalıdır=Sosyoloji:sosyal davranışı gayet açık bir biçimde anlamak, böylece etkilerinin ve sürecinin nedenlerine inerek anlamak isteyen bir bilimdir.O halde sosyoloji bilimi görgül bir bilimdir.Yani sonuçları:varsayımlar,kavramlar ve kuramlar sosyal gerçekliğe göre düzeltilir. Imogen Seger şöyle der:”Sosyoloji, düzenli olarak ortaya çıkan ilişkilerin ve bunların nedenlerinin, koşullarının ve sonuçlarının sistematik olarak açıklanması ve gözlemlenmesidir. Max Weber’e göre sosyoloji, sosyolojik değerlerden bağımsızca toplumu anlama çabasıdır.Bu söz muhakkak ki sosyologların değer imgeleri olmadığı veya olmaması gerektiği anlamına gelmez.Değer imgesi olmaksızın hiçbir insan yaşayamaz.Normal olarak sosyoloji pek çok değere dayanır:Yurttaş olarak, kişi olarak, bir dinin mensubu veya bir insan topluluğunun bir üyesi olarak. Bir sosyoloğun uğraşlarının sınırları içind esadece bir tane esaslı değer vardır. O da bilimsel dürüstlüktür. Bunun için özel yaşamındaki görüşlerini, duygularını ve önyargılarını yeniden ele almak zorundadır. Bu durum, bu konuda uğraş veren sosyoloğun da eğitilmesi gerektiğini içerir (Voigt,1998:23).

Sosyoloji bir sosyal bilim olmasına rağmen, hareket alanı toplumun bütünü olduğundan, bu bütün içinde farklı sosyal ilimlerce ele alınması gereken farklı ilgi alanlarını da kapsamaktadır. Bu sebeple, toplum içinde farklı kesimlerde görülen, sosyal olayların ve toplumu sürdüren müesseseleri, sosyal ilişkileri, sosyal yapı özelliklerini(yukarda da belirtmiştik) inceler. Aslında sosyoloji sosyal ilişkilerin bir şemsiyesi gibidir.Bu şemsiye altında yer alabilecek tarih, hukuk, coğrafya, psikoloji, iktisat gibi sosyal ilimlerin açık ve seçik olarak gelişebilmeleri, bu ilimlerin sosyoloji ile sıkı ilişki kurmalarına bağlıdır (Erkal,1992:31). Sosyoloji aynı zamanda bir sosyal süreçler ilimidir.Sosyal süreçler

karşılıklı davranışların yani etkileşimlerin bir amaca yönelik anlamlı bağları ve yapılarıdır.Fert ve gruplar bir amaca ulaşmaya gayret ederken diğer fert ve gruplarla temasa gelir, böylece ilişkiler sistemi doğar.Süreçler bu ilişkiler sisteminin oluşumunu sağlayan anlamlı bağlar ve yapılarıdır.

Sosyoloji toplumun ilmidir.Sosyoloji toplumun ilmi olduğuna göre sosyolojinin ilgi kuracağı alanda toplumun kendisidir.Toplumun ilmi olan sosyolojin faaliyet gösterebilmesi için herşeyden önce teşkilatlanmış insan topluluklarına ihtiyaç vardır.

Sosyolojinin toplumun bütünü kapsayan kanunu insan toplum hayatını yaşar kanunudur.İnsanın bir toplumda yaşayabilmesi için o topluma yani o toplumun geliştirdiği normlara uymak zorundadır.Cemaat tipinde bir toplumda sosyal gruplar çok fazla olmadığı için benzeşme ve sosyal bütünleşme daha güçlüdür. Halbuki günümüz cemiyet tipi toplumlarında bu tür benzeşme ve bütünleşmeden çok ,gruplar arasındaki standartların bileşkesi sözkonusudur.Ancak bu bileşke de mutlak bir benzeşme ve bütünleşmeyi doğurmaz (Aslantürk,1999:139.)

Bilindiği gibi sosyoloji topluma, işleyen bir bütün, dönen bir çark gözüyle bakar.Toplum denen karmaşık mekanizmanın gerek yapı gerek yapıda ortaya çıkandeğişme eğilimlerini ortaya koymak sosyolojinin görevidir.Toplum denen mekanizma değerlendirilirken sosyolojinin bu bütün içinde ilgi kurduğu alanlar kendini belli eder.Bunlar toplumun hayat damarları rolünü oynayan ve belirli fonksiyonları yerine getiren sosyal müesseseler.Sosyal müesseseler gibi, sosyal olaylar ve sosyal olgular, fert ve sosyal gruplar arasındaki sosyal ilişkiler, fertlerden meydana gelen sosyal gruplar ve sınıflar, fert toplum ilişkileri, işbölümü, örf ve adetler, sosyal yapı değişme gibi başlıklar adeta sosyolojinin kilometre taşlarıdır (Erkal,1992:43).

Sosyolojinin birbiriyle bağlantılı dört işlevi vardır:Bunlar kuram oluşturma, enformasyon, eleştiri ve meydana çıkarmaktır.Her bilimin yaptığı gibi sosyoloji de bilimsel bilgi için çaba gösterir (Voigt,1998).

2.1.Toplum

Toplum,sosyal gereksinmelerini karşılamak için etkileşen ve ortak bir kültürü paylaşan çok sayıda insanın oluşturduğu bir birlikteliktir. Başka bir ifade ile toplum,ortak bir kültürü paylaşan ve bir birim olarak görülen,karşılıklı bağlantılı temel grupların bir ağı olarak tanımlanabilir.

Toplumun daha geniş bir tanımını yapabilmek için şu öğeleri dikkate almak gerekecektir:

- Toplumdaki kişiler demografik bir birim oluştururlar.Bir başka deyişle toplam nüfus olarak görülebilir.Ancak bu saptama,sözkonusu kişilerin geniş bir sosyal yığın oluşturdukları anlamına gelmez.Oysa bir toplumun anlaşılabilmesi için en yararlı yaklaşımlardan biri çeşitli sosyal yığınları incelemektir.
- Toplum ortak bir coğrafi mekanda var olur.
- Toplum işlevsel olarak farklılaşmış temel gruplardan oluşmuştur.Her toplumda temel altı tane grup vardır.Temel insan gereksinmeleri bu gruplar sayesinde karşılanır.Aile,din,ekonomi,siyaset,eğitim ve boş zaman değerlendirme.Hiçbir toplumun sadece fabrika veya sadece spor klüplerinden oluşmayacağı kesindir.
- Toplum kültürel olarak benzer grupların toplamıdır.Bunlar ortak bir dil kullanırlar,ancak kültürel benzerlikler daha derinlere de dayanırlar.Sözelimi önemli görülen değerler üzerinde genel bir oydaşma vardır ve bu gruplar oldukça benzer davranış örüntüleriyle karakterize edilirler.
- Toplum baştan aşağı işlevsel bir birimdir.Örgütlenmiş nüfus,çoğul ve eşgüdülmüş eylemlerin dinamik sürekliliğini sergiler.İşbirliği yaygındır.Böylece içsel işlevsel farklılaşmalara karşın toplumun bir bütün olarak hareket debilmesi olanaklaşır.
- Toplum,ayrı bir sosyal birim oluşturur.Bu özellik büyük ölçüde yukarıda sıralanan diğer öğelere işaret eder.Ancak şurasını yine de vurgulayalım ki,her toplum diğerlerinden kültür olarak farklıdır.

Yukarıda yaptığımız gözlemleri birleştirerek şu tanımlamayı yapabiliriz:Toplum ortak bir mekanda birlikte yaşayan,temel sosyal gereksinmelerini tatmin etmek için çeşitli gruplar içinde işbirliği yapan,ortak kültüre bağlı olan ve belli bir sosyal birim olarak işlevde bulunan kişilerin örgütlenmiş işbirliğidir (Ficther,1996).

Toplum, kendisini meydana getiren parçaların birbiriyle fonksiyonel ilişkileri sonucunda oluşan anlamlı bir bütündür.Bu tanımla toplumun dört özelliği vurgulanmaktadır (Aslantürk,1999:325).

- Toplum bir takım parçalardan oluşur.
- Parçalar arasında fonksiyonel bağlar vardır.
- İlişkiler anlamlı bir yapı oluşturur.
- Toplum parçalardan ayrı, kendine özgü bir yapıya sahiptir.

Toplum: bir toprak üzerinde yerleşmiş insanların ilişkilerini düzenleyen, örgütlenmiş amprik bir sosyal sistem ya da sosyal ilişkilerin sisteminden ibarettir (Dönmezer,1990).

Toplumlar çeşitli olayların, öğelerin, katmanların ve değerlerin birbirine karşılıklı etkisinden meydana gelen, hareketli dinamik bir dengesidir. Toplumlar hareketsiz bir denge sistemi olsalardı, değişme canlılıktan yoksun katılaşmış bir takım varlıklar halini alırdı. Bu öğelerin önem derecesi, toplumların tiplerine hatta aynı tipe bağlı toplumların özel durumuna göre değişebilir.Başka bir deyişle filan bir tip toplumda son derece etkili bir olay, başka bir tip toplumda önemli olmayabilir.Toplumun en küçük parçası,en az iki kişi arasındaki iletişim ve etkileşim sonucunda oluşan sosyal gruptur.

Toplum: aralarında bir davranış alanı bulunan tek insan veya bütün grubun bu davranış alanına bağlı bulunduğu az veya çok sayıdan ibaret olan kitle olarak da tanımlanabilir. Toplum soyut olarak değil bilakis tek tek grupların,kurumların ve sosyal süreçlerin bir bağlamı olarak somut bir alandır.

Toplum kendi kültürünü nesilden nesile aktarması için ferde baskı yapar.Sonuçta fert toplum içinde doğru olanı kabul ederek,sosyal hayatın davranış formlarını benimsemek zorunda kalır.Ferdin,belli bir toplumun ve kültürün davranış kalıplarını öğrenmesi,benimsemesi ve davranış haline dönüştürmesi bir etkileşim sonucunda gerçekleşir.Bu etkileşim sürecinde de,diğer süreçlerde olduğu gibi iki taraf mevcuttur.Ancak bu iki taraftan biri aktif biri de pasiftir ve bu zamanla etkileşme sürecine aktif olarak katılsa da yine de ölene dek toplum tarafından etkilenir (Aslantürk,1999).

Bir toplumun değerlendirilmesinde öncelikle o toplumu veya yapıyı oluşturan nüfus kitlesini göz önüne almak durumundayız.Çünkü bir kitle veya nüfus oluşmamış bir toplum ve yapı düşünmek zordur.Şu halde sosyal yapı açısından topluma yaklaşmak demek, öncelikle o yapıyı oluşturan nüfusu incelemek demektir.Böyle olunca da, nüfusla ilgili bazı araştırmaların ve incelemelerin yapılması gerekir.Nüfusun: mutlak miktarı, meslekteki mevki bakımından dağılımı, kültür taşıyıcı özelliği, yerleşme şekli, cemaat ve cemiyet şeklinde teşkilatlanması,aile yapıları ile ilgili noktalar o toplumun yapısı hakkında bilgiler verir (Erkal,1992:37).

Bir toplumda spora katılmanın şekli,düzeyi ve yararı ve sorunları sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir.Toplumun spora bakış açısı dolayısıyla sporu yönetim ve organizasyonu büyük önem taşımaktadır.Günümüzde tüm dünya ülkeleri spora büyük önem vermekte ve uluslar arası spor organizasyonlarında ön sıralarda yer almak için mücadele etmektedirler.Bu sonuçlar uluslar arası saygınlığın bir göstergesi olarak kabul edilmektedir.Ancak kaybedenler her zaman kazananlardan daha fazla olmaktadır.Başarıları sürekli olan ülkelere bakıldığında ise sporun bu toplumların yaşam biçiminin bir parçası olduğu görülmektedir.

Fişek,sporu şöyle tanımlamıştır:Spor,yapan (sporcu) açısından kazanmaya dönük teknik ve fizik bir çaba:izleyen açısından,yarışmaya dayalı estetik bir süreç:toplum genelince oluşturulan bütün içinde de yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna(ya da bağımlı değişken),yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir amaç,ama son tahlilde,önemli bir toplumsal kurumdur.Bu tanım sporun diğer yönlerini de göz ardı etmeksizin,toplumsal açıdan ele alarak yapılmış en gerçekçi tanımdır.Çünkü spor kendine özgü toplumsal kuralları,değerleri,etkileşim simgeleri ve süreçleriyle canlı bir toplumsal yapıdır.Spor kendi geçmişi ile toplum geçmişi arasında sık bir bağ oluşturur.Bu kuvvetli ilgi,sporun toplumsal süreçler yolu ile şekillenmesinden kaynaklanmaktadır.Bu nedenle spor,otonom olarak kendiliğinden oluşmaz.Özellikle,toplumdaki ilişkiler yolu ile ortaya çıkarak,değişir ve yeniden biçim kazanır.Spor uluslar arası yasalar,yönetmelikleri ve kurallarıyla,en rasyonel biçimde kurulup çalıştırılan örgütler durumundadır.Ancak yine de yapıları ve işlevlerinde içinde buldukları toplumun geniş ve derin izlerinin taşırlar.Bu yüzden spor-toplum ilişkisini doğru biçimde tartışabilmek için genel sosyolojik bulguları spor sosyolojisinde

yeterince kullanabilmek gerekir.

Günümüz endüstri toplumlarında, toplumsal iş bölümü ve uzmanlaşmanın gelişim düzeyine uyarak ,sporun da sayıları ve çeşitleri artmıştır.Hatta spor kendi başına çok büyük ve karmaşık bir endüstri olmuştur.Artık spor çok sayıda tüketicisi olan bir ürün olarak kabul edilmektedir.

Günümüzde hızla gelişen teknoloji,insan gücüne duyulan gereksinmeyi giderek azaltmış ve bunun sonucu olarak insanın doğal yapısına uymayan bir yaşam biçimi ile birlikte iş ve sosyal çevreden gelen baskılar,stresler dolaşım ve solunum sistemi hastalıklarını,özellikle gelişmiş ülkelerde başta gelen ölüm nedenleri arasına sokan faktörlerdir.Spor, çağdaş insanın karşısına dikilen bu tehlikeye karşı dinamik,güncel yaşamın getirdiği streslerden uzak bir ortam yaratarak çözüm getirmekte ve kazandırdığı yaşam biçimiyle de koruyucu tıbbı yardımcı olmaktadır.Sporun bu işlevi yanında kişilerin sosyal ve bireysel karakter gelişimi üzerinde de olumlu etkileri açıktır.Bu nedenle gelişmiş ülkelerde spora büyük önem verilmekte ve erken yaşlardan başlayarak çocuklara spor ve beden eğitimi programları uygulanmaktadır.

Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşma artan işbölümü ile sosyal bütünleşme arasındaki uyumun sağlanmasında spor aktif bir ajandır.Toplumun sosyal yapısı içinde uyuma ve çatışma modellerinin yanı sıra,huzursuzlukların,sapma davranışlarının azaltılmasında ve bunların normlarla ahenkleştirilmesinde,gerginliklerin toplum yararına yönlenebilmesinde spor önemli faktörlerden biridir.Bu açılardan bakıldığında spor sağlık giderlerinin azaltılması,hastalıklar nedeniyle işgücü kaybının önlenmesi ve sağlıklı insanlardan oluşan mutlu ve barışçı bir toplum yaratılmasında umut vermektedir (Öztürk,1998:9).Toplum hayatının bütün pencereleri kültür tarafından kapsanır. Zira kültür dediğimiz zaman hemen akla birarada yaşama ihtiyacı duyan, sürekli farklı ölçülerde teşkilatlı bir yapıya sahip bir insan topluluğu gelir.Şimdi kültür kavramını ele alacağız.

2.2.Kültür

Kültür sözcüğü ekin ekme yetiştirme anlamındaki culture sözcüğünün Fransızca okunuşuyla dilimize geçmiştir.Kültür sözcüğünün geniş kapsamlı anlamları vardır.Kültür: belirli bir toplumda veya toplulukta yetişen insanların öğrendikleri dil, inanç, davranış ve alışkanlıklardır.Bir ulusun, bir halkın ya da toplumun yaşam biçimi olarak da özetleyebileceğimiz kültür, kuşaktan kuşağa aktarılır. Bir insan kendisini ırksal açıdan belirleyen birtakım fiziksel özelliklerle doğar ama kültürle doğmaz (Temel Britanica,1992).

Fertleri ve toplumları ortak bir şura sahip kılan ve ortak benzer davranışlara sevk eden özellikler arasında en önemlisi kültür birliğidir.Aynı kültüre sahip bireyler her ne kadar birbirinden farklı gözüke de, kültür birliğinden dolayı istek, arzu, ihtiyaç ve amaçlarının aşağı yukarı aynı olması, fiziki ve sosyal çevrelerinin birbirine benzemesi, aynı öğrenme tecrübelerine sahip olmaları dolayısı ile zihniyet dünyalarında bir birlik meydana getirir.

Bir toplumda tek bir hakim kültür bulunur, o da hakim milletin kültürüdür. Daha açıkça söyleyecek olursak, bir toplumda birden çok hakim kültürün birarada yaşaması mümkün değildir.Belli bir kültür diğerlerini etkisi altına alır ve kendisine bağlar. Toplum kendi kültürünün nesilden nesile aktarılması için ferde baskı yapar.Sonuçta fert bir toplum içinde” doğru olarak algılanan” geçerli ve doğru olarak kabul edilmiş sosyal hayatın davranış formlarını benimsemek zorunda kalır.

Kültürün iki temel fonksiyonu vardır.Bunlardan birisi koruyuculuk diğeri ise gelişme ve yenilemedir.Aslında bunlar içiçedir ve birbirini tamamlar.Her toplumda gerçekleştirilen değişikliklerin kökleşmesi, yaşaması ve gelişmesi gerekir.Bu bakımdan sürekli değişiklik istikrarsızlık anlamına gelir.

Kültür aynı zamanda belli bir toplumun sınırlarını tayin eder ve kendine özgülüğünü belirler.Bu nedenle kültür ve toplum arasında en alt düzeyde de olsa bir koordinasyon ve bütünleşmenin olması gerekir.Kültür bir toplumun çimentosudur.Kültürel bütünleşmenin kaybolduğu toplumlarda sosyal çözülme ortaya çıkar. Kültürel

bütünleşme olmaksızın sosyal kişiler davranış örneklerini ve rollerini bilemezler ve yerine getiremezler, sosyal gruplar kurumlarını devam ettiremezler: toplumda ilişkiler sisteminin bütünlüğü bozulur.Sosyal problemler ortaya çıkar.Toplum dağılma sürecine girer.Bu nedenle kültür toplumun yaşayabilme şartıdır.

Kültür faktörü sosyal değişmeyi yönlendiren önemli bir faktördür. Bir insan topluluğunda sosyal değişimin ortaya çıkabilmesi, insan unsurunun fiziki çevreyi işleyebilmesine bağlıdır.Sosyal değişme süreci içindeki toplumların ilerleyebilmeleri ve gelişmelerini engelleyici değişme süreci içine girmemeleri için, maddi kültür unsurlarından faydalanmaları tabiidir.Sosyal gelişmeyi destekleyecek bir zihniyet değişikliği ve tekniklerden faydalanarak üretimi ve verimi arttırırken, milli kültür unsurlarında bir yozlaşmaya izin vermemek gerekir.

Kültür ve toplum birlikte varolan gerçeklerdir.Ancak bütünleşmeye etkileri eşit değildir.Mesela Sovyetler Birliğinde bu süreç açıkça görüldü ve aynı şekilde Osmanlı Devleti de bu süreci yaşadı ve dağıldı: sonunda diğer toplumlar kendi öz benliklerine döndüler.Bu nedenle toplumun bütünleşmesi için öncelikle kültürün bütünleşmesi gerekir.Kültürün bütünleşmesi toplumun bütünleşmesinden önce gelir (Aslantürk,1999).

Kültür, bir insan topluluğunun sadece belirli bir dönemiyle sınırlandırılmaz. İnsan topluluğunun varlığı ile sürer.Bu insan topluluğu siyasi bağımsızlığını kaybetse dahi, kültürel varlığı devam edebilir. Eğer kültür yaratıcı ve zengin ise, yabancılaşma sürecine girmemiş ise, ileride tekrar bağımsızlığını sağlayabilir.

Kültürü ve değerleri yaratan bir araç olan madde ve teknoloji değil, belirli bir kültürü taşıyan sosyal insandır.Bu bakımdan, devletin görevi “kültür yaratmak değil: mevcut kültürü korumak ve geliştirmek için gerekli tedbirleri almaktır.Devlet, topluma rağmen istese de istemese de yeni bir kültür yaratamaz.Bu zorlamalar zamanla işlerliğini kaybeder. Sovyetler Birliği deneyi topluma rağmen resmi ideolojinin işletilemediğini göstermiş ve farklı milli toplumların, milli ve manevi değerleri tekrar canlı ve geçerli hale gelmiştir.Ciddi ve hedefleri olan bütün devletlerin kültür politikaları olur.Ancak geçmişinde uzun yıllar sömürge hayatı olan toplumlara kültür politikalarını başkaları dikte ettirebilir.

Kültür politikasızlığı veya milli kültüre karşı politikaların varlığı kültür hayatında belirsizliklere ve kimlik krizine sebep olabilir.

Kültür: insanın insana ve maddeye karşı tavır alışının belirlenmesidir. Birçok sosyolog sonradan öğrenme yoluyla kazanılmayan davranışları öğrenme dışında bırakmıştır. Bazı sosyologlar kültürü belli bir toplumu başka bir toplumdaki ayıran yaşama şekli olarak tarif etmiştir. Kültürün muhafazası ortak bir dilin varlığı ile mümkündür. Kültür tarihi bir birikimdir. Ait olduğu toplumun geleceğini korumak için kendi özelliklerini muhafaza etmek zorundadır. Kültür bir toplumun bütün ideallerinin ve sosyal kişiliğinin bir sembolüdür. Kültür, maddi ve manevi kültür olmak üzere ikiye ayrılır. Maddi kültür, medeniyet olarak düşünülebilir. Manevi kültür ise, örf ve adetler, sosyal müesseseler, sosyal organizasyon, değer hükümleri v.s konuları kapsar. Eğer bir insan topluluğunda manevi kültür zengin ise, maddi kültürün gelişmesi daha kolay gerçekleşir (Erkal,1992:23).

Kültür süreklidir, dayanıklıdır. Bireysel insan ise kültüre gelir, kültürde yaşar ve sonra da gider. Her toplumdaki kurumsallaşma, davranış örüntülerinin toplamına girer. Kişi öldüğünde bu mirası arkasındakilere bırakır. Bazı eski kültürlerin yok olduğu söylendiğinde demek istenilen, o kültürü kullanan tüm insanların yok olduğu veya başka bir kültür içinde derece derece eridiğidir. Her kültür yalnızca insanlar arasında ve insanlar yoluyla var olur. Ama kültür için vazgeçilemeyecek nitelikte hiçbir özel insan yoktur. Her bireyden önce var olduğu ve her bireyden uzun süre yaşadığı için kültür, örüntü ve kurumların kişilerden bağımsız olduğunu söyleyebiliriz.

Kültür, toplumdaki kişilerin ortaklaşa paylaştığı toplam kurumların ağıdır. İçinde birbiriyle ilgili ve eşgüdümlemiş kurumlar bir sistem olarak işlevde bulunur. Kişiler işte bu kültürel sistemi paylaşırlar. Ancak tüm birey ve gruplar aynı biçimde ve eşit bir paylaşma içinde bulunmazlar. Kültür, kendini oluşturan temel ve yardımcı kurumlar aracılığı ile sosyal gereksinimleri karşılar. Kişiler temel gereksinimlerinin kurumsallaşmış davranış tarzlarıyla karşılanır. Kurumların davranışları basitleştirme, rol ve ilişkiler temin etme, sosyal kontrol kurma gibi işlevleri bulunur. Her bir kurum kendine özgü kendine özgü birtakım hedeflere sahiptir. Fakat bir bütün olarak kültür, bu hedeflerin ötesinde bazı işlevleri daha gerçekleştirir:

-Bir kültürün ilk işlevi (yaptığı en önemli şey),toplumda bir yaşama şekli sağlamaktır.Kültür kişilerin sosyal davranışını sistematize eder.Topluma katılan kişiler kültür nedeniyle çeşitli şeyleri nasıl yapacaklarını keşfetmek veya yeniden öğrenmekten kurtulurlar.

-Kültür toplumun değerlerini biraraya getirir,içerir ve yorumlar.Böylece insanlar neyin bilinip uygulanmaya değer olduğunu öğrenmiş olurlar.İnsanlar kültür yoluyla sosyal ve bireysel yaşamın anlamını ve amacını keşfederler.

-Başka bir bakış açısından,kültürün sosyal dayanışma için bir temel oluşturduğu söylenebilir.Bireyler kültür içinde sadece kendi kültürel geleneklerine bağlı hale getirilmekle kalmazlar aynı zamanda bu gelenekleri paylaşan diğer kişilere de sadık olmaya yönelirler.Yurtseverlik,ülkenin sevilmesi,kültürün özelliklerinden zevk alma birbirine derinden bağlılık oluşur.Kültür tanımı,kişilerin değer verdikleri ortak hedefler için birlikte işlevde bulunmaları nosyonunu içerir.Birlikte girilen çabalar hem sosyal dayanışmayı geliştirir hem de sosyal dayanışmanın sonucudur.Kültürün çözünmeye başlaması gerek sosyal dayanışmada gerek işbirliğinde bir zayıflamanın varlığını gösterir.

-Karşılaştırmalı bakış açısından kültürün bir “alameti farika” olarak hizmet ettiği görülür.Her toplum bir diğerinden farklıdır.Portekizli’yi Polonyalı’dan,İngiliz’i Fransız’dan,Cezayirliyi Güney Afrikalıdan ayıran kültürdür.Kültür kişileri derilerinin renginden veya fizyolojik işaretlerden daha anlamlı ve daha bilimsel bir biçimde karakterize eder.

-Son olarak ve kişiler için en önemlisi,her kültürün sosyal kişiliğin oluşmasında en başat faktör olduğudur.Kişiden kişiye değişen bireysel farklılıklar ve gruptan gruba değişen örüntüleri gibi,kişilik üzerinde de hiç kimsenin kaçamayacağı bir kültürel damga vardır.Kuşkusuz kendini yöneten birey seçme ve kabul etme hakkına sahiptir:hiçbir kimse bir başkasıyla özdeş olamaz ama yine de her sosyal kişilik kültürün bir ürünüdür.Bu nedenle “tipik” bir Mısırlı’dan,Meksikalıdan,İskoç’tan söz edebiliyoruz.Sıraladığımız bu işlevler kültürün sadece toplum içindeki birey ve gruplar için değil aynı zamanda toplumların birbiriyle ilişkileri için de önemli olduğuna işaret

eder.Bir toplum,kültürünün yaptığıdır.Hatta bunun tersi de doğrudur. Kültür ve toplum birbirinden ayırlamayacak biçimde birbirine bağlıdır (Fichter,1996:136).

2.3.Sanayileşme-Şehirleşme

Şehirleşme ve sanayileşme birbirine paralel olarak gelişmektedir. Çünkü bir bölgede kurulan sanayi tesislerinin çevresinde bir kentin kurulduğu gözlemlenebilir.

Şehirleşmiş ve sanayileşmiş toplumların özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

a)Sanayileşme ve doğurduğu iş sahası,sanayi kuruluşları çerçevesinde hızlı nüfus birikimine ve kentleşmeye neden olur. Bunun sonucunda nüfusun %70-80 oranı şehirlerde yaşarlar. Şehre olan bu hızlı nüfus akımı,zamanında yeterli planlamanın yapılmaması sebebiyle düzensiz şehirleşmeye yol açar.

b)Sanayi kuruluşlarının ve kentlerin çekici rolü yanında ,kırsal kesimdeki nüfus artışı,toprağın azalması ve küçülmesi,tarımda makineleşme gibi itici faktörler,şehre göç olayında rol oynar ayrıca kitle haberleşme araçlarının yaygınlık kazanması,ulaşımın kolaylaşması ve kapalı köy toplumlarının dışa açılması gibi itici faktörler de göç olayını etkileyen sebepler arasındadır.

c) Sanayileşme ve şehirleşme sosyal değişmeye de sebebiyet verirler. Bunların bir kısmı kentleşmeye yönelen eğilim,bir kısmı da köyden göçerken geniş ailenin parçalanarak çekirdek tipe yönelirken,aile fertlerinin fonksiyonlarında meydana gelen değişmelerdir. Ayrıca kenede eğitim,dini tutum ve tüketim alışkanlıkları gibi konularda büyük farklılaşmalar meydana gelir

d) Sanayi toplumlarında iş bölümü ihtisaslaşma had safhadadır .

e) Hızlı teknolojik gelişme söz konusudur.

Sanayi toplumunun sıralamış olduğumuz bu özelliklerini beraberinde getirdikleri bir

takım problemleri vardır. Onları da şu şekilde sıralayabiliriz.

a)Şehirleşmenin getirdiği problemler.

-Ulaşım güçlükleri vardır.

-Günlük hayat hareketli ve telaşlıdır.

-Gürültü,hava ve su kirlenmesi,tabiata ve yeşil alandan uzaklaşma vardır.

b)İş bölümü ve ihtisaslaşmanın problemleri.

-İş bölümü ve ihtisaslaşma kişinin robotlaşmasına yol açar.

-Kişi her zaman aynı işi yapmaktan ve işi ile ilgili olarak başka kişilerle temasta bulunmaktan dolayı sinirsel gerilim içerisine girer. Nitekim her zaman psikiyatrik faaliyetlere dönüşmeyen sinirsel bozuklukları halindeki psikomatik dışa yansımalar sindirim sistemine ilişkin rahatsızlıklar kentleşmiş ve sanayileşmiş toplumlarda bir hayli fazladır. Bu durumda sanayileşmiş toplumların ve kentsel uygarlığın zararları yanında onları yok etmekten çok egemen kılan bir eğitim şeklinin doğudan sonucudur.

c)Makineleşmenin getirdiği problemler.

-Bedenen çok etkin olan meslekler kaybolur.

-Teknolojik değişme ve yenilenen makineler karşısında çalışanlar kendilerine olan güvenlerini yitirirler. Yaratıcı olamadıklarını düşünerek çaresizlik içine düşerler ve yaptıkları işten soğurlar .

-Sanayileşmiş toplumlarda çok sık görülen zehirlenme,uyuşturucu madde kullanma,yaralanma sonucu mağlûbiyet,sınai kentin ve makineleşmenin dış saldırganlıklarıdır.

-Makineleşme boş zamanları arttırır .

d)Sanayi toplumunun manevi problemleri .

-Sanayi toplumu sosyal yapıların pek karışık bir sistemini,insanlığın sosyal tarihinde şimdiye kadar görülenlerin en karışığını kurmuştur. Hatta bugün artık hiç kimsenin,

içinde hayatının geçtiği sosyal bütünü tamamı ile görmesine imkan yoktur. Sanayi toplumunda sistem bir makine gibi işlemektedir. İnsan da onun içinde artık hür bir kişi değil, bir çarkın dişlisidir.

-Bugün toplumun içinde geçtiği ve üzerinde kurulduğu sosyal organizasyon ağı bütünde olsun, o şekilde kurulmuştur ki insanı ancak belli bir yönden kavrar. Bağılardan biri insanı memur olarak, diğeri vergi mükellefi olarak, bir organizasyon onu seçmen olarak, bir başkası da çok çocuklu aile babası olarak görür. Halbuki eski sosyal kurumlar, insanı bütün olarak kavrar ve gerçekten onu kendi içine yerleştirir.

-Modern insan kendi sosyal çevresinin dışına çıkmıştır. Çok defa içinde bulunduğu çerçeve gevşemiştir. Sanki hiçbir sosyal yapıda bulunmamış gibi pek karışık ve çeşitli bir yapıya bürünmüştür. Ama bu sosyal cihazın insanı içinde tutan ve taşıyan bir çerçeve karakteri değil de onun varlığı üzerinde bir balık ağı karakteri vardır.

-Sanayi toplumlarında kırsal kesimdeki cemaat tipi dayanışma ve şahsi ilişkilerin yoğun olduğu davranış şekilleri, şehir bölgelerinde yerini fertçi, faydacı ve yazılı hukukun esas alındığı, eşitlikçi bir ortama kendini bırakmaktadır.

-Sanayileşme ve kentleşme ile dini inançlarda, tutumlarda ve geleneklerde bir zayıflama görülür. Bu tutumların cemaatçi yapıya bağlı olduğu, bu bağların kopması ile kişilerin değiştiği ve tutumlarında zayıfladığı görülmektedir.

Buraya kadar ifade etmeye çalıştığımız hususlar yabancılaşmanın göstergeleridir. Kişiler bu ortamda ister çalışsın, ister çalışmasın tabii ve sosyal çevresi ile yabancı hale gelecektir.

Yabancılaşmanın ortadan kaldırılması, kişinin psikomatik hastalıklarını atması, çevresi ile uyum sağlaması, toplumda birleşme ve dayanışmanın olması için sanayi toplumlarında birtakım tedbirler geliştirilmiştir. Bu tedbirlerden biri ve en önemlisi spordur.

Doktora başvurma olaylarının en az %'de 30'unun psikomatik hastalıklar yani hareket noktası ruhsal anlamda çevreye uyumsuzluk olan bünyesel veya organik rahatsızlıklardır.

Kişi böyle bir ortamın kendine verdiği gerilimi üzerinden atmak için içki,uyuşturucu madde veya ikinci dereceden etkileri olan ve bir çözüm getirmeyen çarelere başvurabilecektir. Ancak bu türden tedbirler psikomatik hastalıklara çare değildir. Spor yapmakla kişideki dayanma gücünü arttıracaklarını iddia etmek, felsefe yapmakla veya taraf tutmakla itham edilebilir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki,bedenen faal olan kişiler hastalıklara ve yorgunluklara karşı daha fazla dirençlidirler. Çünkü spor,kişinin vücudunu iyi çalışmaya ve normal olarak sağlıklı kalmaya yönelik bir alet şeklinde kabulünü sağlar. Böyle bir düşünce de,kondisyonu iyi olmayan kişinin organizmasını normalde hasta kabul etmesine karşılık,etrafımızı çevreleyen bunaltıcı sataşkanlıkların kişide yapacağı toplu etkiyi azaltır. Çünkü vücuda güveme psikomatik hastalıklara karşı ilk savunma mekanizmasıdır.

İşlerin büyük bir kısmının makinelerde yapılması,otomobil gibi vasıtaların yürümeyi engellemesi insanların her geçen gün biraz daha hareketsiz kalmasına sebep olmaktadır. Bunun neticesinde hareketsizliğe bağlı bir takım hastalıklar ortaya çıkmaktadır. Spor hastalıkların tedavisinde de bir tedavi aracı olarak kullanılmaktadır. Zira organizmanın normal fonksiyonlarını devam ettirebilmesi ve sağlıklı olması için hareket şarttır.

Spor faaliyetlerinin topluma ilişkin yönleri de,ruhsal bunalımların kaynağı olan yalnızlığı ortadan kaldırmak ve büyük konut yığınları patolojisini azaltmak için gençlerin ve daha genç olanların toplumda bütünleşmesini arttırmada etkin birer yöntemdir. Sanayi toplumlarında makineleşmenin doğurduğu boş zamanlarda tercihlerin beden faaliyetlerine doğru yönelmesi,halk sağlığı için çok yararlı olacaktır. Böylelikle çalışanların çok daha verimli hale gelmesi sağlanabilir. Nitekim İngiltere ve Almanya gibi sanayileşmiş ülkelerde çalışanların spor yapmaya teşvik edildiğini görüyoruz. Bu ülkelerde çalışanların çok daha fazla değer yaratabilmelerini sağlamak amacıyla spor yatırımlarına öncelik verildiğini görmekteyiz. Zira spor faaliyetleri ile yabancılaştırmanın doğurduğu işten soğuma,ilgisizlik,ferdin yaratıcı gücünün inkarı giderilmeye çalışılmaktadır. Neticede kişi,çalışma hayatında daha etkili olduğu gibi çalışma hayatının dışında da toplumla daha kolay bütünleşebilmektedir (Spor Sosyolojisi,1992).

2.4.Sosyal Tabakalaşma

İlk insan topluluklarından günümüze kadar uzanan tarih –diğer canlılardan farklı olarak – insanın “tek tipli” bir yapıda olmadığını göstermektedir. Bu “tek tipli” olmayış durumu,hem yaş,cinsiyet,vücut yapısı,zeka düzeyi ve benzeri “doğal farklılıklar”dan,hem de servet,eğitim,itibar,nesep ve benzeri “sosyal farklılıklardan” kaynaklanır. Bu farklılık aynı zamanda eşitsizlikler anlamına gelmektedir. Üstelik “doğal eşitsizlikler”de son noktada sosyal eşitsizliklere dönüşmektedir. Sosyal tabakalar birbirlerinden statüleri yansıtan meslek,gelir düzeyi,gelirin kaynağı,eğitim düzeyi,konut tipi,oturulan semt gibi çok çeşitli kriterlerle ayrılırlar. Sosyal tabakalar arasındaki farklılıklar bunlarla sınırlı değildir. Müzik zevkinden kıyafete,spor faaliyetlerinden sağlıkla ilgili tutum ve davranışlara,aile içi ilişkilerden komşularla ilişkilere kadar tüm sosyal alanları içeren kapsamlı farklılıklar da söz konusudur (İkizler,2000:125).

Tabaka ve sınıf kavramları üzerinde yapılacak bir çalışmada karşılaşılan ilk zorluk:bir çok sosyoloğun bu kavramlara farklı anlamlar yüklemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Kimi sosyologlar tabaka ve sınıfı eş anlamlı terimleri eş anlamlı kabul ettikleri:kimilerinin ise sınıfı tabakaları da kapsayan daha geniş bir anlamda kullandıkları görülmektedir. Bazı sosyologlar da tabakaları evrensel,sınıfları ise bu evrensel olgunun özel bir biçimi olarak görme eğilimindedirler. Tabakalaşma olgusu,esas olarak,gerek tabii gerekse sosyal eşitsizliklerin varlığına dayanmaktadır. Toplumu oluşturan fertler arasındaki eşitsizliklerin yol açtığı farklılaşmalar,hiyerarşilerin ortaya çıkmasına yol açmakta:bu durum,sosyal tabakalaşma olgusunu meydana getirmektedir (Aslantürk,1999:329).

Sosyal tabakalaşma sosyal eşitsizlikleri belli ölçütlere göre düzenleme girişimidir. Sosyal tabakalaşma,karmaşık bir düzen biçimi ve halkın sosyal olarak önemli görülen belirtilere göre ayrılmasıdır. Bu bağlamda belli davranışlar,gereksinimler,değerler,normlar,motifler ve zihniyetlerin eğitimli sosyal tabakalara nasıl dağıldığı da görgül olarak saptanmış olur. Sosyal tabakalaşma araştırmalarında sosyal açıdan önemli olan aşağıdaki şu karakteristikler kullanılır:

-Mesleki pozisyon.

-Gelir,servet.

-Güç,karar verme ve davranma özgürlüğünün ölçüsü.

-Eğitim.

Sosyal tabakalaşma günümüzde bir soğan kabuğuna benzer bir formda yansımaktadır. Halkın aşağı yukarı %60'ının orta tabaka olması toplumun sosyal dengesi için önemli bir garanti oluşturmaktadır.Almanya'da yapılan bir araştırmaya göre hangi mesleklerin hangi sosyal tabakalara ait olduklarını şöyle ortaya çıkmıştır:

-Yüksek Tabaka:Büyük fabrikatörler,soylular,elit politikacılar,büyük sermayedarlar.

-Yüksek orta Tabaka:Profesörler,doktorlar,avukatlar,savcılar.

-Orta Orta Tabaka:Mühendisler,Orta sınıf memurlar,öğretmenler,kalifiye işçiler.

-Yüksek Alt Tabaka:Garsonlar,küçük esnaf,kalifiye endüstri işçileri.

-Alt Alt Tabaka:Yol işçileri,yamaklar,rençperler,sosyal açıdan küçümşenen işçiler.

Max Weber,toplumun gelişiminin ekonomik ya da biyolojik nedenlere dayandırılmasına karşı çıkar. Ayrıca Marks'ın "ekonomik açıdan önemli olanla", "ekonomik olarak tanımlanan"ı sınırladığını söyler.Çünkü belirli ekonomik unsurlar toplumsal gelişim için önemlidir ama toplumsal gelişimde son sözü söylemezler. Buna bağlı olarak Max Weber,tabakalaşmada sadece ekonomik bir unsur görmez. Ona göre,sosyal tabakalaşma eşitsiz olarak dağılmış güce denk düşer. Sosyal eşitsizliği kuransal olarak ele almaya çalışan yeni deneyler,aslında Max Weber'in doğrultusunda gelişmektedir. Tabakalaşma ile ilgili bu günkü bilgi durumunu birkaç cümle ile özetleyebiliriz:Her toplum yapısal bir eşitsizlikten doğan bir sistemdir. Sosyal tabakalaşmanın,onun belirtilerinin,kazançlarının,değişiminin nedenleri değer yapısında yatar. Bunlar güçte,özel mülkiyet ilişkilerinde(gelir,servet,üretim araçları),yaşam alanlarının farklılığında(devletin dağıtım işlevi),teknik ve gereksinimlerin değişmesinde,çok yönlü diğer farklılaşma süreçlerinde,kendi içinde değişen çatışma yapılarında yer almışlardır (Voigt,1998:135).

Sosyal tabakalaşma oldukça karışık bir düzenlemedir. Anlaşılması için statü ölçütlerinin inceden inceye analiz edilmesi gerekir. Sosyal tabakalaşma kavramını varsıl-yoksul,işçi-işveren,sahip-sahip olmayan gibi basit farklılaşmalarla birleştirmeyi anlamsız bulan Fichter her ne kadar servet ve gelirin varlığı bir ölçütmüş gibi görünse de aslında servet ve ekonomideki pozisyonun ve kişinin sosyal sınıfının tek belirleyicisi olmadığını belirtmektedir.Fichter'a göre sosyolojik olarak tabakalaşma,toplumdaki kişileri gördükleri saygıya göre en yüksekte en düşüğe mevkilendirdiği için bir anlamda sosyal

kategorilerin mensuplarını da içerir. Herkes üst, orta ve alt sınıfları bilir ve tanır. Statü açısından her grup, sınıf açısından her toplum tabakalaşmıştır. Bu nedenle tabakalaşma sosyal yaşamda evrenseldir (Fischer, 1996:38).

Sınıflar toplum hayatının önemli bir gerçeğidir. Tüm insanlar kanun önünde eşit olarak kabul edilmekle birlikte ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yönden farklı yaşam biçimleri içindedirler. Bireylerin ait oldukları sınıf dolayısıyla yaşam olanakları, onların hangi spora ne derecede ve ne şekilde katılabileceklerini de etkilemektedir. Günümüzde ilgi alanı çok geniş kitlelere ulaşan spor, giderek çoğunluğun edilgen olduğu bir kitle uğraşı olmuştur. Bireylerin nasıl ve hangi derecede sporla ilgilendikleri onların sosyal karakteristik yapılarıyla yakından ilişkilidir. Alt sınıfa ait kişiler spor olaylarına aktif katılanların az bir bölümünü oluşturmaktadır. Araştırmacılar ideolojik, politik yapı, sanayileşme derecesi ve kültürel farklılıklar gösteren değişik toplumlarda spordaki sınıf etkisini incelemişlerdir. Sporu kimlerin kontrol ettiğiyle ilgili detay çalışması yapan Gruneau, profesyonel takım sporcularının sahiplerinin çoğunun büyük şirketlerin yöneticileri olduklarını tespit etmiştir. Karşılıklı görüşmelerden ve kütüphane kaynaklarından yaptığı analizlerden Kanada Futbol ligi ve Ulusal Hokey ligindeki takımların yöneticilerinin finanse, nakliyat ve ekonomi sektörünün iletişim bölümlerinde benzer konumlarda kişilerin olduklarını görmüştür. Benzer şekilde ulusal ve uluslararası olimpiyat komitesi üyeleri de sosyal tabakayı karakterize ederler. Belçika'da yetişkinler arasında spor uğraşısının ülkenin sınıf yapısıyla doğrudan ilgisi vardır. Özellikle kayak, golf, tenis ve eskrim branşları ile ilgili olanlar yüksek sosyal tabakadan oluşmaktadır. Buna karşıt olarak jimnastik, atletizm, judo, boks, futbol ve hentbol düşük sosyal tabakada daha popülerdir. Pavia 1972 yılında Avusturya Olimpiyat takımından 174 erkek ve bayanın sosyal sınıf geçmişlerini analiz etmiştir. Bu sporcuların %60'nın üç üst sosyal sınıfa ait olduğunu görmüştür. Mc Kay ve Pearson 1982 Genel sağlık oyunlarına katılan 219 Avusturyalı sporcunun sınıfsal geçmişlerini araştırdığında, sporcuların çoğunun yüksek sosyo ekonomik sınıftan ve çoğunun erkek olduğunu tespit etmiştir. İngiltere ve Yeni Zelanda'da elit sporcularla yapılan çalışmalarda profesyonel ve yüksek konumda olan ailelerin çocuklarının sportif alanlarda daha fazla temsil edildiği vurgulanmıştır. Ülkelere göre sporlarını karşılaştırsak, jimnastik Belçika'da alt sınıfta, Almanya'da orta sınıf ve Amerika'da üst-orta sınıfta yaygındır (Öztürk, 1998, 42).

3.SPORDA BAŞARIYI ETKİLEYEN SOSYAL FAKTÖRLER

Önceki bölümde sporda başarıyı etkileyen sosyal faktörler hakkında genel bilgiler vermeye çalıştık. Şimdi de bu faktörlerin sporda başarıyı nasıl etkilediğini üzerinde duracağız. Bu sebeple konuya sosyal yapı ve sosyal yapıyı etkileyen faktörlerle başlamayı uygun bulduk.

3.1.Sosyal Yapı

Sosyal yapı her toplumda farklı özellikler göstermektedir. Bu farklı özellikler o toplumun fiziksel ve kültürel yapı gelişmişliğini ortaya çıkartmaktadır. Bu özellikler dünya devletlerini gelişmiş, gelişmemiş ve gelişmekte olan devletler olarak üç sınıfa ayırmaktadır.

İlk insanla başlayan spor uygulamaları bugüne kadar çeşitli aşamalardan geçmek suretiyle günümüze kadar ulaşmıştır. Bu gelişme insanların birbiriyle ve tabiatla girdikleri ilişki ve mücadele sonucunda farklı zamanlarda ve farklı şekillerde ortaya çıkan bir süreçtir. Bu haliyle sporun doğuşu ve gelişimini sistematik ilişkiler zincirini ifade eder ve esas olarak bu gelişme toplum ve çevre faktörlerinden bağımsız kabul edilemez. Bu yüzden sportif uygulamaların kitleye yaygınlaştırılmasında “sosyal yapı” faktörünün göz ardı edilmesi söz konusu olamaz. Çünkü sosyal yapı, “bir değerler ve kavramlar bütünü” olarak sporun toplum içinde gelişmesini sağlayan bir niteliğe sahip bulunmaktadır (Taşmektepligil,1995:23).

Sosyal yapı özelliklerinde fiziki yapı gelişmişliği, dolaylı olarak spordaki başarıyı artırırken, günümüz toplumlarında spordaki başarı, sosyal yapı gelişmişliğinin göstergesi halini almıştır.

Bir toplumun kültürel yapı ve fiziki yapı (yerleşme, barınma vb.) özelliklerini kapsayan Sosyal Yapı, Kültürel yapı özellikleri, yaşama tarzı ile ilgili değer hükümlerini örf ve adetlerini, aileyi, dil ve dini hayatı içine almaktadır. Sosyal yapı,sosyal yapının güç dağılımı ve prestij,öğrenmeye yönelik bireysel yeteneklerin ortaya çıkışını engelleyebilir (Ficther,1996).

Sosyal yapı içerisinde spora etki edebilecek en önemli unsurlar; nüfus yapı özellikleri, ekonomik yapı özellikleri, yerleşim ve sanayi, eğitim yapı özellikleri ve kültürel yapı özellikleridir. Şimdi bu unsurları ve bu unsurların sporu nasıl etkilediği üzerinde duracağız.

3.1.1.Nüfus

Sosyal yapının belirlenmesinde bize gerekli veriyi, bilgiyi sağlayan ana kitle nüfus olmaktadır. Nüfusun miktarı, cinsiyete göre dağılımı, artış hızı, şehirli ve kırsal niteliği, meslekteki mevki bakımından dağılımı, iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı, üç ana yaş grubuna göre durumu eğitim seviyesi gibi açılardan nüfusun ele alınması, aslında sosyal yapının belirlenmesidir.(Fişek,1980). Nüfusun özelliklerinin belirlenmesi,sosyal yapının çözümlenmesi kadar sporun yaygınlaştırılmasında ve rasyonel uygulamaların hayata geçirilmesinde önemli dayanak teşkil edecektir. Çünkü, “nüfusun incelenmesi,aynı zamanda cemiyetin sosyal yapı şartlarının ortaya çıkarılması demektir (Taşmektepligil,1995:24).

Türkiye'nin toplam nüfusunun 1998 yılında 65.3 milyona ulaştığı belirtilmektedir. Nüfus artış hızı 1995'de % 1.71 iken 1998'de % 1.60'a düşmüştür. Nüfusun üç ana grup itibariyle 1998 0-14 yaş grubunun % 30.7, 15-64 yaş grubunun % 64.2, 65+ yaş grubunun % 5.1 olması Türkiye'nin nisaî olarak yaşlanan bir nüfusa sahip olduğunu göstermektedir.

TOPLAM NÜFUS

Demografik Göstergeler	1995	1996	1997	1998
Bin Kişi	62.1	63.2	64.2	65.3

YILLIK NÜFUS ARTIŞI

Demografik Göstergeler	1995	1996	1997	1998
Yüzde (%)	1.71	1.68	1.64	1.60

NÜFUSUN ÜÇ ANA GRUP DAĞILIMI

Yaş Grupları	1980	1985	1990	1995	2000
0-14 yaş	38.5	37.1	35.8	32.3	29.6
15-64 yaş	56.8	58.8	60.0	63.0	64.9
65+yaş	4.6	4.7	4.1	4.7	5.5

(Erkal,1992:50). Yukarıdaki bilgileri değerlendirdiğimizde son yıllarda nüfusun ve nüfus artış hızının değişmesindeki düşüş dikkati çekmektedir. Türkiye nüfusu nispi olarak yaşlanmaktadır. Hızlı nüfus artışının yaşandığı Türkiye’de nüfusun mutlak miktarındaki büyüme,daha fazla insana hizmet götürme anlamını taşır. Sporda hizmetin genel olarak spor tesislerinde üretildiği düşünülürse nüfustaki bu artışın spor tesisi sayısı ile de paralellik göstermesi gerektiği kolayca anlaşılabilir. Bu anlamda eğer nüfus dinamikleri ile spor tesisleri sayı ve kalitesi arasında uygun bir denge sağlanmazsa,sporun topluma yaygınlaştırılması düşüncesi de fikriyattan fiiliyata geçirilemeyecektir. Çünkü tesis ve katılım birbiri ile paralel iki faktördür. Sporun kitlelere ulaştırılması bakımından önem taşıyan bir başka nüfus özelliği de onun yoğunluğuyla ilgili olan görünümüdür.1990 yılında 73 olarak belirlenen yoğunluk yüzölçümü dikkate alındığında oldukça az olarak değerlendirilmektedir.Türkiye’de nüfus yoğunluğunun az olması,ulaştırma, enerji, sağlık,eğitim gibi alt yapı tesislerinin yapılmasına engel olur. Çünkü,bu gibi tesislerin nüfusun yoğunluğunun az olan ülkelerdeki maliyeti yüksektir. Bunun için yatırımlar yapılamaz. Bu durum spor tesisleri açısından da böyledir. Hatta sporda hasılanın dolaylı olarak ortaya çıkması bu tür yatırımların daha güç gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Sonuç olarak sosyal yapının en dinamik elemanı olan nüfusun spor ve katılım konuları ile doğrudan ilişkili olduğu,hatta onun gelişme ve yayılma boyutlarını tayin ettiği söylenebilir (Taşmektepligil,1995).

Sosyal yapımızı etkileyen faktörlerden biri de göçlerdir. Şehirleşme oranı, şehirli nüfusun artış hızının yükselmesiyle artmaktadır. Nüfusun büyük ölçüde birkaç kentte yoğunlaşması, ülkedeki dengesiz dikey dağılımı, büyük kentlerin batıda yer alması, dengesiz yatay dağılımı ifade etmektedir (DPT,1998). Bu durumun bütün diğer hizmetler gibi sportif hizmetleri de olumsuz etkileyeceği ortadadır. İktisadın faal nüfusun eğitim yapısına bakıldığında farklı eğitim kademelerini bitiren insan gücü sayısında artış olduğu, ancak bu artışın kademeler arasında genel olarak dengeli bir gelişim göstermediği görülmektedir (Erkal,1998:92). Bilindiği gibi eğitim oranının yükselmesi spora katılımı olumlu yönde etkilemektedir.

1990 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre ülkede okur yazarlık oranı % 80.5 iken, bu oran gençlerde % 92.5'dir. Buna bağlı olarak ülkenin genel eğitim durumu, 4306 sayılı sekiz yıllık kesintisiz zorunlu Temel Eğitim Kanunu ve bu Kanun istikametinde hazırlanan sekiz yıllık kesintisiz İlköğretim uygulaması ve Sosyal Yardım Projesi 1997-1998 öğretim yılında uygulamaya koyulmuştur (DPT,1998).

Ülkemizde faal olmayan nüfusun artış hızı, çalışma çağındaki nüfusun artış hızından düşüktür. Faal nüfus genç nüfus özelliği taşımaktadır. Ancak işgücüne katılma oranı gerek toplam, gerek kadın ve erkek ayrımında azalma eğilimi göstermektedir. Bununla beraber, faal nüfusta eğitim seviyesi yükselmektedir. Ülke nüfusunun % 60'ının genç nüfus olduğu ve bu genç nüfusun spor potansiyeli açısından önemli olduğu varsayılırken, ülkemizin gelişmişlik durumu göz ardı edilirse hiçbir sonuç alınamayacağı ortadadır. Sosyal gelişme sürecini tamamlamış ülkeler, kamusal ihtiyaçlarını tamamlamış ülkelerdir. Böyle ülkelerde gençler istihdam edilmiş, spor faaliyetleri de kamusal ihtiyaçlar olarak ele alınarak spora gereken önem verilmiştir. Bu nedenle sosyal bir faaliyet olan spor, gençler tarafından sağlık için bir araç olarak görülmekte ve dolaysız olarak da kitle sporunda istenilen amaca ulaşılabilir. Böyle bir ortamda bilinçli genç nüfus aynı zamanda elit spor için gerekli alt yapıyı da oluşturacaktır. Gelişmemiş ülkelerde ise, nüfusun ancak belirli bir bölümü ülkenin spor nimetlerinden faydalanabilmektedir. Gelişmiş ülkelerde boş zaman ortamı da kendiliğinden oluşmakta ve bu ülkelerde insanlar boş zaman faaliyeti olarak spora yönelmektedirler. Nüfus içinde 0-14 yaş grubunun nispi yüksekliği spor yapma veya yapabilenlerin oranı üzerinde etkili olur. Genç nüfusa sahip ülkelerde spor yapabilecek potansiyel vardır.

3.1.2.Ekonomik Yapı

Spor, gelir seviyesinin yüksek olduğu gelişmiş ülkelerde, geri kalmış ülkelere nazaran daha yaygındır. Boş zaman faaliyetlerinin yapılabilmesi o ülkenin sosyal ve ekonomik durumuna bağlıdır. Spor alt yapısının gelişmesi de o ülkenin ekonomik durumu tarafından direk etkilenir. Gelişmekte olan ülkelerin zaten kıt olan ekonomik kaynaklarını, spor ve kültür için planlamaları öncelikli olmasa da bunu başaran ülkelerde vardır. Çünkü bu ülkeler spora ayrılan kaynaklardan yüksek verim sağlayarak o oranda kaynak ayırımını artırmakta ve spora gereken önemi vermektedirler (Spor Sosyolojisi,1992:21).

Ülke ekonomisinin durumu,spor için ayrılacak ekonomik kaynakları sınırlandıracağı gibi ,aynı zamanda artırabilir. Spor için yapılacak yatırımlar insan unsuruna yapılan yatırımlardır ve kısa zamanda bunlardan hasıla beklenemez ve aslında bunun ölçülmesi de zordur.

Gelişmiş ülkeler, tekniğin daha ileri bir hale gelmesini sağlayarak yeni keşif ve icatlarla spor alanında da ileri bir ihtisaslaşmaya gitmektedirler. Hatta araç-gereç ihraç eden bu gelişmiş ülkeler, aynı zamanda gelir dağılımının yüksek olduğu ülkelerdir. Gelir dağılımının adil oluşu fertlere boş zamanın değerlendirilmesi bakımından kaynak yaratmakta ve spor için gerekli harcama imkanı yaratmaktadır.

Gelir seviyesinin yüksekliği, kişi başına düşen gelirin yüksekliği yani refah seviyesinin yüksekliği demektir. Refah seviyesinin yüksekliği tamamen ekonomik gelişmeye bağlı olmamakla birlikte, sosyal faaliyetlere bireylerin aktif olarak katılabilmeleri için en önemli unsuru oluşturmaktadır. Refah seviyesinin yüksek olması tek başına sporun gelişmesini sağlayamaz ancak eğitim ve spor bilincinin yerleştirilmesi ile başarılı olma yolunda önemli adımlar atılmış olur. Gelir seviyesinin yüksek olması bireye spor için araç-gereç ve malzemelerin temini için alım gücünü sağlar. Ayrıca sporda başarı için önemli olan beslenme konusunda da gerekli koşulları temin eder.

Yani kısaca, kişilerin boş zamanlarını değerlendirebileceği bir ortam oluşması, kişilerin spor yapabileceği tesis,araç-gereç v.s sağlanması, tekniğin ve teknolojinin gelişmesi,

ulaşım ve haberleşme ağının etkinliği, spor sanayisinin gelişmesi, spor için ayrılabilir ekonomik kaynakların sağlanması ülke ekonomisinin durumu ile yakından ilişkilidir. Ama bu demek değildir ki ekonomik gücü yüksek olmayan ülkeler sporda başarılı olamaz. İyi bir spor politikası ve kaynak ayırımı ile ekonomik koşulların olumsuz etkileri giderilebilir (Erkal,1992).

Yine ekonomik yapının bir göstergesi olan ulaşım ve haberleşme ağı da spor yapısı için, önemli bir yer tutmaktadır. Hızlı ulaştırma imkanları ve kitle haberleşme kolaylıkları, ekonominin gücü ile sağlanmaktadır (Yorulmazlar,2000:37).

lke ekonomisinin durumu, spor için ayrılabilir ekonomik kaynakları sınırlandırabileceği gibi, aynı zamanda arttırabilir. Spor tesisleri, spor araç ve gereçleri, beslenme, spor alt yapısı için gerekli kaynaklar, eğitim gibi sporda başarıya etki eden tüm bu faktörlerin sağlanması ekonomiye bağlıdır.

Kişi başına düşen gelirin yüksekliliği, refah seviyesinin yüksekliliği demektir. Refah seviyesinin yüksekliliği ekonomik gelişmeye bağlı olarak, bireylerin sosyal faaliyetlere aktif olarak katılabilmeleri için önemli bir unsur oluşturmaktadır. Gelir seviyesinin yüksek olması bireylere spor için gerekli olan tesis, araç-gereç ve malzemelerin sağlanmasında önemli bir rol oynar.

Çalışma saatlerindeki ağır, ancak sürekli olan bir azalış, tatil sürelerinin uzatılması, ücretli izinlerinin artması, emekliliğin kolaylaştırılması, ekonomik verimlilikteki artışa paralel olarak ve çalışma koşullarındaki gelişmeler çerçevesinde, çalışanlara özgürce kullanabilecekleri geniş bir bol zaman imkanı sunmaktadır (Yorulmazlar,2000:39). Bir toplumun sosyo-ekonomik gelişmesinin en sağlam göstergelerinden biri; o ülkede, toplam hasılanın sektrsel dağılımından çok, aktif nüfusun sektörler itibari ile dağılımıdır. Çünkü retim değerleri sabit fiyatlarla hesaplanırsa bile, belli bir taban yıla göre hesaplanmış başka bir seriye geçtikçe, uzun dönemde fiyat artışları, üretim sektör el dağılımını etkileyecektir. Toplumsal gelişme sağlanırken tarım toplumundan-sanayiye ve oradan hizmet sektörüne geçiş, bir zaman ve paralellik istemektedir. Bu geçiş sağlıklı olmazsa, ekonomik yönden büyük olumsuzluklar oluşturur. Örneğin, Türkiye’de spor sektöründe hizmet olarak bir patlama yaşansa da, spor sanayisinin gelişmemiş olması,

spor malzemelerinin ithal edilmemesini ve buna bağlı olarak mali alım güçlüklerini ortaya çıkarmaktadır. Buna rağmen bu geçişi sağlam bir Şekilde gerçekleştiren, ekonomik açıdan istikrarı yakalamış dünyanın ekonomik gleri, ulusal sınırlar boyunca daha fazla olanak ve bolluk bulmaktadır. Bu ekonomik rahatlık, boş zaman ve gelir düzeyinin fazla olması ile insanlar daha fazla sosyal faaliyete yönelmekte ve sporda bu sosyal faaliyetler içinde yer almaktadır.

İnsanın hayatını devam ettirebilmesi ve toplumda belli bir statü elde edebilmesi ekonomik koşullarına bağlıdır. İfade edilen Şekli ile insanın ve toplumun refahı ve mutluluğuna ekonomi bağımsız değişken olarak rol oynamaktadır. Zira bütün ekonomik faaliyetler sonuçta insanlar arası ilişkilerin yapılaşmasına etki etmekte ve fertler bu yapılarıyla, toplumlar da ekonomik gelişmişlikleriyle prestij kazanmaktadır.

Sosyal tabakalaşma pramitinde fertler sosyo-kültürel yapılarını ekonomik gleri ile destekler ve pramit içinde kendilerine bir hareketlilik sağlarlar. Ancak fert sosyal tabakalar arasındaki hareketlikte gücünü sırf ekonomiden almaz. Daha açık bir ifade ile, ferdin toplum içindeki işgal ettiği yerin değeri, yani ferdin biyolojik ve psikolojik durumu, sosyo-kültürel Őahsiyeti, rol benimseme ve ifa gücü, eğitimin durumu, olaylar ve olgular arasındaki ilişkileri keşfetme yeteneği onun statüsüne etki etmektedir. Bu bakımdan sporda bireye olumlu ozellikler katmakla beraber onun toplumdaki algılanışına da etki ederek prestij katmaktadır (Voigt,1998).

Günümüzde ekonomik gelişmenin sosyal gelişme ile ilişkisi olduğu, ekonomik gelişmenin sosyal ihtiyaçlar yarattığı ve sosyal gelişme olmadan ekonomik kalkınmanın yeter seviyede gelişmeyeceği bir gerçektir. Şüphesiz, sosyal kalkınmanın gerçekleşmesinde de sosyal hedeflerin ve politikaların tespit edilmesinin önemli bir rolü vardır. Bu görünüş çerçevesinde, sosyal hizmetler içinde yer alan ve toplum hayatında diğer sektör ve alt sektörlerle dikey ve yatay ilişkisi olan sporun bir kalkınma aracı olarak kullanılması gereği ve yapabileceği tesirler kendiliğinden ortaya çıkmış olur.

Bir toplumun ekonomik yapısı ne kadar düşük olursa olsun, o toplumu meydana getiren fertlerin ozellikle de gençlerin sağlıklı bir Şekilde yetiştirilmesi hkmet politikası olmalıdır. Asıl amacın bu olmasına rağmen, spor amaç olmaktan çıkıp araç olarak

kullanılmakta, politika ve ekonomi, sporu kendi planlarının yürütülmesi için (sporu kendi politik sisteminin üstünlüğünü kanıtlamak için) sportif başarılarından yararlanılmaktadır. Burada ideal olanla, düşünce ve politik gerçeğin birbirinden ayrıldığını, politik karar mekanizmaları sporcuların uluslar arası sportif organizasyonlara katılımlarını belirleyerek kanıtlamaya çalışırlar (Yorulmazlar,2000:36).

Ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyinin artması ile serbest zamanların değerlendirilmesi gittikçe önem kazanmaktadır. Bu sebeple spor konusundaki çalışmalarda hareketlilik kazanmıştır. Ülkemizde spor alt yapısını geliştirilmesi için çalışmalar devam etmektedir. 1997 yılında 23 adet spor salonu, 7 adet stad tribün inşaatı, 1 adet güreş eğitim merkezi, 3 adet hizmet binası, 1 adet gençlik merkezi bitirilerek hizmete açılmıştır. 75 bin kişilik olimpiyat stadının ihalesi yapılmıştır. Bunun yanında çeşitli branşlarda hakemlik, antrenörlük, monitörlük alanlarında kurslar açılmıştır. Amatör sporcuların da Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerden özel indirimli olarak yararlanmaları sağlanmıştır.

3.1.3. Sanayileşme-Şehirleşme

Şehirleşme ve sanayileşme sportif faaliyetler üzerinde doğrudan ve dolayısı ile etkili olmaktadır. Şehirleşme ve sanayileşme ile sportif faaliyetlerin gelişmesi arasında paralellik vardır. Yükselen hayat seviyesi,daha iyi ulaşım ve haberleşme imkanları ve gelişen teknoloji sayesinde sayıca ve nitelikçe mükemmelleşen araç ve gereçler sporu teşvik etmekte,yaygınlaştırmaktadır.

Sosyal süreç izinde spor yoluyla ortaya çıkan bu hususlar birbiriyle yakından ilgilidir ve bunlar birlikte sosyal süreç içinde meydana gelmektedir. Rekabetin yanılıra,mücadele,işbirliği(kooperasyon),bütünleşme(asimilasyon) ve uyum (accommodation) sportif olayın ayrılmaz nitelikleridir.

Aslında,sosyal süreç içinde spor için özdeş olan rekabet,çatışma ve uyum, işbirliği ve

dayanışma,sanayileşmenin de dinamikleri arasındadır.Sanayileşmeye paralel olarak,geleneksel ve tarıma dayalı sosyal ve ekonomik yapıdan sınai ve ekonomik yapıya geçildikçe,artan üretim ve gelişen teknoloji ile birlikte,rekabet,hem çatışma hem de uyuşma,hem sosyal farklılaşma,hem de sosyal bütünleşme,işbölümü,ihtisaslaşma ve dayanışmanın arttığı görülmektedir.

Bunun yanısıra,yine sanayileşmenin dinamikleri olan ve sanayileşmeye bağlı olarak ortaya çıkan özellikler arasında yer alan a)menajerler,b)organize işgücü,c)modern teknoloji,sportif olay açısından da geçerlidir.Sanayileşme ve şehirleşme sürecini doğurduğu sosyal ilişkiler ve toplumda sporun yaygınlaşma eğilimi gözden uzak tutulamaz.Spor bu süreçler içinde artık,sadece,zevk için yapılan ve boş zamanları değerlendirme faaliyeti olarak düşünülmeğe de çıkmaktadır.Şehirleşme ve sanayileşme süreci,sporun bir meslek olarak seçilmesine ve profesyonel olarak onunla ilgilenmeye de zemin hazırlamaktadır.Spor tesadüflere bağlı olarak yapılan bir faaliyet olma özelliğini de kaybetmektedir.Her ne kadar zevk için yapılma örneklerine rastlanmakta ise de,sanayi toplumunda atan işbölümü ve mesleklere paralel olarak emeğin geliri olan ücret karşılığı yerine getirilir hale gelmektedir. Spor,makineye ve monotonluğa ferdin bir tepkisi değil ama,teknolojinin yarattığı boş zamanın değerlendirilmesinde faydalanılan bir araçtır.Bazı durumlarda spor amaç haline de gelebilmektedir.Bu bakımdan,sporun işsizliğin gölgesinde geliştiğini ileri sürmek inandırıcı değildir.Sporu meslek olarak seçmemiş bir kimsenin düşüneneği ilk şey spor yapmak değil,fakat uygun bir iş sahibi olabilmektir.İş sahibi olup uygun bir işte istihdam ettikten sonra spor için yeterli zamana sahip olması halinde spor yapabilecektir. Artık,sporcu yazılı hukuka bağlı bazı kurallara göre davranmak zorundadır.Fert şehirleşme ile artan heterojen(karmaşık) ilişkiler düzeninden sıyrılmakta,şekilci ve çok yönlü sosyal ilişkiler içine girmektedir.Sporcu ve spor adamını sadece sportif olaya katılan bir çevrede izole olmuş olarak düşünemeyiz.İster amatör,ister profesyonel olarak spor yapılsın,sporla uğraşanlar ortak faaliyetleri dolayısıyla yeknesak bir görünüme de sahip değillerdir.Hele, sanayi toplumlarındaki sosyal gelişme dolayısı ile fertleri ve sosyal grupları,toplumdan farklı ve ayrı düşünemeyiz.

John Bett'e göre; Sanayileşmenin doruğa çıktığı 21. yy, sportif faaliyetlerdeki gelişmenin de altın çağı olmuştur. Sanayileşme ve şehirleşme ile sportif faaliyetlerin gelişmesi arasında paralellik vardır.

Yükselen hayat seviyesi, daha iyi ulaşım ve haberleşme imkanları ve gelişen teknoloji sayesinde sayıca ve nitelikçe mükemmelleşen araç ve gereçler sporu teşvik etmekte, yaygınlaştırmaktadır.

Sanayi toplumlarında yerleşim kırsal kesimden şehre doğru olmakta, bu yoğun göçler sonucunda çarpık ve sağlıksız şehirleşme oluşmaktadır. Bu durum, sağlık hizmetlerinden, eğitimden yoksun gecekondü mahallelerinin oluşmasına sebep olmaktadır. Bu tür yerleşim yerlerinde insanların yaşaması için zorunlu ihtiyaçlar sağlanmazken, spor ihtiyaçları için gerekli ortamın sağlanması en son düşünülen problemlerden biri olmaktadır. Burada yaşayan gençlik spor alanı olarak sokaktan başka bir yer bulamamaktadır.

Gelişmiş ülkeleri incelediğinde bu ülkelerde, sanayileşme ve kentleşme düzeyinin yüksek olduğu, eğitimin yaygınlaştığı ve eğitim düzeyinin yükseldiği, ulaşım ve haberleşme araçları geliştiği görülmektedir. İktisadi büyüme, orta sınıflaşma ve sosyal bütünleşme sanayileşme ve kentleşmeyle yakından ilişkili olup, bu süreçlerin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Hepsi birlikte bir sarmal oluşturup sporun gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Sanayileşme sosyal gelişmeyi, sosyal gelişme de doğrudan ve dolaylı olarak sporun gelişmesini sağlamaktadır. Sanayileşme : kentleşmeyi, eğitim düzeyini, ulaşım hizmetlerini, kitleleşmeyi, iktisadi büyümeyi, sosyal hareketliliği, orta sınıflaşmayı, serbest zamanları, tıp teknolojisini olumlu yönde etkilemekte buna paralel olarak da bilinç, rekreasyonel talep, spora ayrılan kaynaklar, serbest zaman, spor tesisleri, sporun tanıtımı, sporda ödüller, statü yükseltme çabası v.b artmakta böylece spor yaygınlaştıkça spordaki başarılar da artmaktadır (Aslantürk, 1999:130).

3.1.4. Kültürel Yapı

Sosyal yapı içerisinde, kültürel yapının da spora etkisi unutulmamalıdır. Günümüzde bir toplumun yaptığı ve yarattığı her şey o toplumun kültürü olarak görülmektedir.

Sportif açıdan da kültürel yapıyla uyuşan sporların alınması ve bu dallarda çalışılması artık günümüz toplumlarında yeterli kalmamaktadır. Bu sebeptendir ki değişik spor dallarında, değişik kültürlerden insanlar bir araya gelmektedir.

M. Turhan, kültür ve medeniyet arasında bir dialogun bulunduğu ve zıtlaşmanın olmadığını belirtmektedir. Spengler'in de belirttiği gibi belirli yer ve zaman içinde medeniyetler doğar, yaşar ve ölürler. Milletlerin kültürleri ise, yeni doğacak medeniyetlerle olan alışverişe devam ederler. Örneğin Uzak Doğu'da doğan Uzak Doğu sporlarının dünyada her yerde yapıldığı gibi ata sporumuz güreşte dünyadaki birçok kültür ve medeniyet tarafından benimsenmiştir. Zaten her spor olduğu ülkede yaşasaydı olimpiyatlar bile yapılamazdı. Sonuç olarak, sosyal yapı özellikleri, her toplumda kendine özgü spor dallarının doğmasına sebep olmuşsa da, bu sporlar tüm dünya ülkelerine yayılmıştır.

Bir ülkede fert başına düşen milli gelir ve kalkınma hızı ne derece yüksek olursa olsun, o ülkede sosyal ve kültürel seviye gelişmemişse, o ülkeyi sosyal anlamda gelişmiş sayamayız. Sosyal anlamda gelişmiş bir ülkede orta sınıflaşma olacağından ve sosyal bütünleşme gerçekleşeceğinden, o ülkede sosyal dengeler sağlanabilecektir. Sosyal dengelerin sağlandığı bir sosyal yapıda spor gerekli gelişme şartlarına da kavuşacaktır. Mesela ülkelerini iyi tanıtabildikleri ve propagandasını yapabildikleri için manevi bir tatmin duyacaklardır.

Spor, dayanışma ve işbirliği ile sorumluluğu paylaşmaktır. Sosyal bütünleşmenin olmadığı bir ülkede sportif başarıya ulaşabilmek zordur. Dayanışma şuurunun ve bütünleşme eğilimlerinin yoğun olduğu istikrarlı bir ortamda, sosyal ve ekonomik gelişmeye paralel olarak spor da gereken payı alabilir.

Fertlerin kendine güven, grup çatışması, karşılıklı dayanışma ve davranış dürüstlüğü,

ahlaki davranışların gelişmesi ve cemiyette kültürel seviyenin yükselmesi spor aracılığı ile sağlanabilmektedir.Ferdin kendi dışındaki diğer fertlerin varlığından haberdar olarak, fonksiyonel anlamda işbirliği ve işbölümüne gidişinde spor önemli bir kanaldır.Bu bakımdan sportif faaliyetler, toplumda bütünleşme kanallarını takviye eder ve ferdi sosyalleştirir.Ayrıca kültürel seviye ile beslenme şartları arasında da yakın bir ilişki vardır.Yeterince ve gerektiği gibi beslenmenin olmadığı veya tek yönlü beslenme durumunda sporda randıman düşer.

Fertlerin sosyal hayattan haberdar oldukları oranda bir takım sosyal faaliyetlere katılmaları söz konusudur. Bu da sosyal bakımdan gelişmiş bir toplumda, sosyalleşme eğilimi artan veya sosyalleşen kişilerin sporla uğraşması sonucunu doğurur.

Kültür faktörü, sosyal değişmeyi yönlendiren önemli bir faktördür.Bir insan topluluğunda sosyal değişimin ortaya çıkabilmesi, fiziki çevrenin işlenebilmesi ve teknolojinin kullanılabilmesi, o insan topluluğunun sahip olduğu kültürün yaratıcılığına bağlıdır (Erkal,1992:27).Kültür kaynağından desteklenen bazı spor dalları bugün bile hala milli bir nitelik taşımaktadır.Mesela,Türk kültüründen kaynaklanan atlı sporları,atıcılık,cirit,matrak,çögen,gökbörü,tepük,güreş,kılıç gibi sporlar daha çok savaşa hazırlık ve fizik gücü geliştirme ve gelenekleri sürdürme amacıyla Orta Asya Türklüğünden Selçuklulara,Osmanlılara ve Türkiye Cumhuriyetine kadar bir miras olarak yaşatılmış ve korunmuştur (Erkal,1998:211).

Kültür konusunda karşımıza çıkan kavramlardan diğer ikisi de yüksek kültür (seçkin kültür) ve popüler kültürdür.Popüler kültür,toplumdaki pek çok bireyin kültürel ve eğlenceli aktivitelerini tanımlar.Spor özellikle toplum bilimlerinde bir ya da daha fazla yapıda bulunabilme özelliğini taşıdığından popüler kültürün bir parçasıdır.Aynı zamanda spor üretildiği,tekrar şekillendirildiği ve sıradan iletişim sistemleri ile arınılabildiğinden genel anlamda kültürün bir parçasıdır.Yüksek kültür ise klasik müzik,bale,tiyatro,şiir ve güzel sanatlarla ilgilenir.Geleneksel olarak yüksek kültür,üst sınıf veya iyi eğitilmiş toplumsal elit batı ülkelerinde yer etmiştir.Yüksek kültür özellikle daha geniş bir kültürün parçasıdır ama nüfusun göreceli olarak daha küçük bir parçasını bağlar.Sporun popüler kültür olarak ele alındığı ve bu ürünün,kitlelerin

onayını alınarak kitle iletişim araçlarından sunulduğu görülmektedir.Pazar ekonomisi anlayışının,bu araçlara da egemen olması,sporun sosyo kültürel yapıya uygun kullanılmasını doğurmuştur.

Yüksek kültür,toplumda davranışların,zevklerin ve entellektüelliğin gelişme uğraşdır.Bu bir kültürün fiziksel kalitesi,toplumsal entelektüel,yüksek ahlaki değerleri ile tanımlanır.Ancak bir toplum içindeki ırk,cinsiyet ve sınıf ayrılıkları nedeniyle halk kitlesinin,yaşamını kaliteli kılacak faaliyetler içinde yer alması mümkün değildir.Bu nedenle halk kitlesi,popüler kültür olarak sunulan spor ve müzik olaylarına daha çok ilgi göstermektedir.Spor kültürün bir parçası olarak hem ondan etkilenmekte hem de popülerliği nedeniyle onu etkileyebilmektedir.Sporun bireysel bir uğraş olmasının ötesinde toplumsal bir nitelik kazanmasına bağlı olarak,spor giyim insanların günlük giyimi kuşamı arasında yer almaya başlamış,ünlü sporcuların konuşma ve hareketleri geleneksel insan ilişkileri içerisinde kullanılmaya başlamıştır.Sporcuların başarılı hareketler sonrasındaki hareketleri ve bağırışları,normal yaşam içindeki sevindirici durumlarda kullanılır olmuştur.Eşofmanla toplum içerisinde dolaşma,eskiden pijama ile dolaşmayla eş tutulup,tepki görürken şimdi olumlu karşılanmakta hatta saygı uyandırmaktadır.Yine de spor kitle kültürü ile karşılaştırıldığında bir alt kültür durumundadır.

Alt kültür,dil,gelenek,değerler ve sosyal normlar gibi bazı özellikler açısından,içinde yaşadıkları toplumun kültüründen farklılıklar gösteren insan gruplarının yaşam biçimine denir.Dünya üzerinde kültürel temas ve etkileşimler sonucunda bugün hiçbir insan topluluğu tamamıyla tek bir kültür örüntüsünün aynı cinsten bütünlüğü içerisinde kalamamaktadır.Spor müsabakaları kültürel teması gerçekleştiren organizasyonlar içinde yer almaktadır.Özellikle belli bir süre devam eden turnuvalar,dünya şampiyonaları,olimpiyat oyunları,düzenledikleri yerlerin yemek yeme alışkanlıkları,halk oyunları,folk müziği,tarihi ve turistik yerlerinin tanıtılmasına da olanak verdiğinden,değişik kültürlerin tanınması için önemli fırsatlardır.

Amatör ve mesleki alt kültürlerin pek çoğu kabul edilebilir toplumsal tavır yapıları içerir.Yetmişli yıllara kadar spor ve sporcular örnek toplumsal tavırlar olarak görülmüş ve kabul edilmiştir.Gençlik spora yönelmeleri için teşvik edilmiş,spor aykırı tavırlara

karşı(suçta,uyuşturuculara,sokak çetelerine vb.)bir savunma mekanizması olarak görülmüştür.Ancak spor içinde giderek,şiddet,doping,şike vb.aykırı tavırlara rastlanması bu konunun yeniden sorgulanması gereğini ortaya çıkarmıştır.Spor,reklam,rekabet ve ticari yönü dolayısıyla hızla tüm dünyaya yayılırken,kar amacının ön plana çıkması ile sporda toplumların korumaya çalıştığı kültürel değerlerine zarar verici aykırı davranışlar da giderek artmaya başlamıştır (Öztürk,1998:87).

3.1.5.Aile

Aile ilk eğitimin verildiği yerdir.Eğitimin temeli ilk oradan kazanılır.A.Adler gibi kimi psikologların kanılarına göre,insan,ilk beş yaş içinde kişilik özelliklerinin ana çizgilerini,kendi kendine kazanır.Bundan sonra,ona yapılacak ya da onun alacağı etkiler,bu temel üzerinde gelişir.Bu,aile eğitiminin önemini belirtir (Binbaşıoğlu,1990:15).

Aile en küçük toplumsal kurum olarak tanımlandığında bu kurumun bünyesinde bulunan ana, baba ve çocukların yasalarla belirlenen kuralların yanında toplumsal açıdan da bazı görevleri vardır. Her aile yaşadığı toplumun özelliğini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını kısaca kültürünü yansıtır.

Aile, çocuk, ergenlik ve hatta gençlik yıllarında, kişi üzerinde en etkili çevredir. Çocukluktan gençliği doğru gittikçe etkisi biraz azalabilmektedir. Bunun sebebi, ailenin çocuklarına gösterdiği ilginin azalması değildir. Ergenlik ve gençlik dönemlerinde birey, ailenin dışında çevreye yönelmektedir. “Anne kucağından inerek yürümeye başlayan, büyüyen, yetişen toplumun en küçük üyesinin karakterinin oluşmasında, çevreye uyumun sağlanmasında ve eğitiminde ailenin etkisi tartışılmayacak derecede büyüktür (Kılıcıgil,1983:26,60).Çocuk ilk olarak sosyalleşme sürecine ailede girer. Daha sonra kendi akranları ve yaşlıları dünyasını keşfeder. Önce ev, sonra mahalle, daha sonra okul ve başka çevrelerle ilişki kurarak benliği gittikçe genişleyen halkalar halinde gelişmeye devam eder.

Gerek anne ve babası, gerekse diğer yetişkinler çocuğa daha çok erken yaşlarda ne olması ve ne olmaması lazım geldiğini söylerler. Ona hangi özelliklerin arzu edilir veya iyi olduğunu ve hangi özelliklerin de arzulanmadığı kötü olduğunu anlatır. Yakın hedefler aşıldıkça, başarı duygusu gelişir ve nefse güven artar (Aslantürk,148).

Toplumların çekirdeği ve en önemli sosyal kurumlardan biri olan ailenin,kendisini önemli yapan iki sebebi vardır.Birincisi,insan türünü üretmek ve devam ettirmek,ikincisi:ekonomi,ahlak gibi öbür kurumların da kaynağı olmaktır.

Gençlerin davranışları, ailelerin etkisi altındadır. Aileler boş zamanların değerlendirilmesinde para harcanılmayan etkinlikler yapılmasına, aylıklıkla vakit geçirilmemesine taraftar iken, zamanla sosyal gelişim gösterilmesiyle birlikte ailelerin bu düşüncelerinden vazgeçtiği ve özellikle spor gibi etkinliklerin yapılmasına taraf olduğu gözlenmektedir.

Spor bireyin sosyalleşmesinde önemli roller üstlendiği için, aileler çocuklarının daha sosyal olabilmelerine fırsat tanıyan spor olgusuna uzak kalmamaktadırlar.

Sporcular için sporcu olmada önemli unsurları inceleyen Kenyon veGrogg yaptıkları araştırmalarda, birçok unsurlar içerisinde spor yapmaya teşvik eden unsurlardan en önemli etken olarak aile çıkmıştır.

Kenyon ve Grogg, sporcular için sporcu olmada önemli olan unsurları incelediğinde birçok unsurlar içerisinde (yakın çevre, okul vs.) spora yönelmede en önemli etken aile çıkmıştır. Kenyon ve Grogg'a göre Amerikalıların yüzde yetmiş beşi çocuklarının spora katılımı için teşvik verirken, yüzde altısı da daha az teşvik vermektedir (Kılıçgil,1998:70).

Spreitzer ve Synder yaptıkları bir araştırmada,ailelerin değişik spor dallarına ilgilerinin olmasının çocuklarında sporun içinde olmalarına pozitif etkisi olduğunu ortaya çıkarmışlardır.Aile içi özendiriminin çocuğun motorik gelişiminin uyarılmasında önemi yadsınamaz.

Kemper çok iyi bir motorik için şu değişkenleri saptamıştır:Daha büyük kardeşlerin özendirilmesi,evin durumu,çocuğun kendine ait bir odasının olması,evde oyun ve spor gereçlerinin olması,4-6 yaş arasındaki çocukların oynayabileceği oyun alanlarının ve tesislerinin bulunması,spor yapan ebeveyn ve kardeşlerin olması,ikamet yerinin iyi olması,maddi güvence gibi durumlar çocuk ve gençlerin motorik gelişiminde sınıf farklılıklarını azaltan unsurlardır.Küçük çocuk evini,yeni deneyimler kazanacağı çok önemli bir yer olarak görür.Özellikle sosyal açıdan zayıf ailelerde çok küçük,aşırı kalabalık konutlar çocuğun psiko-motorik hareket gereksimini olumsuz yönde etkiler.Yapılan araştırma sonuçlarına göre alt sınıfa mensup ailelerin çocukları üst sınıfa mensup ailelerin çocuklarına nazaran daha az sosyalleşmekte bu da onların aktivitelerini ve motorik özelliklerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Ülkemizde de ailenin spora yöneltme etkisi büyüktür. Özellikle büyük şehirlerde ve sosyo-ekonomi düzeyi yüksek olan kesimlerde aileler çocuklarını spora yönlendirmekte hatta spor ve kültürel faaliyetlerin yoğun olduğu özel okulları tercih etmektedirler. Yaygınlaşan yaz ve kış spor okulları da ekonomik düzeyi uygun olanlar tarafından talep görmektedir. Günümüzde anne ve babaların daha bilinçli olması, sporun sosyal ve bedensel faydalarının idrak edilmesi ile aileler çocuklarını daha çok spora yönlendirmesine sebep olmuştur.Ancak ülkemizde spora yönlendirilmede gösterilen bu ilgi çocukların sporu sürdürmeleri hususunda yeterince sağlanamamaktadır. Ülkemiz insanların doğal olarak yaşadığı gelecek endişesi sonucunda aileler doğal olarak çocuklarının okul eğitimine ağırlık vermelerini tercih etmekte,sporda gelecek vadetmediği için spora başlanmıssa bile genelde en verimli dönemlerde bırakılmaktadır.

Çocuğun psikolojik gelişiminin önemli bir bölümü aile içinde ve aileden gelen etkilerle şekillenmesi,ilgi,yetenek ve kapasitesi bu ortamda belirlenmesi:çocuğun spora yönelmesinden bu yönelmenin hangi spor branşına olacağına kadar uzanan bir dizi kararda ailenin önemli roller üstleneceğini tahmin etmek zor değildir.Nitekim amprik araştırmalar bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.Örneğin A.Kepoğlu'nun yüksek lisans tezi olarak Giresun ilinde yaptığı araştırmada,spora ilgi duyan anne-babaların,çocuklarını da spor yapmaya daha fazla teşvik ettikleri de belirlenmiştir.Aynı araştırmada anne-babaların eğitim düzeyleri yükseldikçe çocuklarını spor yapmaya daha fazla teşvik ettikleri de görülmüştür.Bir çok araştırma bu ve benzeri sonuçlar destekle-

mektedir.T.Byrne'nin "Spor bir aile işi makalesinde açıkladığı gibi,anne-babaların çocuğun spora yönelmesindeki en göze çarpan ve ölçülebilir etkisi,sportif olaylar karşısındaki tavır ve davranışlarında görülmektedir.

Genel olarak gelişmiş ülkelerde ebeveynlerin çocuğu spora daha çok yönlendirdiğini,belli bir spor branşına daha az zorladığını:geri kalmış ülkelerde ise spora daha az yönlendirdiğini,belli bir spor branşına daha çok zorladığını söylemek yanlış olmaz.Bu durum kültür ile spor ilişkisini düşündürmesi açısından önemlidir.

Günümüzde aileler eskiye göre spora daha olumlu yaklaşmakta ve çocuklarını spora yönlendirmektedir.Halen spor aktivitelerinin çocuğunun derslerdeki başarısını engellediğini düşünen aileler olmakla birlikte çok sayıda aile de belli bir ücret ödemeyi göze alarak çocuklarını sporla ilgili kurslara kayıt ettirmektedirler.

Aileler tarafından spora pozitif değer biçme,nesiller arasındaki spora ilgiyi arttırır.Bundan başka,aileler de spora katılıyor ya da geçmişte sporla ilgilenmişlerse,yine aileler spor yapmaya devam ediyor ya da düzenli olarak televizyondan spor programlarını takip ediyorsa,aileler çocuklarının sporda başarılı olmalarını ümit ediyor ya da amaçlıyorsa,aileler spora aktif katılım için çocuklarını cesaretlendiriyorsa ve spor aile içinde genel bir konuysa,çocuklar sporla daha fazla ilgilenebilir ve katılımında bulunabilir. Ailelerin sporla ilgisi olması çocuğun spora katılımında,hatta sporun toplumun çoğunluğunca yapılmasında olumlu bir etkidir.

Çocuğun spor faaliyetleri içindeyken ailesini yanında görmesi,aile içi paylaşılan konuların çoğalması aile bağlarını da güçlendirecektir. Bu durumda ailelerin yapması gereken çocuğa destek olması,eleştirmemesi,asıl olarak böyle bir olumlu aktinite içinde yer almasını taktir etmesidir. Aileler sporu okullar gibi bir eğitim aracı olarak kullanabilir.

Aileler genellikle kendi yaşamak isteyip de yaşayamadıkları arzularını çocuklarında gerçekleştirmek isterler. Ancak burada unutulmaması gereken bir şey vardır ki çocuklarının yıldız sporcular olmasını istemeden önce,çocuğunun hangi sporu ne düzeyde yapabileceği,yarışmaya katılıp katılamayacağı ile ilgili bilgiler hususunda

gerçekçe olunmasıdır. Öğretmenler ve antrenörlerle iletişim kurulması bu açıdan çok önemlidir (Öztürk,1998:62).

3.1.6. Eğitim

Eğitim, bir kurallar dizisi değil, kişide varlığını sürdüren etkin bir davranış oluşturma sürecidir. Bugün eğitim genellikle şöyle tanımlanmaktadır; Eğitim, kişinin, içinde bulunduğu toplumda geçerli olan ve olumlu değer taşıyan yeteneklerini, tutumlarını ve diğer davranış şekillerini geliştirmesini sağlayan süreçlerin tümüdür. Lounst'a göre eğitimin amacı, bireyin, çevre koşulları ile başarılı biçimde etkileşimde bulunma yeteneğini geliştirmektir (Binbaşoğlu,1990:17).

Bütün toplumlarda insanların niteliklerini geliştirme hedefi,hem mevcut kültür formlarını ve hem de planlı bir eğitimle önceden tasarlanmış bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Eğitimin başarılı olabilmesinde bu tür iki eğitim aracının birbirini tamamlayıcı veya destekleyici olması istenilen bir durumdur. Ancak ne var ki,kalkınmakta olan ülkelerde bu durum uygun bir denge içinde bulunmamakta “insanların çoğunun gerçek eğitimini plansız bir süreç olarak toplum içinde kendiliğinden kazandığı görüntüsü hakim olmaktadır. Bu görüntü Türkiye için de böyledir. Hatta daha ilerisi,özellikle spor da planlı bir eğitimden bahsetmek mümkün değildir. Onun için Türkiye’de sporu planlı bir eğitim sürecine değil de,kültürel akışın tabii seyrine bırakmak toplumda zaten var olan spora karşı ilgisizliğin daha da artmasına neden olabilir. İşte bu yüzden sporun yaygın ve örgün eğitim içinde ele alınması bir mecburiyet gibi görülmektedir. Eğitimin yayılması ve buna paralel olarak sporun okul müfredat programlarına alınışı fertlerin spora katılımlarını olumlu yönde etkileyebilir. Zira “Sosyologlar eğitim düzeyinin arttığı oranda bireylerin boş zaman değerlendirme faaliyetlerine geniş ölçüde katılıklarını saptamışlardır.”Ayrıca eğitim,kişileri sosyalleştirmek suretiyle “topluma açık hale getirmekte ve onların sosyal faaliyet alanlarına katılma eğilimlerini arttırmaktadır. Spor da,sosyalleşen veya sosyalleşme eğilimi artan fertlerin uğraşacakları bir konu haline gelebilir (Taşmektepligil,1995:29).

Eğitim oranının yüksek olması veya olmaması, o toplumda yaşayan insanların yaşam şeklini ve kalitesini direk etkilemektedir. Eğitim yoluyla bilinçlenen ve kendi yeteneklerinin farkına varan bireyler yetişir. Zaten ancak böyle bir toplumda sporun, sanatın vs. değerinin ve öneminin farkına varılır. Gerek spora yönelme, gerekse bunu günlük yaşamın bir parçası haline dönüştürme ancak eğitimle sağlanabilir ki spor daha ileri düzeylerde de gelişim gösterebilecek seviyelere ulaşsın.

Son yıllarda, gerek iktisatçılar, gerek diğer sosyal ilimciler, eğitimin ekonomik kalkınmaya katkısı üzerinde birleşmektedirler. Bir sosyal olay olarak spor, eğitim kapsamı içinde dşnldğine göre, eğitimin ekonomik kalkınmaya katkısından bahsederken, spor için ayrılan kaynakların ve faaliyetlerin de aynı görevi yerine getireceğini belirtebiliriz. Dayanışmacı, düzenli ve kendi kendine kontrol edici normların ferde kazandırılmasında spor eğitimi, önceden hesap edilemeyen eğitimde ilave hasılayı da sağlamaktadır Eğitim kurumlarının,çocukların spor yapmalarına olanak vermesi,spora yönelmelerini dolayısıyla sporun gelişmesini olumlu yönde etkilemektedir.

Ülkemizde sosyo-ekonomik imkanlar, tabakalar, bölgeler ve kırsal kent arasındaki dağılım eşit veya adil olmadığı için, ailenin maddi sorunları da buna eklenince, öğrenim yaşamı yarıda kalmaktadır Bunun sonucu olarak da eğitim seviyesi düşmekte, spor da beraberinde gelişmemektedir.

Eğitim sporun en önemli boyutlarından biridir. Spor,bu boyutuyla ele alındığında iki şekilde değerlendirilmesi gerekir. Spor için eğitim ve eğitim için spor. Spor için eğitimde spor amaçtır ve sporun üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için eğitimden yararlanılır. Sporcunun eğitimi,antrenör eğitimi,seyircinin eğitimi,hakem ve spor yöneticilerinin eğitimi söz konusudur. Bu anlamda eğitim sporun hizmetindedir ve sporun teknik,estetik ve performans düzeyini yükseltmek için vazgeçilmez bir yoldur. Antrenman bilimi ve spor fiziyojisi,spor psikolojisi,spor yönetimi ve işletmesi,spor pedagojisi gibi pek çok bilim dalı spor için eğitimde önemli bir yer tutar (ztrk,1998:77).

3.1.7. Din

Sosyal yapı içerisinde din faktörü de insanların çeşitli şeylere yönelmesinde veya yönelmemesinde en etkili sosyal faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmıştır. Tanrı merkezli bir düşünce yapısı ve davranış olgusu diğer sosyal olay ve olguları; yapıları etkiler. Böylece din, Tanrı-insan ilişkisinden çıkıp insan-insan ilişkisi halini aldığı zaman, sosyolojik bir olgu olur. Diğer ifade ile din bir yandan sosyal ve olguları etkilerden diğer taraftan kendisinin bir sosyal olgu ve kurum olarak toplumda yerini alması, dinin diğer sosyal olgu ve kurumlarla ilişkisini gündeme getirmektedir (Aslantürk,1999:135).

Yukarıdan da anlaşılacağı gibi, dinin, sosyal yapı içerisindeki yeri tartışmasız çok önemlidir. Buna bağlı olarak da sportif faaliyetlerin yürütülmesinde din faktörü oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Dinin üstlendiği bu rol daha çok inanç birliğine dayanan, birlik ve beraberlik duygusuyla ülkesini çeşitli alanlarda temsil ederek başarılı olma veya kendi dinine mensup insanlara manevi destek verme biçiminde olmaktadır.

Görüldüğü gibi nüfus, sanayi ve şehirleşme, eğitim düzeyi, kültür, din vb. koşullar sosyal yapıyı, sosyal yapı da sporu önemli derecede etkilemektedir. Sosyal yapıdaki oluşumların fırsat eşitliğini engellemesi, yeterli kaynakların sağlanamaması, sportif faaliyeti meslek olarak seçenlere hayatını idare edecek gelir unsurlarını sağlamaması, sporun gelişmesine engel olmaktadır.

3.1.8.Serbest Zamanlar

Serbest zaman,yemek,uyku ve cinsel ihtiyaçların karşılanması gibi fizyolojik,ev içinde yapılması zorunlu bazı işler gibi ailevi,iş hayatın gibi mesleki faaliyetlerin dışında kalan,tamamen ferdin tercihinine bağlı olarak tek başına ya da grup halinde özgürce yapılan faaliyetlere ayrılan zaman olarak tanımlanabilir.J.Dumazedier'ye göre,herhangi bir faaliyetin serbest zaman olabilmesi için "serbest olma","haz sağlama", "bireysel olma" ve "yararcı olmama" özellikleri göstermesi gerekmektedir. Spor olgusunun çeşitlenmesi ve sporun algılanmasında ortaya çıkan değişiklik beraberinde bir çok spor

türünde profesyonelliği getirmiştir. Sporda profesyonelliğin artmasının yanında,dünya ekonomisinin büyümesi,teknolojik gelişmelerin hızlanması,insanların boş zamanlarını arttırmıştır (Genç,1998:XV).

Serbest zaman öncelikle bir tüketim faaliyetidir ve her tüketim faaliyetinin bir bedeli vardır.Bu çerçeveden bakıldığında serbest zaman faaliyetinin “boş zaman (free time), “zevklerle ayrılan para” ve çeşitliliğe imkan veren ortam” olmak üzere üç ön koşula dayandığı görülmektedir. Burada “çeşitliliğe imkan veren ortam”ifadesi ile “birey”in oluşmasını sağlayan toplumsal çevreyi kastediyoruz. Birey,aktörlere farklı tercihlerde bulunma imkanı veren “karmaşık toplumların insan tipidir. Kısacası serbest zamanın tarihsel gelişim sürecinin “boş zaman”, “yeterli gelir” ve “ uygun ortam” faktörlerinden yola çıkarak incelenmesi gerekir.Bu üç faktör aynı zamanda,serbest zaman olgusunun niçin endüstrileşme sürecinde ortaya çıkan bir olgu olduğunu da anlaşılır kılmaktadır.

Bilindiği gibi “alt tabaka”temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çeken toplumsal kesimi: “orta tabaka” ise temel ihtiyaçlarını rahatça karşılayabilen ve bunun ötesinde sınırlı rakamlarla da olsa zevkleri için para harcayabilen kesimi tanımlayan kavramlardır. Toplumun büyük çoğunluğunun orta tabakanın yaşam standartlarına kavuşması durumuna “orta sınıflaşma”adı verilmektedir. “Zevkleri için para harcayabilen”bu kesimin gelişmesi “kültür endüstrisi” ya da “serbest zaman endüstrisi”adı verilen ve iktisadi alanda serbest zaman faaliyetlerine yönelik talebi karşılayan yeni bir sektörün ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Serbest zamanın tarihsel gelişim sürecinden bakıldığında,sporun,makro iktisadi dönüşümlerin doğrudan sonucu olarak karşımıza çıkan olgulardan biri olduğu görülmektedir. Sanayileşme sürecinde kas gücü yerini makin aya bırakırken,artan üretim kapasitesi bir taraftan çalışmaya ayrılan sürenin azalmasını,diğer taraftan kaçınılmaz olarak devreye sokulan sosyo-ekonomik programlarla refahın geniş kitlelere yayılmasını sağlamıştır. Böylece tarih boyunca seçkin azınlığın bir ayrıcalığı olan boş vakit ile zevk amaçlı harcamalar kitleleşmiştir.

Boş zamanların değerlendirilmesinde,bilhassa,gelişmiş ülkelerde spor olayı önemli bir yer tutmaktadır. Gelişmiş ve sanayileşmiş ülkeler sürekli olarak üretimde teknolojiyi

yenileyen ülkelerdir. Modern ve ileri teknolojilerin uygulanması ve yani bir takım buluşların yapılması,gelişmiş ülkelerde zaman olarak daha az emeğe ihtiyaç hissettirmektedir. Çünkü bu ülkeler uyguladıkları ve devamlı yeniledikleri metotlarla sermaye-yoğun üretim metodu uygulamaktadırlar. Bu ülkeler,iktisadi faaliyette bulunan insan unsurunu iş saati olarak daha az istihdam edebilmektedirler. Gelişmiş olan ülkelerde yer alan fertler,genellikle uygulanan sermaye-yoğun metodu dolayısıyla daha çok boş zamana sahip olurlar. Gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde fertler esas meslekleri dışında değerlendirebilecekleri zamana yeteri kadar sahip değillerdir. Ayrıca gelişmiş ülkelerde gelir seviyesinin de yüksekliği,çalışan fertleri ikinci bir sahada faal olarak çalışmaya itebilmektedir (Erkal,1992:86).

On dokuzuncu yüzyıla kadar boş zaman değerlendirme uğraşları yeterli zamanı parası ve dinlenme hakkı olan insanlarla sınırlı kalmıştır. zamanlar sınırlı sayıda insanın ayrıcalığı olan bu etkinlikler şimdi çoğunluk için bir hak durumundadır.Ancak ülkemizdeki sosyal eşitsizlik nedeniyle hala pek çok insan için bunun geçerli olmadığını kabul etmek durumundayız. Bu koşullarda spora katılım sinema,tiyatro,konser gibi istenildiği takdirde ilgilenilebilecek bir olanak olarak karşımıza çıkar.

Spor,serbest zamanın en kapsamlı,çeşitli ve ilgi çeken alanlarından birini oluşturmaktadır. Spor ve serbest zamanlar karşılıklı olarak birbirlerini etkilerler. Spor insanların serbest zaman gereksinimlerini karşılamada önemli bir hareket alanı sağlarken,serbest zamanlar da,sporun toplumsal yaygınlaşmasında ve sportif başarılar elde edilmesinde önemli roller üstlenmiştir. Spor bu rolünü genellikle herkes için spor veya sağlık için spor gibi etkinlik rollerini yerine getirerek gerçekleştirmektedir. İnsanların sadece seyirci oldukları bir takım spor dallarının cazibesine kapılarak zamanla o dallardan bazılarına sporcu olarak yönlencmeleri göz önüne alındığında pasif katılımın,aktiviteye geçişe özendirici bir durum olduğu da ortaya çıkmaktadır.Sporculam toplum içindeki statülerinin yükselmesi de ebeveynlerin çocuklarını öğrenimleri dışında spora katılmaya teşvik etmesine yol açmış,çocukların rekreatif etkinliklerinde spor ilk sıralarda yerini almıştır (Öztürk,1998:92).

Boş zaman faaliyetlerinin yapılabilmesi,o ülkenin sosyal ve ekonomik gelişme seviyesi ile ilgilidir. Teknoloji üretebilen ve devamlı yenileyebilen ülkeler,boş zaman faaliyet –

lebine imkan verecek ortamı yaratarak sporun gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Emekten tasarruf eden daha çok sermaye yoğun tekniklerin kullanılması, çalışanları işsiz bırakmamakta: fakat hizmet-içi ve hizmet öncesi eğitimi ön plana çıkararak emeğin kalitesinin yükselmesini sağlamaktadır (Erkal,1998:141).

3.1.9. Sosyal Tabakalaşma

Farklı toplumsal tabakalar içinde dünyaya gelen bireyler, sosyalleşme sürecindeki P.Bourdieu'nün "sermayeler" dediği kazanımlarıyla biçimlenen bir yaşama tarzı geliştirmektedirler. Tabakalaşma olgusu, bu kazanımlar ve onları yansıtan yaşama tarzı gözlemlenerek belirlenmekte: toplumsal aktörlerin sporla ilişkileri ve farklı sportif pratiklere yönelmeleri de bu zeminde anlaşılabilir. Yani bireylerin spora bakışları, spora yönelişleri ve sportif pratikleri ait oldukları sosyal tabakayı yansıtmaktadır. Değişik toplumlarda yapılan tabakalaşma ve spor ilişkisini çözümleneyi amaçlayan araştırmalar, tabaka farklılıklarının spora doğrudan yansıyan sonuçları olduğunu göstermiştir (İkizler,2000:128).

Tüm idealist arzu ve uğraşlara rağmen ülkelere göre değişiklik göstermesine rağmen spora katılımın sınıfsal koşullarla sınırlı olduğu görülmektedir. Ülkemizde spora katılımın sınıfsal analizleriyle ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Ancak sınıflar arasındaki sosyo-ekonomik durum dolayısıyla yaşam standartlarının arasındaki uçurumun giderek arttığı en yetkili ağızlarca ifade edilirken bunun spora katılımına da yansıtacağı şüphesizdir. Bu koşullarda spor ülkemizde lüks olarak görülmektedir.

Spor halen artan bir şekilde tüm sosyal kümelerden katılımcılar çekerken, bazı sporlara belirli katmanlarca hakim olunmuştur. Sınıfsal ölçüt belirli spor faaliyetleri fırsatlarını elde etmeyi ve bu sporları yapmayı kontrol ediyor gibi gözükmektedir. Bir toplumda sosyal eşitsizlik varsa, birçok birey genellikle yukarıya doğru mesleki bir hareketlilikle yaşantılarını ve hayatta kalma şanslarını iyileştirmek için uğraşırlar (Öztürk,1998:45).

Almanya'da yapılan bazı araştırmalarda sosyal tabakanın spora katılımı nasıl etkilediği hususunda şu sonuçlar elde edilmiştir:

Mesleki vasıflık ve pozisyon ne kadar yüksekse, spora katılım da o kadar nitelikli ve daha fazladır. Yüksek Okul öğrencileri spora olan angajmanları açısından en yüksek oranı oluşturmaktadır. Onlarda yüksek bir eğitim düzeyi ve gençlik bir araya gelmektedir. Karin Rittner,yükselen eğitim seviyesi ile birlikte sadece sağlık r beden bilinci artmıyor,aksine uzmanlaşma ve değer yönelimleri,görüş açıları ve ideallerini oluşturan eleştiri yeteneğinde bir artış'ın gözlemlenebildiğini ifade etmiştir. Sosyal konum ne kadar yüksekse,insanların beden ve sağlık bilinci de o denli artmaktadır.Aktif spor yapmak,yükselen sosyal konumla birlikte özgül gereksinimlerin doyurulmasında sürekli önemli bir rol oynar.Sağlık,beden ve güzellik ideallerinin yöneldiği değerler,normlar ve idealler tek tek sosyal tabakalarda çok farklılık gösterir.

Beden bilinci ve enformasyon üzerinde çalışma yeteneği yanında ödüllendirme beklentisi de insanların sportif davranışını etkilemektedir. Gereksinimlerin bilinçli olarak ertelenmesi,gelecek düşüncesiyle yakından ilgilidir. Daha basit bir ifade ile :Geleceği düşünerek oluşturulmuş davranış ve bununla ortaya çıkan uzun vadeli stratejiler,yüksek sınıfların karakteristliğidir.Alt sosyal sınıfların geleceğe yönelik arzuların doyurulması için az fırsatları vardır,gereksinimlerini gelecekte kazançlı çıkmak için erteleyemezler.Spor,önleyici bir “ilaç”olarak ne bir başarı garantisiyle bağlantılı,etkisi saklanan ve yapıldığı anda veya daha sonra kontrol edilebilen bir olgudur.Değeri kuşkuolu olan uzun vadeli ve belirsiz ödüllendirilmeler alt sosyal sınıftan insanları motive etmemektedir.Alt sosyal sınıftan özellikle kadınlar geleneklerin ve geleneksel ideallerin etkisi altındadır.Sosyal konum,gelir düzeyi ve mesleki pozisyon birbiriyle sıkı sıkıya bağlıdır.Gereksinim,değer ve norm yapısının sınıf,cinsiyet ve yaşa bağlı olarak bölünmeleri insanların sağlık ve beden bilincine damgasını vurmakta ve davranışlarını tüm yaşam alanlarında etkilemesine yol açmaktadır.

Alman spor sosyologları 50'li yıllardan beri sosyal konumla sportif faaliyetler arasında bir ilişki olup olmadığı sorusuyla uğraşmışlardır.Bu çalışmaların sonucunda iki varsayım ortaya çıkmaktadır.Bunlardan biri :Sporda sosyal eşitsizliğin toplumda olduğunkinden daha az ya da hiç olmadığı beklenmektedir.İnanıldığına göre spor,eşitsizliğin ve sosyal sınıf sınırlarının ortadan kaldırılmasına yarar ve düşük sosyal gruplar için sosyal bir hareketlilik aracıdır.Varsayımlardan diğeri ise:İnsanın her davranışının sınıflara özgü

gereksinimlere dayandığıdır. Bunlar somut eğitim, öğrenim, çalışma ve yaşam sürecinde oluşurlar. Onların doyurulması biçim, kapsam ve yoğunluk olarak mesleki pozisyona büyük ölçüde bağlıdır.

Görgül araştırmalar ikinci varsayımı desteklemektedirler. Sporu bir burjuva, orta sınıf eğlencesi olarak tanımlamak gerçeğe daha yakındır. Spor, endüstri toplumlarında sosyal sınıfları ne olursa olsun tüm insanları kapsayan, özgül gereksinimler uyandıran ve o gereksinimleri doyuran kitlesel bir olgudur. Buna karşın özgül sınıfsal bir fenomendir. Yüksek ve orta sınıfın kendine özgü değerlerinden etkilenir. Aktif ve rezeptif spor normlarını, değerleri ve özgül sınıfsal gereksinimleri ve serbest zaman kullanımını eşitsiz bir biçimde yansıtır.

Sosyal tabaka ve sportif etkinlik konusunda yapılan araştırmalarda ortaya çıkan bulgular iki varsayımı doğrulamaktadır. Serbest zaman davranışı ve spor angajmanlığı sosyal konuma bağlıdır. 30 yıldan beri sürdürülen araştırmalar ait olunan sınıfa bağlı görüşlerde ve davranış biçimlerinde dikkate değer bir tutarlılık olduğunu ortaya koymuştur. Spora kitlesel katılım, cinsiyet ve yaş, spor biçimlerinin ve spor yapmanın değerlendirilmesi gibi zamana bağlı değişiklikler, sosyal etkiyi zayıflatmamıştır.

Bir spor branşının özgül sınıfsal yayılımı hem gelecekte umut edilen avantajların farklı algılanması ve tahminine, hem de farklı boyutlarda kültürel bedensel bedellere (sağlık rizikoları, eşitsiz fiziksel eforlar) dayanır. Böylelikle spor branşlarının farklı dağılımının nedenleri sınıfsal temelde daha iyi anlaşılır.

Kitle ve performans sporundaki sosyal tabakalaşma hakkında olan bilgiler elit sporu için de geçerlidir. Sporda elit aktivite ilk olarak bireysel bir fenomendir. Yeteneğe ve tesise, kişisel yaşamın seyrine ve bireyin antrenmanına, motivasyonuna bağlıdır. Son olarak sosyo-politik ilişkilerden, değerlerden, normlardan, güç ilişkilerinden ve yaptırım mekanizmalarından ve büyük ölçüde ekonomik, teknolojik gerçeklerden kaynaklanır. Toplumsal gerçeklik: kişilik gelişiminde, özgül sınıfsal değerler ve normlarda, motivasyonda, antrenmanda kendini ortaya koyar. Yapılan araştırmaların

çoğunda, elit sporcuların büyük bölümünün yüksek sosyal sınıftan geldiği,yüksek öğrenim gördüğü ve coğrafi olarak da yüksek derecede hareketli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Elit sporcular için elit spora ait olan entegrasyon yeteneği,öğrenim görmüş olma şansının bir sonucudur.Elit sporu,eğer toplum sistemi insanları temel haklarından mahrum bırakıyorsa bir sosyal yükseliş aracı olabilir.Örneğin U.S.A da alt sosyal sınıflarda performans sporunda ortalamanın üstünde başarılar elde edilmesi bu sporcuların hemen hemen yaşamın diğer alanlarında yükselme şansları olmamasıyla da ilgilidir.

Elit spor alt kültüründe toplam toplumsal yeniden üretim mekanizmaları tekrarlanır. Elit spor,toplumun aynasıdır. Sporda da dağılım süreçlerinin toplumun temel yapısına uygun düşmediği aksine güç ilişkilerine ve gereksinimlere göre gerçekleştiği gibi bir fenomen ortaya çıkar (Voigt,1998:166).

3.1.10.Siyasal Yapı

1950'li yılların ardından çok partili bir siyasal yaşamın Türkiye'ye katkıları demokrasiyi tüm ayrıntı,ilke ve kurumlarıyla kuramamakla birlikte,her alanda hareketlilik yoğunlaşmıştı. Bu yoğunluk ve etkinlik 1960 yılından sonra daha geniş boyutlara ulaştı. Türkiye'nin gelişim ve değişim sancuları ve ardından gelen çeşitli doğumlar,kuşkusuz spor alanını da etkiliyordu. Ancak örgütlenmesini,yasal ve toplumsal etkinliğini sağlayamamış,üstelik dayanışma bilincinden yoksun kalmış spor yapımız,ülkenin gelişiminden çağdaş payını alamayacak kadar yalıtkan ve durağan kaldı. Türkiye,sporda demokrasi yolunda çok gerilerde kalmıştı. Spor,siyasete ve toplumsal gelişmelere karşı ağırlığını koyamamış,halkın karşısında etkisiz ve silik kalmıştı. Spor klüpleri,sporcular yöneticiler,hakemler, çalıştırıcılar (antrenörler ve spor öğretmenleri) ile diğer spor görevlileri ya eksik örgütlenmiştir,ya da hiç örgütlenmemiştir. Hakem kuruluşları parça parça,birlikten ve dayanışmadan yoksundurlar. Bir iki dalda kurulu bulunan antrenör derneklerinden sadece futbolda biraz ses çıkmaktadır. Hakem ve antrenör derneği olmayan branş sayısı çok fazladır. Böylece,

hakemler ve antrenörler,demokratik kitle örgütlerini dünyanın demokrasiyi uzaya taşımaya başladığı bir çağda kuramamışlar,kursalar bile güçlendirip kendi kesimlerinin sesi haline getirememişlerdir. Profesyonel sporcuların ne sendikası ne de bir üst birliği vardır. Amatör sporcular da bu alanda bir varlık gösterememişlerdir. İşte Türkiye,sporda örgütlenmesini tam sağlayamamış,hem de varolan örgütlenmede dayanışma bilincini arttıramamıştır. Böyle olunca da,gerek politik güç ve gerekse politik gücün kolu durumundaki bürokrasi,karşısında kendisini etkileyecek kitleyi bulamamıştır (Sümer,1989:62).

Sporun yaygınlaşması ve teşvik görmesi için öncelikle devlet tarafından korunması gerekir. Örneğin devlet tarafından gerçekleştirilen spor eğitimi, spor yatırımları ve bu sahada gerekli yasaların çıkarılması, sporun yaygınlaşması ve gelişmesi için çok önemlidir. Bunların yanısıra:

- Mali imkanların arttırılması,
- Arsa sorunlarını halledecek daha elverişli tedbirlerin alınması,
- Yatırımların bir elden takibi için yeni kadrolarla teknik eleman takviye edilmesi,
- Spor tesislerinin okul çevrelerinde yapılarak öğrencilerin spor yapmasının ve sporu sevmesinin sağlanması,
- Spor tesisleri yanında kütüphane tesis edilerek çocuğun hem çalışmasının hem de boş zamanlarında spor yapmasının sağlanması,
- Sporun çok küçük yaşlarda aşılacak ve sevdirmek için çocuk oyun alanları yanında mini spor tesislerine yer vererek sporu hem sevdirmek hem de ailelerine tanıtmak yolunda gerekli çalışmaların yapılması da gerekmektedir (DPT,1979,Nisan:71).

Spor, ekonomi ve politika birbiriyle sıkı bir ilişki halindedir. Politika ve ekonomi, kendilerinin oluşturduğu toplumsal ve ekonomik sistemi ön plana çıkarmak için başarıdan yararlanırlar. Bunun sonucu olarak da spor düşüncesinin asıl amacından uzaklaşmış olunur (Voigt,1998).

Eğitimde, sporda fırsat eşitliği yaratmak öncelikle devletin sorumluluğudur. Bunların sağlanabilmesi için kaynak yaratmak, çeşitli kamu ve özel kuruluşlara sorumluluk

yükletmek bu konudaki sıkıntı azaltacaktır. Örnek olarak 3289 sayılı Kanununun 26. Maddesi gereğince, 500'den fazla işçi ve memur çalıştıran kamu ve özel sektör kuruluşlarının spor tesisi yapma mükellefiyeti vardır (Erkal,1992:79). Gençlerin aktif spora katılabilmesi için devlet spor politikasının, anayasamızın 58. ve 59. Maddelerinin işlerliğinin arttırılması için harekete geçilmelidir.

Özellikle her yaştan insanın hareket ihtiyacını gidermeye yönelik,herkes için spor,hayat boyu spor,sağlık için spor,boş zaman sporu ve aile sporu gibi çeşitli spor organizasyon modelleri sporu benimsetme politikalarının vazgeçilmez bir unsurudur. Açıkça ifade edilebilir ki :her spor politikasının gayesi sporun yaygınlaşmasını sağlamaktır. Bunun gerçekleşmesi ise tartışmasız kitlenin kolayca ulaşabileceği ve rahatça kullanabileceği tesislerin varlığı ile mümkün olur (Taşmektepligil,1995:101).

3.2.Sporla Başarıyı Etkileyen Diğer Sosyal Faktörler

3.2.1.Sosyal Güvenlik

Günümüz hayat şartlarının giderek ağırlaşan bir görünüm sergilemesi,sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinin daha etkin ve yaygın biçimde sunulması gereğini ortaya çıkarmaktadır. Bu gereklilik insanların huzurlu ve uyumlu yaşayabilmeleri kadar spora katılımları bakımından da önemlidir. Zira,sağlık ve güvenlik sektörlerinde güvence halkasının çok sayıda ferdi içine alacak şekilde genişletilmesi,halkın spora aktif katılımın isteklerini olumlu yönde etkileyecek bir sürecin başlamasına neden olabilir. Ancak bugün kalkınma yolunda gösterilen büyük gayretlere rağmen sağlık ve güvenlik alanında arzu edilen bir seviyeye ulaştığımız söylenemez. Öte yandan bu seviyenin spor alanında çok daha vahim bir durum gösterdiği de bilinmektedir. Nitekim ülkemizde birkaç spor klübünün sporcuları sağlık yönünden iyileştirilmiş şartlara sahiptir. Geride kalan büyük çoğunluk ve bu çoğunluğu oluşturan sporcular kaderlerine terkedilmiştir. Bunun gibi sporcuların sigortalanması ve sosyal güvenlik haklarına kavuşması da sınırlı sayıda sporcuya verilmiş bir imkandır. Hazırlık çalışmaları

sürdürülmekte olan genel sağlık sigortası uygulandığında sporcuların sakatlanma ve hastalık hallerindeki güvence daha da geliştirilmiş olacaktır. Sağlık ve sosyal güvenlik olgusu fertler için herşeyden önce karşılanması gereken bir ihtiyaç özelliği taşır. Nitekim karnı aç olan bir insanın sporla uğraşması nasıl zorsa,sağlık ve sosyal güvenlik açısında kendisini güvencede hissetmeyen birisi için de sportif aktiviteye katılmak o denli zordur denilebilir. Çünkü “sporu meslek olarak seçmemiş bir kimsenin düşüneceği ilk şey spor yapmak değil,fakat uygun bir iş sahibi olabilmektir. halde bu boyutları ile sağlık ve sosyal güvenlik,sporun kitleye yaygınlaştırılmasında hiç hafife alınacak bir faktör değil,bilakis sportif kalkınmayı hızlandıracak ciddi bir unsurdur (Taşmektepligil,1995:29).

Sporcuların başarılı olmaları,sporun kitlelere yayılması ve yapılan işin benimsenmesinde sporcuların sigortalanması ve daha ileri bir aşamada ise sosyal haklarına kavuşması önem taşımaktadır. Sigorta hakkı kanuni bir haktır ve ihsan olarak düşünülemez. Sembol haline gelen başarılı ve profesyonel bir sporcu bir tehlike halinde,sakatlanma durumunda gerekli yardımı çevresinden görebilmesine karşılık,henüz sembol haline gelmemiş bir sporcu neden bu destekten mahrum kalsın?Tehlike,objektiftir yani herkes yaptığı iş dolayısıyla tehlike ile karşılaşabilir. Sporcuyu bir idarecinin veya bir taraftarın himmetine tekkeden bir ortam,spor için uygun bir ortam değildir. Ayrıca yetişmiş ve başarılı sporcuları bir kuruluştta maaşlı hale getirerek onları güvenlik altına almak geçerli bir yol değildir. Belirli kurum ve mali kaynaklardan sporcuların desteklenmesi geçici bir tedbirdir ve genel olarak spor faaliyetinde bulunan herkese fırsat eşitliği sağlanamaz. Diğer taraftan “Türk sporunun geliştirilmesi ödeneğinin harcama esas ve şekillerine ilişkin yönetmelik” esaslarına göre,sporcuların yarışma ve antrenmanlarda doğabilecek sakatlık ve kazalarda tedavilerinin karşılanmasının kabul edilmiş olması tabii ki,sigorta kapsamı içinde düşünülemez. Kaldı ki,tedavi masraflarının karşılanması gibi,seminer,kurs,kamp,yol,ek gıda ve çeşitli sağlık giderlerinin karşılanması herkes için söz konusu olmayıp başarılı ve başarılı olabilecek sporcular için bile her zaman geçerli olmamaktadır. Oysa,sosyal güvenlik çok geniş kapsamlı ve bir yardım olmaktan öte,Anayasa teminatı altındaki bir haktır. Tehlike,o kimsenin iradesinin dışında gelen ve onu çalışmakta alıkoyan her hadisenin adıdır. İrade dışı meydana gelmesi ve çalışmaktan men etmesi tehlike tarifinin unsurlarıdır. Çalışmaktan alı koyan tehlike sebebiyle çalışma gücünü kaybeden insan,

büyük ölçüde kazancını da kaybetmiş olacağı için açlık ve sefaletle karşı karşıya kalabilir. Sosyal güvenlik dediğimiz zaman,yalnız ferdin iradesi dışında tehlikeye uğrayan insanı, tehlikenin kendisine verdiği zarardan kurtaran sistemi anlıyoruz. Böyle bir sistem herşeyden önce devletin görevi olarak yürütülmelidir.

Sosyal güvenlik devletin görevi olduğuna göre amatör ve profesyonel sporcular ve diğer spor elemanlarından hiçbir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmayanlar da zorlayıcı veya isteğe bağlı olarak korunmaları gerekmektedir.

Özellikle hayatlarını yaptıkları spordan kazanan profesyonel sporcuların durumları açık bir şekilde ortaya konmuş değildir.Bu konuda halen yürürlükte olan kanunlar arasında da bazı çelişkiler bulunmaktadır. Bir görüşe göre,iş kanunu uyarınca futbolcusu ile klüpü arasında sözleşme hizmet akdi,futbolcu işçi,klüp yönetimi işveren ve klüp de işyeri sayılmalıdır. Ancak,iş kanununun 5.maddesi sporcuyla kapsam dışı bırakmış sosyal sigortalar kanunu ise,istisnalar arasında futbolculara yer vermemiştir. Bu gibi çelişkili durumların çözümlenmesinde yargı organlarına başvurulabilmektedir. Bunun tipik bir örneği,Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından,Tarsus İdman Yurdu klüpü futbolcularının(sigortalı sayılmaları),klüp yönetiminin bu karara karşı başvurduğu prim itiraz komisyonunun 06.03.1971 Tarih ve 971/2813 Sayılı kararıyla S.S.K tutumunu onaylaması bunun üzerine de klüp yönetiminin (klüp ve sporcu arasındaki sözleşmenin hizmet aktı olmadığını,esasen sporcuların iş kanununun kapsamı dışında buldukları,bu yüzden de S.S.K kanunu dışında tutulmaları gerektiği) gerekçesiyle sporcuların işçi olmadığını ve dolayısıyla (sigortalı) olamayacaklarının saptanması için Mersin iş mahkemesine başvurusudur. Mersin iş mahkemesi bu başvuru karşısında aldığı kararda bir futbol maçında yaratılan fayda ile üretimde yaratılan faydaların aynı şey olmadığına işte amaç,fayda yaratmak olduğu halde sporun bir hüner gösterisi olduğuna karar vermiş ve 1475 Sayılı kanunun 5.maddesinin 9 numaralı bendinde sporu ve sporcuyla iş kanunu kapsamı dışında tutmuştur. Ayrıca S.S.K Kurumu Mersin İdman Yurdu Klüpü futbolcularını sigortalı saymış,klüpün başvurusu üzerine S.S.K' un işlemini iptal etmiştir. Sporcuların işçi,klüpün işyeri,klüp yönetiminin de işveren sayılıp sayılmayacağını konusu tartışmaya açıktır. Aslında,spor alanında bulunan kanuni boşluklar doldurulmadığı için ve mevcut kanunlar arasında bazı çelişkilerin bulunması

yüzünden bu gibi tartışmalara imkan tanınmaktadır.1978 Spor İstatistiklerine göre ülkemizde 107.315 lisanslı sporcu bulunmaktadır. Mustafa Ketendin araştırmasına göre,okul spor yurtları çalışmalarında 3.191.594 sporcu öğrenci ve 10.700 spor personeli bulunmaktadır. Amatör sporcular için önerilen “topluluk sigortası” formülü göz önünde tutulabilir. Aynı formül,okullu sporcular için de düşünülebilir. Profesyonel sporcular ise,Sosyal Sigortalar bünyesinde yer alabilirler.

Sporcuların başarılı olması ve sporun kitleye yayılmasıyla,başarıların devamlılığını sağlayacak modelin işlerliği,sporcuların ve geçici görevlilerin sigortalanması ve sosyal güvenliklerinin sağlanmasına bağlıdır. Başarılı sporcuları, “aylıklı sporcu” haline getirmek,başarıda devamlılığı sağlamayacağı gibi,sosyal güvenliklerinin de çözümlenmesi anlamını da taşımayacaktır. Ayrıca,farklı kurum ve mali kaynaklardan sporcuların desteklenmesi ise kaynakların verimli ve temel amaca uygun olarak kullanılması ilkesine aykırıdır. Bu nedenle,mevcut finansman kaynaklarını verimli bir biçimde kullanmaya sporcular arasında farklı uygulamalar yapılmasını önlemeye,temelde,sakatlık ve kazalara karşı sigorta sisteminin kurulmasını sağlayan bir modelin uygulanması gerekmektedir.

Beden Eğitimi ve Sporda yaygınlaşma,kalite ve başarının temeli öteki şartların yanında,sağlık,sigorta ve sosyal güvenlik alanında bilimsel,geleceğe dönük bir yapı sistem ve uygulamanın varlığı ve işleyişine bağlı ve dayalıdır (DPT,1979,Ağustos:42).

Türk hukukunda sporcuların sosyal güvenlikleri ile ilgili özel düzenlemeler bulunmaktadır.21.5.1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,sporcuların sosyal güvenliği ile ilgili olarak,bu Genel Müdürlüğe, “sporcuların sigortalanması işlemlerini yapmak ve yaptırmak”görevini vermiş (m.2/g),ayrıca,lisanslı profesyonel sporcular ile Milli Takım sporcularının antrenman ve yarışma esnasındaki spor kazaları ve hastalıklara karşı özel sigorta sistemine göre sigortalanmasını öngörmüştür.27.3.1988 tarih ve 3461 sayılı Türkiye Futbol Federasyon Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda da benzer bir düzenleme bulunmaktadır. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Spor Özel İhtisas Komisyonu Raporunda,profesyonel sporcuların sosyal ve sağlık güvencelerini sağlamak için tüm profesyonel sporcuların sosyal sigorta kapsamına alınmalarının gerektiği,bu

hususla en iyi uygulama örneklerinin İtalya ve Almanya'da bulunduğu,amatör sporu benimseyip bir nizam içinde uygulayan sporcuların sosyal güvenliği ve aynı zamanda hastalık ve kaza durumlarında tedavileri için bir organizasyonun yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir (Üç ışık,1999:160).

3.2.2.Spor Altyapısı

Sporun temelinde,kadro-metoda ve bilimsel çalışma üçgeni oluşturmadığımız,tesis,malzeme,insan gücü-eğitim ve finansman konularına çözüm getirmediğimiz taktirde başarıya ulaşmamız imkansızdır.(DPT,1979,Ağustos:41) Altyapı, sporun materyal donanımını ve personeli kapsar. Spor sosyolojisi şimdiye kadar ekonomik yönüyle birlikte spor araçları endüstrisini (brüt sosyal üretim,reklam,istihdam) ve bunların kitle sporuna etkisini ihmal etmiştir (Voigt,1998).

İster kitle sporunu yaygınlaştırmak, ister zirve sporunu geliştirmek için olsun,her iki durumda da spor tesislerinin varlığı ,kalitesi,fonksiyonelliği ve ülkedeki dağılımı çok önemli bir husustur. Ülke nüfusunun büyük bölümüne hitap edebilen spor tesisleri fertlerin spora katalize olmalarında en etkili rolü oynar. Ayrıca bu durum zaman içerisinde uluslar arası başarıya ulaşma bakımından uygun bir potansiyeli de beraberinde getirir. Bu nedenle semt sahalarının yaygınlaştırılması sayesinde sadece toplumun spora karşı ilgisi arttırılmakla kalınmaz,aynı zamanda çok yetenekli elit sporcuların bulunup ortaya çıkması da gerçekleşirine var ki Türkiye'de böyle bir kaynağın uzun zamandan beri oluşturulamadığı ve pek çok elit sporcunun nitelikli spor yerlerinden değil,hiçbir imkan bulunmayan boş arsalardan veya sokak aralarından tesadüfen yıldız olduğu bilinmektedir (Taşmektepligil,1995:100).

Eğer spora tahsis edilen araç-gereç, malzeme ve tesis yeterliyse spor teşvik ediliyor demektir. Bunların yanılıra eğitilmiş, farklı vasıfta ve sayıda personele de en azından fiziki bir değer taşıyan tesisler kadar gerek duyulabilir. Herşeyi devletten beklemek yerine, çeşitli kamu ve özel kuruluşlar sorumluluk duygusu içinde imkanlarını seferber etmelidir. Harcamalar geçici başarılar için değil,kalıcı başarılar için yapılmalıdır. Yapılan tesislerin her kademedede ihtiyaç duyacağı personelde tesislerle birlikte düşünölmelidir.

Bu yapılmadığı takdirde tesisleri faal halde tutacak personel sağlanamaz. Fiziki yatırımlarla beraber insan gücü planlamasını ve beşeri ihtiyaçları birlikte hesaba katmamak kaynak israfına yol açar. Son yıllarda spor tesisi görünümü altında sözde çim sahaların arttığı görülmektedir. Beton üzerine bir kat halı sererek hizmete açılan sağlıklı bir yapılaşma, çokça ortopedik sakatlanmalara, hatta ölümlere sebep olabilmektedir. Bunlar toplum sağlığını tehdit eder durumdadır. Spora ayrılmış tesisler, sporcu sağlığı kadar seyirci sağlığı da hesaba katılarak ayrıca müsabakalar kadar antrenmanlar da düşünülerek tasarlanmalıdır (Erkal, 1992:77).

Sporu yaygınlaştırma çabalarının en önemli halkasını tartışmasız spor tesisleri oluşturur. Gerçekten sporda temel olan en derin meseleler de tesis konusunda yoğunlaşmaktadır. Zira tesissiz sporun yapılamayacağı ortadadır. Bu bakımdan spor tesislerinin artırılması ile sporun yaygınlaştırılması birbiri ile paralel giden iki konu olarak karşımıza çıkar. Bugün dünyada hakim olan görüntü tesisleşmeyi en yoğun bir şekilde gerçekleştiren ülkelerin aynı zamanda spora katılımında da en yüksek düzeye ulaştığıdır. Özellikle hızlı nüfus artışının yaşandığı ülkemizde nüfusun mutlak miktarındaki büyüme, daha fazla insana hizmet götürme anlamı taşır. Sporda hizmetin genel olarak spor tesislerinde üretildiği düşünülürse nüfustaki bu artışın spor tesisi sayısı ile de paralellik göstermesi gerektiği kolayca anlaşılabilir. Türkiye’de spor tesisleri planlamasının ileriye yönelik nüfusa cevap verecek sayı ve nitelikte yapılması bir mecburiyet gibi görülmektedir. Gerçekten Türkiye nüfusunda görülen yüksek oranlı artış hızı, diğer bütün kamu hizmetlerinde olduğu gibi spor tesislerine olan ihtiyacı da her geçen gün arttırmaktadır (Taşmektepligil, 1995:60).

Altyapıda yapılacak çalışmalarda geniş kapsamlı araştırmalar yapılarak ihtiyaçlar tespit edilmelidir (GSGM, 1973).

Tesis yapımının gerçekleştirilmesi için

-Tesis yapılması düşünülen, il, ilçe, bucak, köy gibi yerlerin tespiti ile öncelik sırasını gösterir çizelgenin hazırlanması,

-Tesis yapılmasına karar verilen yerin iklim, nüfus, spor yapan ve yapmak isteyenlerin tahminin sayısı, okul sayısı ve okul tesislerinin tespiti,

-GSGM' nün sahip olduğu tesislerin sayı,kapasite ve niteliklerinin tespiti,

-Halkın iktisadî,sosyal ve kültürel durumlarının,uyguladıkları işlerin ve gelir durumlarının tespiti,

-İlin kurulduğu arazi yapısı ve tesis yapılacak mahallin gelişme istikameti, gibi hususların belirlenmesi gerekmektedir.

Böylece standart spor tesisi tipleri meydana gelecektir. Bu tip tesislerde inşaat masraflarının arttırılmasına karşılık tesis bünyesinde aynı anda değişik faaliyetlerin yapılmasına imkan sağlanacağından hedefe ulaşılmış olacaktır. Bu husus tesisleri küçük grupların tekelinden kurtaracak daha çok kişiye değişik çalışma imkanı sağlayacaktır.

Kamuya ait mevcut spor tesisleri bugünkü atıl durumdan kurtarılarak faal hale getirilip,gençliğin hizmetine sunulması büyük bir ihtiyaçtır. Müesseseleri tarafından işletilmeyen spor tesislerini spor teşkilatı ile ortak kullanma ve işletme suretiyle değerlendirmek mümkün olacaktır. Okullara ait olan spor tesislerinin boş zamanlarını değerlendirebilmek için ortak kullanıma geçilmesi,tesislerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Diğer kuruluşlara ait spor tesisleri de bir program dahilinde orta kullanıma tabii olmalıdır (DPT,1979).

3.2.3.Okul

Okul, birey eğitiminde en etkili olan sosyal bir kurumdur. Okul,düzenli bilgi,beceri,alışkanlık ve ülkülerin verildiği bir yerdir. Buradaki çalışmaların planlı,programlı,yöntemli olması gerekir (Binbaşoğlu,1990:15).

Okul çevresinin spora yönelmeye etkisinde, okul ortamındaki Beden Eğitimi derslerinin başarı ile uygulanması da ilişkilidir. Boş geçen Beden Eğitimi dersleri veya bir beden eğitimi meslek öğretmenin okulda bulunmayışı, sağlıklı yapılamayan bu derslerin spora yönelme açısından olumsuz etkileri olabilmektedir.

Okul, genellikle boş zaman bırakmayan bir kurum olarak görülür. Ülkemizde okulun

fonksiyonu daha çok öğretime dayalı olmasına rağmen, son yıllarda okullarımızda sportif ve sosyal etkinliklere de yer verildiği ve önemli uğraşlardan biri yapılmaya çalışıldığı görülmektedir. Türkiye’de okuyan gençlik, boş zaman faaliyetlerinde spora daha çok önem vermektedir. O halde gençlerin hangi spor dalına ilgi duyduğu, bu spora

aktif veya pasif katılım ve bu konuda devletten neler beklediği gibi özellikler, bu konuda neler yapılması gerektiği hakkında fikir verebilir. Ülkemizde gençler içinde futbola en çok ilgi duyan grup okur-yazar ve ilkokul mezunu olanlardır. Öğretim düzeyi yükseldikçe, gençlik daha örgütlü veya imkan gerektiren spor dallarına yönelmektedir.

Ergenlik çağında arkadaş etkisi, aileden daha büyüktür. Bu sebeple arkadaş grubunun spora yönelme üzerinde önemli etkileri görünür. Dolayısıyla okuldaki arkadaşların etkisiyle veya onlardan ayrı düşmemek için birlikte spora yönelme başlamaktadır.

Kenyon araştırmalarında, okulun; aile ve arkadaş çevresiyle beraber spora yönelmede önemli bir kurum olduğunu belirtmiştir (Kılıcıgil,1998).

Tüm bunların yanı sıra,semt esasına göre inşa edilmiş olan okullarımızın spor tesislerinin geliştirilmesi ile,tesis kurmada karşılaşılan maddi sıkıntılar nispeten giderilebilir. Spor yapmayı bir alışkanlık haline getirmek için işe okullardan başlanabilir. Bu nedenle kitle sporunda ilk basamak okullardan başlar. Bu isteğe cevap verebilmek için her derecede okul inşa edilirken sporla ilgili yan tesislerin yapılması zorunluluğu vardır. Semt esasına göre dağılmış olan okullarda bulunacak olan tesisler semt sakinlerinin spor yapma ihtiyacına cevap verebilir. Ancak okullarda mevcut olan salon ve çeşitli spor tesislerinin değişik ölçülerde oluşu,salonun okul binası içinde bulunuşu okulların mesai saatleri dışında kapalı bulunuşu önemli bir potansiyelin yok olmasına sebep teşkil etmektedir (DPT,1979,Nisan).

Ayrıca okulun sporda aktif olup okul takımları oluşturması, spor branşlarında seçmeler yaparak yetenekli öğrencilerin keşfedilmesi, okullar arası yarışmalara kat ılınması gibi koşullar veya okul takımlarının başarıları çocukları spor yapmaya özendirmekte ve böylece okul spora yönlendirmede önemli bir rol üstlenmiş olmaktadır.

3.2.4.Kitle İletişim Araçları

Günümüzde spor medyası büyük bir ağırlık kazanmıştır.Öyleki medyanın etkisi milyonlarca insanın spor imajını etkilemekle kalmamış,spor dünyasını da etkilemiştir.

1928 yılında Ulusal Olimpiyat Komitesi Amsterdam'daki oyunlar hakkında radyo yayınının yapılmasını yasaklamasına karşın bugün mali açıdan güçlü televizyon şirketleri bir spor organizasyonunu, milyonlarca insanın seyir alışkanlığına uygun olarak yarışma organizasyonu biçimine sokmuştur. Bu seyir alışkanlıkları, seyircinin beklentilerini de etkilemektedir. Büyük sportif organizasyonlar düzenleyenler stadlara dev ekranlar yerleştirdiklerinde, halkın bu arzusunu yerine getirmiş olmaktadırlar. Böylece, seyirci mükemmel bir uzun atlamayı veya bir golü yakın ya da yavaşlatılmış bir çekimde görmek olanağına kavuşmuş olmaktadır.

Uluslar arası sporda ticarileşme ve profesyonelleşme, elektronik medya yoluyla hızlandırılmıştır. Sporcu için medyanın isteği doğrultusunda oynama önem kazanmıştır. Antrenörler potansiyel rakibin mücadele tekniğini, yarışmadan önce izleyebilme ve oyuncularını buna göre çalıştırabilme olanağı bulmuşlardır. Kuşkusuz hakemlerin kararları da video kayıtları yoluyla tekrar kontrol edilebilmektedir. Televizyon sayesinde yakın çekimden uzak çekime kadar boyut ilişkilerini, olayın doruğa ulaştığı noktada konsantrasyonu, yavaş çekim yoluyla manipulasyonu v.s avantajlar sağlanır (Voigt,1998).

Haberleşme ve ulaştırma alanında gelişen teknoloji ile,günümüz dünyası her geçen gün biraz daha küçülmekte,fertler ve sosyal gruplar daha çok dışa açık bir yapı kazanan cemiyetlerde başka kültürlerin etkisi altına girebildikleri gibi,milli kültüründe canlılığı ve bağımsızlığı çalışılmaktadır. Bir ölçüde kendiliğinden ortaya çıktığı zannedilen bu gelişme,bazı toplumların kendi kültürlerini (manevi kültür unsurlarını) başka ülke kültürleri üzerinde egemen kılmak isteyen ülkelerin amaçlarına uygun olarak hızlı bir gelişme içine girmiş bulunmaktadır. Kitle kültürü olarak ifade edebileceğimiz ve yer yer milli kültürü tamamlayan veya ona karşı alanlar açan ,yaşama tarzını etkileyen insanı adeta bombardımana tabi tutan ve onu ezen,okumadan ve düşünmeden görsel şartlamayı doğuran bu kültür kalabalıklara yığınlara da damgasını vurmaktadır. Kitle kültürü

toplumların kültürlerinde benzerliklere ve şoklara sebep olmaktadır. Bu çerçevede kola,blucin ve hazır yiyecek(fası good),benetton,adidas gibi semboller ön plana çıkmaktadır. Beslenmeden müziğe ve giyime kadar tek tipleştirme baskısı altındaki fertler:iradeleri dışı davranışlara itilmekte ve adeta güdülmektedirler. Bu bombardıman, özellikle sporda futbolu ön plana çıkarmış ve ekran önünde milyonları esir alır hale gelmiştir. Duygularda basitleşme,sığlaşma,günlük düşünme ve faydacılık sporun moral yönünü törpülemiş ve ideal sporcu tipini aranır hale getirmiştir.

Günümüzde şüphesiz ki, haberleşme ve ulaştırma imkanlarının geliştirilmesi uzun ve kısa bir süre devam edecek olan dış temaslar, kültür temasını daha yoğun hale getirmektedir. Haberleşme ve ulaştırma araçlarının artan etkinliği, spor ve diğer boş zaman faaliyetlerinin ortaya çıkışına ve gelişmesine de yardımcı olmaktadır. Kitle iletişim araçları sporu tanıtıcı, özendirici, aktif spora yönlendirici, eğitici bir etki yaratmaktadır (Erkal,1992:73). Hızla gelişen teknolojiye bağlı olarak kitle iletişim araçlarının nitelik ve niceliğinde ortaya çıkan artışlar,bunlar arasındaki rekabeti de arttırmıştır. Sonuçta tiraj kaygısı bilgi verme ve eğitime katkıda bulunma görevini unutturmaya başlamıştır. Önemsenen,spor programlarının ne oranda izleyici topladığı veya gazetenin trajıdır.Spor haberleri başarı ve başarısızlık,kazanmak ve kaybetmek çerçevesinde sunulmakta,spor yıldızları başarı durumunda sınırsızca göklere çıkarılmakta,başarısızlık durumunda ise gaddarca eleştirilmektedir.

Demokrasinin güçlenmesinde,toplumun sosyal ve kültürel bakımdan gelişmesinde basının etkinliği yadsınamaz. Ancak bazı yazarlarımızın da vurguladıkları gibi,basınımız kendi söküğünü dikememektedir. Basınımızın ayrılmaz bir parçasını oluşturan spor basını bu durumdan soyutlamak mümkün değildir. Spor basını da oluşturduğu kendi kurallarının dışına pek çıkmayan,güncel olay ve heyecanların aktarılmasından öte araştırmalara yönelmeyen bir yapıya sahiptir. Spor sayfalarının yöneticileri doyurucu,eğitici bilimsel araştırmalar yerine,ünlü iki klüp başkanından söz etmeyi yeğlemektedir. Basının yol göstericiliğini kanıtlayan eleştiriler bu nedenle çok yüzeysel kalmakta ve de kişisel hesaplaşmalara dayalı fantezilerden öteye geçmemektedir.

Geçmişten günümüze,hem sporun medyaya hem de medyanın spora etkisi olduğu görülmektedir. Özellikle sporun tüm dünyada bir sosyal olgu olarak gelmiş olduğu

konumda kitle iletişim araçlarının büyük rolü olmuştur. Bugün dünyada 65 ayrı spor dalı bulunmaktadır. Değişik spor dallarının tanıtılıp yaygınlaştırılması,spor yapma olanağına sahip olmayan çoğunluğun spora ilgi duyması,kitle iletişim araçları sayesinde gerçekleşmektedir. Ancak artık spor medyayı kontrol eder ve yönlendirir duruma gelmiştir. Medya sporun bunca değişik çeşidi,fizyolojisi,anatomisi,antrenman planlaması ve periyodlaması,organizasyon ve yönetimi,psikolojik ve sosyolojik yönü karşısında gerekli uzmanlaşmayı gerçekleştirmediği için geride kalmıştır. Özellikle profesyonel spor,gazetelerin spor sayfalarını ve televizyonların spor programlarını ele geçirmiş durumdadır.

Türkiye’de kitle iletişim araçlarının sporla tanışması yazılı basın yoluyla ilk defa 1891 yılında yayınlanan eskrim ile ilgili bir yazı ile başlamıştır. Televizyon ise 1968’de yayın hayatına başlamıştır.1971 yılında Akdeniz Oyunları ile ilk canlı yayın gerçekleştirilmiş ve bunu takip eden yıllarda ise yurt içi ve yurt dışı spor yayınlarında çok hızlı bir gelişme göstermiştir. Televizyon başlangıçta spor dallarının değişen oyun kurallarını duyurmada,yeni sporları tanıtımda eğitici ve sporu yaygınlaştırıcı bir işlevi yerine getirmekteydi. Ancak sporun büyük bir izleyici kitlesine ulaşmasıyla ortaya çıkan ekonomik boyutu,televizyon spor programlarının,daha fazla reklam alarak daha fazla kazanma amacı eğlence yönü ağır basan spor-magazin programlarına dönüşmesine yol açmıştır. Televizyondaki spor programlarıyla ilgili yapılan bir araştırmaya göre futbol branşının ağırlıkta olduğu görülmektedir. TRT1%59.8, Kanalı%75, ATV%66, Star%86.7, ShowTV%62 oranında spor programlarını futbola ayırmışlardır. Gazetelerde de durum aynıdır.1997’de yapılan bir araştırmada günlük gazetelerin spor sayfalarında ağırlıklı olarak futbolun yer aldığı görülmektedir. Kitle iletişim araçlarında gelinen bu noktada durumunu tekrar gözden geçirmesi ve gücünü,sorumluluklarını bilerek nesnel ölçülerde kullanması gerekir. Sporun eğitim ve sağlık boyutu ısrarla vurgulanmalıdır. Centilmenlik,kazanmaktan önde tutulmalıdır.

Kitle iletişim araçları sayesinde çok büyük kitlelere ulaşılabilir ve bu da sosyalleşmede önemlidir. Ünlü sporcuların ve elit sporcuların,spora yönelmede model oluşturmaları nedeniyle spora ilgi duyulmakta ve yönelmeler olmaktadır. Kendisini onun yerine koyarak,onlar gibi olma düşüncesiyle spora yönelme kitle iletişim araçların izlenerek gerçekleşmektedir. Bir ülkenin elit sporcularını o ülkedeki bir çok insan

bilmektedir ve bu kitle iletişim araçları vasıtası ile olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının bu etkisi elit spor yapma yaşındaki gençleri daha fazla etkilediği için spora yönelmeler artmaktadır (Kılıcıgil,1998).

3.2.5.Kitle Spor ve Fırsat Eşitliği

1982 Anayasası, “sporun geliştirilmesi” başlıklı düzenlemesinde,devleti,her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri almakla,sporun kitlelere yayılmasını sağlamakla ve başarılı sporcuları korumakla yükümlü kılmaktadır (Üç ışık,1999:149).

Nüfusumuzun büyük bir bölümü sıkıntı içindedir. Böyle bir ortamda sporun önemi daha da artmaktadır. Sporun gerçek amacı ve toplumsal işlevi,bir bakıma halkı sıkıntıdan arındırmak olduğuna göre eldeki olanaklar hemen değerlendirilmelidir..Kişilerin ruhsal ve bedensel sağlık yönünden,spordan yararlanabilmeleri için geniş kapsamlı organizelere geçilmelidir. Özellikle daha sağlıklı olma ve daha sağlıklı geleceklere ulaşma,üretimi artırma ve performans sporcu sayısını yükseltme şeklinde üç temel ögesi kitle sporunun yaygınlaşması ile gerçekleştirilebilir. Sporun gerilimi azaltıcı özelliğinden faydalanılarak rutin işlerde çalışanlara spor yaptırarak üretimdeki kalitenin yükseltilmesine ve üretimin artmasına katkıda bulunmaktadır. Günümüzde yaygın olarak tüm dünyada sporun bu özelliği kullanılmaktadır. Pek çok sanayi kuruluşu ve işletme küçük dahi olsa spor tesisleri kurarak çalışanlara spor yaptırmak için çaba sarf ettirmektedir. Ülkemizde de 500 kişiden fazla eleman çalıştıran kuruluşların spor ortamı hazırlama zorunluluğu vardır.Ancak bu ortamların hazırlanması yeterli olmamaktadır. Spor henüz günlük yaşamın bir parçası olmadığı için çalışanlar,iyi düzenlenmiş motive edici organizasyonlar olmadıkça kendilerinden bu tesislerden yararlanamamaktadır.

Vatandaş oturmakta olduğu semtten uzak düşen tesislere gidiş ve dönüş masraflı olduğu ve maddi olanaklarının yetersizliği sebebiyle istekli olduğu halde gidememektedir. Bu nedenle kitle sporunu teşvik için vatandaşa kendi semtlerinde imkan yaratmak gerekliliği kesinlik kazanmıştır (DPT,1979,Nisan:69).

Kitle sporunun yayılması ya da kitle sporu yapan insan sayısının artmasında performans sporunun oldukça önemli bir yeri vardır. Tek bireyler performans sporuna özenirler,kısa bir süre içinde olsa kendi içlerinde acaba ben de “Bir numara olabilir miyim?” duygusunu geçirirlerse potansiyel yetenekler açığa çıkarılmış olacaklardır. Bu durum bize kitle sporunun,sporun diğer yapılaş biçimleriyle özellikle de performans sporuyla içi içe olduğunu göstermektedir. Sağlık amaçlı ve daha iyi bir fiziğe sahip olmak için spora başlayan birey bir süre sonra kendi performansının sınırlarını görmek ve yakalamak isteyecektir.

Küçükten büyüğe çok sayıda insanın sporun içinde olması daha çok sayıda elit sporcu yetişmesini de sağlar. Kitle sporunun yararına inanarak tüm ülke çapında bu tür tanıtım ve uygulamaların hayata geçirilmesi,herkese spor yapma olanağının verilmesi hem daha sağlıklı bir toplum hem de daha çok sayıda performans sporcusu ortaya çıkaracaktır. Sadece İstanbul ilimiz kadar nüfusa sahip ülkelerden daha düşük dereceler elde etmemizin sebebini,Türkiye’de büyük çoğunluğun spor yapma olanağından ve bilincinden yoksun olmasıyla açıklamak hiç de yanlış olmayacaktır (Öztürk,1998:98).

Bir çok sosyolog,sporun XIX. Yüzyıl İngiltere’inde ve üst tabaka –üniversite öğrencileri ve soylular tarafından geliştirilen bedensel faaliyetler olduğunda hemfikirdir. Ama günümüzde spor,geniş kitlelere yayılmış,her yaştan herkesin ilgi duyduğu ve yöneldiği bir faaliyet olmuştur. Bir zamanlar Batı dünyasında üst tabakadan,kentli,heteroseksüel,beyaz erkeğe özgü bir pratik olan spor,XX.Yüzyılda ortaya çıkan dönüşümler çerçevesinde önce göçmenlerin,işçilerin ve kadınların,daha sonra-1960’lı yıllardan itibaren -eşcinsellerinde katıldıkları bir faaliyete dönüşmüş:bu süreç gelişirken “spor herkesin olmak istiyor”sloganı uzun yıllar dillerden düşmemiş:günümüzde ise artık “spor herkesin” olmuştur. Durum en azından gelişmiş ülkeler için olmak kaydıyla böyledir (İkizler,2000:109).

Sporun toplum tarafından aktif olarak uygulanması ve kitlelere yaygınlaşmamasının sebepleri pek çoktur. Ancak bunlardan en önemlisi ve somut bir biçimde görüleni spor saha ve tesislerinin yurt sathında istenilen kalite ve sayıda ,yörelere özelliklerine göre planlı bir yaklaşım içerisinde tesis edilmemesidir. Bu noktada halkın spor aktivite ve organizasyonlarına katılımlarında her yaştan insanın rahatça kullanabileceği:ulaşım araç

-gereç ve malzeme gibi sorunların en aza indirildiği spor tesislerinin yapılması,işletilmesi ve yönetilmesi konusunda mevcut sistem ve uygulamalarda pek çok engeller vardır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

-Mevcut spor tesislerinin rantabl kullanılmasında ve yenilerinin yapılmasında akılcı uygulamaların ve ciddi ihtiyaç araştırmalarının yapılmayışı,

-Tesislerin yapılması ve işletilmesi hususunda mevzuat hükümlerinin uygulanmasında güçlüklerin ortaya çıkması,

-GSGM,Belediyeler,Kamu ve Özel kuruluşlar arasında bir koordinasyonun bulunmayışı,

-Yol gösterici,yapıcı ve uygulayıcı kadroların oluşturulamaması,

-Tesislerin yapımı için yeterli maddi kaynakların sağlanamaması.

Mevcut sıkıntıların başlıcalarını oluşturan bu engellerin biran önce kaldırılması sporun topluma yaygınlaşması hususunda önemli adımlar atılmasını sağlayacaktır. Sporun topluma yaygınlaştırılması meselesi,mutlaka spor yönetimi ile ilişkilendirilmeli ve konu geniş bir biçimde teşkilat ve mevzuat açısından değerlendirilmelidir. Böyle bir değerlendirme,sporun kitleye ulaşması kadar,onun gelişmesi ve dünya platformunda belli bir yere gelmesi bakımından son derece önemlidir.

Gerek fertlerin fiziki güçlerinin attırılması,gerek ruhi gelişmelerinin sağlanabilmesi ve toplumda sporun yaygınlaştırılabilmesi sosyal münasebetler ağının kurulabilmesine bağlıdır. İşbirliğinin ve dayanışmacı davranışların kazanılmasında da spor önemli bir araçtır. Sporun toplumun çeşitli kesimlerinde kazanılabilmesi,hem devlet tarafından yerine getirilmesi şart olan fonksiyonlara bağlıdır,hem de fertlerin ve sosyal grupların katkılarını gerektirmektedir. Devlet,spor alt yapısını yeterli hale getiremediği,spor eğitiminin ve hukuki mevzuatın yetersiz olduğu bir ortamda,sporun kitlelere yayılması güçleşecektir. Çeşitli yaş ve statüde bulunan kimselerin spor yapabilme imkanlarına

kavuşabilmeleri ideal olan bir hedeftir. Ancak bilhassa, gelişmekte olan ülkeler, kaynaklacını en verimli tarzda da değerlendirebilmek durumundadırlar. Şu halde, sporun kitlelere yayılması için gerekli hizmetleri planlarken, kaynak dağılımında etkinliğin de azaltılmaması esas alınmalıdır. Böylece, spor hizmetleri ve yatırımlar kitlelere dönük bir hale getirilirken, bu konuda fırsat eşitliğinin sağlanması da dikkat edilmelidir. Eğer, herkes için matematiksel olarak, eşit imkan yaratılmalı diye düşünürsek, bu görüşün kaynak isafını doğurucu taşıdığını belirtebiliriz. Adeta, kaliteden vazgeçmek olarak da kabul edilebilecek olan bu görüşün pratikte uygulanma imkanı son derece sınırlıdır. Fırsat eşitliğini belirli seviyeye kavuşana kadar kabul edersek ve bu seviyeye kavuşana kadar herkes için eşit düşünürsek, asgari ölçüde yeterli olabilecek imkanların eşit dağılımından bahsedebiliriz. Bir başka görüş de, herkese zeka ve kabiliyeti ölçüsünde imkanlardan faydalandırılmaktır. Bu görüş, en geçerli olan görüştür. Böylece spor yatırımlarının maliyeti ile bunlardan elde edilecek hasıla arasındaki fark müspet olacaktır. Ferdin rengi ve cinsiyeti, mensup olduğu sosyal tabaka göz önünde tutulmadan herkese ancak kabiliyetine göre imkan tanınacak, aynı zamanda kalite esas alınacaktır. Bu adil bir yoldur. Ülkemizde mevcut insan kaynaklarının kapatılması ve bu arada spor sahasında da ihtiyaç duyulan vasıflı eleman temini için mevcut imkanlardan kabiliyet kriterine göre faydalandırılması şarttır. Aksi bir tutum israfa yol açar. Böyle bir tutum, toplumun sosyal hayatında kabiliyetli kimselere az kaynak ayrılmasını doğuracaktır. Dolayısı ile gerçekten başarılı olabilecek sporcularında başarılarına engel olunmuş olunacaktır. Bu sebeple, kaynakları doğru şekilde kullanmak ve başarılı kimseleri fırsat eşitliği yaratarak yönlendirmek gerekir.

Zirve sporu ile kitle sporu arasında ki ilişki son derece önemlidir. Eğer bir ülke zirve sporunda başarılar kazanmış ise toplumun spora ilgisi ve onu benimsemesi de o oranda artacaktır. Aynı şekilde ülkelerin çok sayıda elit sporcu yetiştirmeleri de sporun toplum tabanına yayılması yani fırsat eşitliğine bağlıdır.

3.2.6.Sosyal Çevre

Çevre terimi, çok geniş bir anlam taşır, bireyin beslenme şekli, hareket, ışık, ısı gibi gereksinimleri: barınakları ve buraların düzenlenmesi, görüştüğü kişiler, bunlardan

aldığı etki ve telkinler,okuduğu kitaplar,gördüğü film ve yerler,hep bireyin maddi ve manevi çevresini oluşturur. Bunlara fiziksel ve sosyal çevreler de denir. Bu anlama göre,bir evdeki iki kişinin çevresi bile birbirinin aynı sayılamaz. Bu nedenle,bilimsel araştırmalarda “sosyal çevreyi yüzde yüz eşit kılmak olanağı yoktur”.Bireyin yaşadığı her yer,ilişkide bulunduğu her varlık,onun sosyal çevresini oluşturur (Binbaşoğlu,1990).

Sosyal çevrenin taşıdığı özellikler farklı sportif faaliyetlerin geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Sosyal çevre olarak düşünebileceğimiz okul,aile,işyeri ve insan tarafından işlenmiş,değerlendirilmiş olan sosyal çevre şartları,sportif faaliyet hangi branşta yoğunlaştığına ışık tutmaktadır. Dağlık olmayan bir çevrede dağ ve kış sporlarının gelişmesini beklemek mümkün değildir. Aynı şekilde okul ve işyerinde kabul görmeyen bir faaliyetin toplum da gelişmemişse,dışa kapalı homojen bir sosyal yapı varsa,sosyal değişme yavaş ve yetersiz ise,sportif faaliyet de arzu edilen seviyeye çıkamayacaktır. Bunun yanlıra spora aktif şekilde katılan fertler bile,farklı branşlarda başarılı olmaktadır. Dağ sporları ile uğraşan bir kimse mesela boksa hiç ilgi duymayabilir. Görüldüğü gibi,ferdin tercihlerinden ferdi kabiliyet ve ırkî özelliklere kadar,sosyal çevre de ihmal edilmeyecek bir faktördür.

Sosyal çevrenin tabii ve işlenmemiş bir durumdan işlenmiş “beşeri çevre”haline sokulması ve gerekli alt yapının yeterli hale getirilmesinin sporun yaygınlaştırılması üzerinde olumlu tesiri vardır. Sadece spor alt yapısının geliştirilmiş olması da yeterli sayılmaz. Fiziki yapılarla uğraşılırken sporcunun da bir insan olduğu unutulmamalıdır. Onun bir moral cephesinin,beslenme ve özellikle sağlık meselelerinin bulunduğu fark edilmelidir. Sporcu bir alet,farklı fonksiyonlar yerine getiren bir dişli olarak görülmemelidir (Erkal,1998:190).

Sosyal çevre faktörü diğer insanlara oranla gençler için daha ayrıcalıklı bir özellik taşır. Gencin ailesiyle birlikte veya bireysel algıladığı tüm durumlar, çevreden ve çevrenin etkileriyle şekillenir, biçimlenir. Genç bu biçimlere göre değişimleri bazen kıyaslayarak, bazen de kendi varsayımlarıyla özdeşleştirmeye çaba gösterir. Uyum varsa kabullenir, yoksa çatışır. Yeni bir tavır koyar (Kılıçgil,1998).Arkadaşlık grupları genellikle aynı sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya sahip kişilerden oluşur. Bu ortak yönleri çok olan

gençlerin biraraya geldiğini gösterir. Spor branşlarının takım arkadaşlıklarında ise bu kuralların bozulduğu, sahip olunan spor becerisinin ortak yön olarak ortaya çıktığı görülür (Öztürk,1998:68).

Bireyin sosyalleşmesinde ve toplumsallaşmasında yakın çevre çok önemli unsurlardan biridir. Birey aile ortamında yetiştiği halde yakın çevreden mutlaka etkilenir, spora yönelmede yakın çevrenin ihtiyacı mutlaka hissedilir.

Yakın çevrede bir arkadaşının spor yapması veya yine yakın çevrede bir spor salonu bulunması pek çok sporcunun spora yönelmesine sebep olmuştur.

Yaşamı destekleyen bir sistem olarak aile; fiziksel yaşam ve sosyal organizasyonlar yolu ile çevrelere bağlıdır. Her aile olumlu yada olumsuz şekilde çevresinden etkilenmekte veya etkilenmemektedir. Yakın çevrenin ister olumlu olumsuz etkisinden kurtulmak için olsun, isterse bu çevreye girmek için olsun spora yönelen kişi ve çevrenin karşılıklı ilişkisinden ortaya çıkan spor eyleminin sosyal olduğu kadar psikolojik boyutları da vardır.

Bir spor kulübüne üyelikle veya ortak amaç şekli spor yapıyor olmanın getirdiği bir avantajla, ergenlik dönemi gençlerin daha kolay beraber oldukları karşı cins arkadaşlıkları gelişmektedir. Çok rahat arkadaş edinmenin gerçekleştiği veya çevresine kendisinin daha kolay kabul ettirdiğini gören ergenlik dönemi gençler, bir spor faaliyetine yönelmektedirler (Kılıcıgil,1998:62).

Sosyal çevrede beğenilmek, takdir edilmek, prestij kazanmak duyguları da gençleri spor yapmaya yöneltmektedir. Kısacası, geliştirme isteği gibi sebeplerle sosyal çevre spora yönelmeye büyük ölçüde etkide bulunmaktadır.

BULGULAR

1.FREKANS ANALİZLERİ

Tablo :1.1 Başarılı ve Başarısız Sporcuların Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümü latif Yüzde
Değer	Başarılı sporcu	70	50,0	50,0	50,0
	Başarısız sporcu	70	50,0	50,0	100,0
	Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo: 1.1’de görüldüğü gibi, örneklem gurubumuz %50 başarılı sporcu ve %50 başarısız sporculardan oluşmaktadır.

Tablo : 1.2. Örneklem Grubunun Yaş Dağılımları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümü latif Yüzde
Değer	20 ve altı	57	40,7	40,7	40,7
	21-30	58	41,4	41,4	82,1
	31-40	19	13,6	13,6	95,7
	41 ve üstü	6	4,3	4,3	100,0
	Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo:2’de görüldüğü gibi, örneklem gurubumuzun yaş gurubu dağılımları %41.4 ile 21-30 yaş gurubu, %40,7 ile 20 ve altı yaş gurubu, %13,6 ile 31-40 yaş gurubu ve %4,3 ile de 41 ve üstünden oluşmaktadır.

Tablo : 1.3. Örneklem Gurubunun Doğum Yerleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Büyük Şehir	85	60,7	60,7	60,7
İl	43	30,7	30,7	91,4
Yurt Dışı	7	5,0	5,0	96,4
Köy	5	3,6	3,6	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.3’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun % 60,7 si büyük şehirlerde, %’de 30,7 ‘si şehirlerde, %’de 5 ‘i yurt dışında ve %’de 3,6 ‘sı köylerde doğmuştur.

Tablo : 1.4. Örneklem Grubunun Cinsiyet Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Bayan	69	49,3	49,3	49,3
Erkek	71	50,7	50,7	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.4’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun %’de 49,3’ü bayan ve %de 50,7’si erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo : 1.5. Örneklem Grubunun Ailesinde Sporcu Olanlar ve Olmayanların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Evet	55	39,3	39,3	39,3
Hayır	85	60,7	60,7	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.5’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun ailelerinin %’de 39,3’ünde sporla uğraşanlar olmakla beraber, %’de 60,7’si sporla uğraşmamaktadır.

Tablo : 1.6. Örneklem Grubunun Annelerinin Öğrenim Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
	1	,7	,7	,7
Okuryazar	17	12,1	12,1	12,9
İlkokul	27	19,3	19,3	32,1
Ortaokul	24	17,1	17,1	49,3
Lise	56	40,0	40,0	89,3
Üniversite	15	10,7	10,7	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.6’da görüldüğü gibi örneklem gurubumuzun annelerinin büyük çoğunluğu %’de 40 oranla lise mezunu olmakla beraber, %12,1 oranında okuryazar,%’de 19,3 oranında ilkokul,%’de 17,1 oranında ortaokul ve %’de 10,7 oranında üniversite mezunudur.

Tablo : 1.7. Örneklem Grubunun Babalarının Öğrenim Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Okuryazar	5	3,6	3,6	3,6
İlkokul	19	13,6	13,6	17,1
Ortaokul	23	16,4	16,4	33,6
Lise	45	32,1	32,1	65,7
Üniversite	48	34,3	34,3	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.7’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun babalarının öğrenim durumlarına bakıldığında çoğunluğu %’de 34,3 oranında üniversite mezunudur. Bunun yanı sıra %’de 3,6 oranında okuryazar,%’de 13,6 oranında ilkokul,%’de 16,4 oranında ortaokul,%’de 32,1 oranında lise mezunudur.

Tablo :1. 8. Örneklem Grubunun Annelerinin Meslek Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Çalışmıyor	95	67,9	67,9	67,9
Memur	15	10,7	10,7	78,6
İşçi	8	5,7	5,7	84,3
Yönetici	7	5,0	5,0	89,3
İşyeri sahibi	15	10,7	10,7	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.8’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun annelerini mesleklerinin %’de 10,7 ‘si memur,%5,7’si işçi,%’de 5’iyönetici ,%’de 10,7’si işyeri sahibidir. Ayrıca örneklem gurubumuzun annelerinin büyük çoğunluğu %’de 67,9 ‘u çalışmamaktadır.

Tablo :1.9. Örneklem Grubunun Babalarının Meslek Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Çalışmıyor	7	5,0	5,0	5,0
Memur	24	17,1	17,1	22,1
İşçi	17	12,1	12,1	34,3
Yönetici	41	29,3	29,3	63,6
İşyeri sahibi	51	36,4	36,4	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

18,6'sı Tablo 1.9'da görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun babalarının %'de 5'i çalışmamaktadır. Örneklem gurubumuzun meslek dağılımlarına baktığımızda %'de 17,1'i memur, %'de 12,1'i işçi,%'de 29,3'ü yönetici ve %'de 36,4'ü işyeri sahipleridir.

Tablo : 1.10. Örneklem Grubunun Ailelerinin Gelir Düzeyleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
0-299 milyon	26	18,6	18,6	18,6
300-599 milyon	49	35,0	35,0	53,6
600-999 milyon	30	21,4	21,4	75,0
1 milyar-üzeri	35	25,0	25,0	100,0
Toplam	0140	100,0	100,0	

Tablo 1.10'de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun %'de 18,6' 0-299 milyon,%'de 35'i 300-599 milyon ,%'de 21,4'ü 600-999 milyon ve %'de 25'i 1milyar-üzeri gelir düzeyine sahiptirler.

Tablo : 1.11. Örneklem Grubunun Spor Branşları Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Basketbol	15	10,7	10,7	10,7
Voleybol	45	32,1	32,1	42,9
Hentbol	9	6,4	6,4	49,3
Futbol	12	8,6	8,6	57,9
Atletizm	19	13,6	13,6	71,4
Yüzme	5	3,6	3,6	75,0
Vücut.geliş.	3	2,1	2,1	77,1
Jimnastik	24	17,1	17,1	94,3
Güreş	3	2,1	2,1	96,4
Raket.Sp	5	3,6	3,6	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.11’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun %’de 10,7’si Basketbol, %32,1’i Voleybol, %6,4’ü Hentbol, %’de 8,6’sı Futbol, %’de 13,6’sı Atletizm, %’de 3,6’sı Yüzme , %’de 2,1’iVücut Geliştirme, %’de 17,1’i Jimnastik ,%’de 2,1’i Güreş ve %’de 3,6’sı raket sporları ile uğraşmaktadır.

Tablo : 1.12. Örneklem Grubunun Spora Başladıkları Yerleşim Yerleri Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Büyük şehir	113	80,7	80,7	80,7
İl	24	17,1	17,1	97,9
Yurtdışı	1	,7	,7	98,6
Köy	2	1,4	1,4	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.12’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun spora başladıkları yerleşim yerleri %’de 80,7 ile büyük şehirlerde,%’de 17,1’le şehirlerde, %’de ,7’le yurt dışında ve %’de 1,4’le köylerde dir.

Tablo : 1.13. Örneklem Grubunun İl Çapında Dereceler Alanlar Ve Almayanların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Evet	110	78,6	78,6	78,6
Hayır	30	21,4	21,4	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.13’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun il çapında derece alanların oranı %’de 78,6 ve il çapında derece almayanların oranı 21,4 ‘dür.

Tablo : 1.14. Örneklem Grubunun Türkiye Çapında Dereceler Alanlar Ve Almayanların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Evet	70	50,0	50,0	50,0
Hayır	70	50,0	50,0	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.14’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun Türkiye çapında derece alanların ve almayanların oranı %’de 50’dir.

Tablo :1.15. Örneklem Grubunun Milli Olanların Ve Olmayanların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Evet	35	25,0	25,0	25,0
Hayır	105	75,0	75,0	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.15’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun milli olanların oranı %’de 25 ve milli olmayanların oranı %’de 75’dir.

Tablo : 1.16. Örneklem Gurubunun Spordan Maddi Kazancı Olanların ve Olmayanların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Evet	52	36,4	36,4	36,4
Hayır	88	62,9	62,9	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.16’da görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun %’de 36,4’ü spordan maddi kazanç elde etmekte, %’de 63,6’sı ise spordan maddi kazanç elde etmemektedir.

Tablo : 1.17. Örneklem Gurubunun Spordan Sağladığı Gelir Düzeyleri Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Değer	Kümülatif Yüzde
Düşük	6	4,3	4,3	4,3
Orta	37	26,4	26,4	30,7
Yüksek	9	6,4	6,4	37,1
Hiç Sağlamıyor	88	62,9	62,9	100,0
Toplam	140	100,0	100,0	

Tablo 1.17’de görüldüğü gibi Örneklem gurubumuzun spordan sağladıkları gelir, %’de 4,3 oranında düşük düzeyde, %’de 26,4 oranında orta düzeyde, %’de 6,4 oranında yüksek düzeydedir. Ayrıca %’de 62,9 oranında da hiç gelir elde etmeyenler bulunmaktadır.

2. Kİ-KARE ANALİZLERİ

Tablo : 2.1.Sporcuların Başarılı Ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Babalarının Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

			Babanızın Öğrenim durumu					Toplam
			Okur yazar	İlkokul	Orta okul	Lise	Üni	
Çalışma Grubu	Başarılı sporcu	Sayı	4	10	6	29	21	70
		% Çalışma Grubu	5,7%	14,3%	8,6%	41,4%	30,0%	100,0%
	Başarısız sporcu	Sayı	1	9	17	16	27	70
		% Çalışma Grubu	1,4%	12,9%	24,3%	22,9%	38,6%	100,0%
Toplam		Sayı	5	19	23	45	48	140
		% Çalışma Grubu	3,6%	13,6%	16,4%	32,1%	34,3%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	11,619(a)	4	,020
Likelihood Ratio	12,024	4	,017
Geçerli hücre sayısı	140		

A 2 cells (20,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 2,50.

Sporcuların başarılı ve başarısız olma durumları ile sporcuların babalarının öğrenim durumları arasında ilişki vardır ($p < 0,05$). Ho:red edilmiş, H1:kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da anlaşılacağı gibi sporcuların babalarının eğitim seviyesi yükseldikçe, sporcuların başarı oranı düşmektedir. Daha çok lise seviyesinde eğitimi olan babaların çocukları başarı sağladıkları görülmektedir. Toplumumuzun spora bakış açısı yeterince gelişmediği için çocuklarını spora yönlendirmede yetersiz kalmaktadır. Yüksek öğrenimli ebeveynlerin sporu hobi olarak algılamaları ve çocuklarını elit seviyede spor yapmaya

yönlendirmedikleri geçeceğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca çocuklarının ders çalışmasına engel teşkil ettiği düşüncesinden henüz kurtulamamış olmaları da bir etkidir. Bunun yanı sıra gelişen iletişim teknolojisi sayesinde spor günlük yaşamımızın bir parçası haline gelmesi bu tip ebeveynleri de olumlu yönde etkilemeye başlamıştır. Bu durumu daha ayrıntılı olarak Tablo:2.8 ve Tablo:2.9 da görmek mümkün olacaktır.

Tablo : 2.2.Sporcuların Başarılı ve Başarısız Olma Durumları ile Sporcuların Branşları Arasındaki İlgisi

			Spor Branşınız										Toplam
			Basket bol	Voleybol	Hent bol	fut bol	Atletizm	yüzme	V. Gel	Cim	Gür	Rak Spor	
Çalışma Grubu	Başarılı sporcu	Sayı	4	14	4	5	12	2	3	18	3	5	70
		% . Çalışma Grubu	5,7%	20,0%	5,7%	7,1%	17,1%	2,9%	4,3%	25,7%	4,3%	7,1%	100,0%
	Başarısız sporcu	Sayı	11	31	5	7	7	3		6			70
		% . Çalışma Grubu	15,7%	44,3%	7,1%	10,0%	10,0%	4,3%		8,6%			100,0%
Toplam		Sayı	15	45	9	12	19	5	3	24	3	5	140
		% . Çalışma Grubu	10,7%	32,1%	6,4%	8,6%	13,6%	3,6%	2,1%	17,1%	2,1%	3,6%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	28,649(a)	9	,001
Likelihood Ratio	33,489	9	,000
Geçerli hücre sayısı	140		

a 10 cells (50,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 1,50.

Sporcuların başarılı ve başarısız olma durumları ile sporcuların branşları arasında ilişki vardır ($p < 0,05$). H_0 : red edilmiş, H_1 : kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da anlaşılacağı gibi, Aileler çocuklarını takım sporlarında voleybol, ferdi sporlarda cimnastiğe yönlendirmektedirler. Bu sebeple başarı ve başarısızlık söz konusu edilen bu iki branşta yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo : 2.3. Sporcuların Başarılı Ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların İl Çapında Yapılan Yarışmalarda Derece Almaları Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

			İl çapında yapılan yarışmalarda dereceler aldınız mı		Toplam
			EVET	HAYIR	
Çalışma Grubu	Başarılı sporcu	Sayı	70		70
		% . Çalışma Grubu	100,0%		100,0%
	Başarısız sporcu	Sayı	40	30	70
		% . Çalışma Grubu	57,1%	42,9%	100,0%
Toplam		Sayı	110	30	140
		% . Çalışma Grubu	78,6%	21,4%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)	Gerçek P< (2 yönlü)	Gerçek Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	38,182(b)	1	,000		
Continuity Correction(a)	35,679	1	,000		
Likelihood Ratio	49,875	1	,000		
Fisher's Gerçek Test				,000	,000
Geçerli hücre sayısı	140				
a Computed only for a 2x2 table					
b 0 cells (.0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 15,00.					

Sporcuların başarılı ve başarısız olma durumları ile sporcuların il çapında yapılan yarışmalarda derece almaları arasında ilişki vardır($p < 0,05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tabloda da görüldüğü gibi başarılı sporcuların tamamı il çapında derece almışlardır. Başarısız sporcuların ise %57,1'i derece almışlardır.

Tablo : 2.4. Sporcuların Başarılı Ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Türkiye Çapında Yapılan Yarışmalarda Derece Almaları Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

			Türkiye çapında yapılan yarışmalarda dereceler aldınız mı		Toplam
			EVET	HAYIR	
Çalışma Grubu	Başarılı sporcu	Sayı	70		70
		% . Çalışma Grubu	100,0%		100,0%
	Başarısız sporcu	Sayı		70	70
		% . Çalışma Grubu		100,0%	100,0%
Toplam		Sayı	70	70	140
		% . Çalışma Grubu	50,0%	50,0%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)	Gerçek P< (2 yönlü)	Gerçek Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	140,000(b)	1	,000		
Continuity Correction(a)	136,029	1	,000		
Likelihood Ratio	194,081	1	,000		
Fisher's Gerçek Test				,000	,000
Geçerli hücre sayısı	140				

a Computed only for a 2x2 table

B 0 cells (,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 35,00.

Sporcuların başarılı ve başarısız olma durumları ile sporcuların Türkiye çapında yapılan yarışmalarda derece almaları arasındaki ilişki vardır($p < 0,05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da anlaşılacağı gibi, sadece başarılı sporcular Türkiye çapında derece almışlardır.

Tablo : 2.5.Sporcuların Başarılı Ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Milli Sporcu Olmaları Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

		Milli sporcu musunuz		Toplam	
		EVET	HAYIR		
Çalışma Grubu	Başarılı sporcu	Sayı	35	35	70
		% . Çalışma Grubu	50,0%	50,0%	100,0%
	Başarısız sporcu	Sayı		70	70
		% . Çalışma Grubu		100,0%	100,0%
Toplam		Sayı	35	105	140
		% . Çalışma Grubu	25,0%	75,0%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	sd	Tahmini. P< (2 yönlü)	Gerçek P< (2 yönlü)	Gerçek Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	46,667(b)	1	,000		
Continuity Correction(a)	44,038	1	,000		
Likelihood Ratio	60,413	1	,000		
Fisher's Gerçek Test				,000	,000
Geçerli hücre sayısı	140				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 17,50.

Sporcuların başarılı ve başarısız olma durumları ile sporcuların milli sporcu olmaları arasında ilişki vardır($P<0,05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da anlaşılacağı gibi başarılı sporcuların %50'si başarılarının sonucunda milli takım seviyesine yükselmişlerdir.

Tablo : 2.6.Sporcuların Başarılı Ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Spordan Maddi Kazanç Sağlamaları Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

			Spordan maddi kazancınız oluyor mu		Toplam
			EVET	HAYIR	
Çalışma Grubu	Başarılı sporcu	Sayı	42	28	70
		% . Çalışma Grubu	60,0%	40,0%	100,0%
	Başarısız sporcu	Sayı	9	61	70
		% . Çalışma Grubu	12,9%	87,1%	100,0%
Toplam		Sayı	51	89	140
		% . Çalışma Grubu	36,4%	63,6%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)	Gerçek P< (2 yönlü)	Gerçek Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	33,589(b)	1	,000		
Continuity Correction(a)	31,584	1	,000		
Likelihood Ratio	35,702	1	,000		
Fisher's Gerçek Test				,000	,000
Geçerli hücre sayısı	140				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 25,50.

Sporcuların başarılı ve başarısız olma durumları ile sporcuların spordan maddi kazanç sağlamaları arasında ilişki vardır($p < 0,05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da anlaşılacağı gibi sporcuların başarı düzeyleri yükseldikçe branşlarından maddi kazanç sağlama imkanları da artmaktadır. Tablo:2.4'den de anlaşılacağı gibi başarısız sporculardan olup il çapında başarılı olanlarda maddi kazanç sağlamaktadırlar.

Tablo : 2.7. Sporcuların Başarılı ve Başarısız Olma Durumları İle Sporcuların Spordan Sağladıkları Maddi Kazanç Düzeyleri Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

			Spordan sağladığınız maddi kazanç ne düzeyde				Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	Hiç	
Çalışma Grubu	Başarılı sporcu	Sayı	4	29	9	28	70
		% . Çalışma Grubu	5,7%	41,4%	12,9%	40,0%	100,0%
	Başarısız sporcu	Sayı	2	8		60	70
		% . Çalışma Grubu	2,9%	11,4%		85,7%	100,0%
Toplam		Sayı	6	37	9	88	140
		% . Çalışma Grubu	4,3%	26,4%		62,9%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	33,222(a)	3	,000
Likelihood Ratio	37,723	3	,000
Geçerli hücre sayısı	140		

a 4 cells (50,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 3,00.

Sporcuların başarılı ve başarısız olma durumları ile sporcuların spordan sağladıkları maddi kazanç düzeyleri arasında ilişki vardır($P < 0,05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da görüldüğü üzere sporcuların başarı düzeyi yükseldikçe kazanç düzeyleri de yükselmektedir. Genel olarak sporcular orta düzeyde kazanç sağlamaktadırlar.

Tablo : 2.8.Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Annelerinin Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

		Annelerin öğrenim durumu						Toplam	
		Cevapsiz	Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	lise	Üniversite		
Yaş grubu	20 ve altı	Sayı	4	6	9	29	9	57	
		% . Yaş grubu	7,0 %	10,5 %	15,8 %	50,9 %	15,8 %	100,0 %	
	21-30	Sayı	1	8	9	12	23	5	58
		% . Yaş grubu	1,7 %	13,8 %	15,5 %	20,7 %	39,7 %	8,6 %	100,0 %
	31-40	Sayı		3	8	3	4	1	19
		% . Yaş grubu		15,8 %	42,1 %	15,8 %	21,1 %	5,3 %	100,0 %
	41 ve üstü	Sayı		2	4				6
		% . Yaş grubu		33,3 %	66,7 %				100,0 %
Toplam		Sayı	1	17	27	24	56	15	140
		% . Yaş grubu	,7 %	12,1 %	19,3 %	17,1 %	40,0 %	10,7 %	100,0 %

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	30,119(a)	15	,012
Likelihood Ratio	30,607	15	,010
Geçerli hücre sayısı	140		

a 13 cells (54,2%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: ,04.

Sporcuların yaş gurupları ile sporcuların annelerinin öğretim durumları arasında ilişki vardır($p < 0,05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da anlaşıldığı gibi, ülkemizin sosyo-ekonomik şartları da göz önüne alındığında da açıkça görüleceği gibi sporcuların yaş gurupları düştükçe annelerinin eğitim seviyeleri yükselmektedir. Sosyal yapının en küçük birimi olan ailede temel rol oynayan annelerin eğitim seviyelerinin yükselmesi çocukları olumlu yönde etkilemektedir. Bunun yansıması spora ve spor branşlarına da olumlu etkiler sağlayacağı günümüz sosyologları tarafından da belirtilmektedir.

Tablo : 2.9.Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Babalarının Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

			Babanızın Öğrenim durumu					Topla m
			Okur yazar	İlk okul	Orta Okul	Lise	Üni	
Yaş grubu	20 ve altı	Sayı	1	3	10	20	23	57
		% . Yaş grubu	1,8%	5,3%	17,5 %	35,1 %	40,4 %	100,0 %
	21-30	Sayı	2	9	6	19	22	58
		% . Yaş grubu	3,4%	15,5 %	10,3 %	32,8 %	37,9 %	100,0 %
	31-40	Sayı	1	3	6	6	3	19
		% . Yaş grubu	5,3%	15,8 %	31,6 %	31,6 %	15,8 %	100,0 %
	41 ve üstü	Sayı	1	4	1			6
		% . Yaş grubu	16,7 %	66,7 %	16,7 %			100,0 %
Toplam		Sayı	5	19	23	45	48	140
		% . Yaş grubu	3,6%	13,6 %	16,4 %	32,1 %	34,3 %	100,0 %

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	30,041(a)	12	,003
Likelihood Ratio	27,600	12	,006
Geçerli hücre sayısı	140		

a 10 cells (50,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: ,21.

Sporcuların yaş gurupları ile sporcuların babalarının öğretim durumları arasında ilişki vardır($p < 0,05$). Ho:red edilmiş,H1:kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da anlaşılacağı gibi, sporcuların babalarının eğitim durumları tablo:2.8'deki annelerinin eğitim durumlarına nazaran yaş gurupları arasında daha dengeli dağılmasına rağmen yinede yaş gurupları küçüldükçe babalarının eğitim seviyeleri yükselmektedir.

Tablo : 2.10.Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Branşları Arasındaki İlgı**ÇAPRAZ TABLO**

			Spor Branşınız									Toplam	
			Basketbol	Voleybol	Hentol	Futbol	Atletizm	Yüzme	Vejicim	Güreş	Rakspo		
Yaş grubu	20 ve altı	Sayı	5	30	1		5	1	1	13	1		57
		% . Yaş grubu	8,8 %	52,6 %	1,8 %		8,8 %	1,8 %	1,8 %	22,8 %	1,8 %		100,0 %
	21-30	Sayı	5	7	7	10	10	3	2	9		5	58
		% . Yaş grubu	8,6 %	12,1 %	12,1 %	17,2 %	17,2 %	5,2 %	3,4 %	15,5 %		8,6 %	100,0 %
	31-40	Sayı	5	7	1	1	4			1			19
		% . Yaş grubu	26,3 %	36,8 %	5,3 %	5,3 %	21,1 %			5,3 %			100,0 %
	41 ve üstü	Sayı		1		1		1		1	2		6
		% . Yaş grubu		16,7 %		16,7 %		16,7 %		16,7 %	33,3 %		100,0 %
Toplam		Sayı	15	45	9	12	19	5	3	24	3	5	140
		% . Yaş grubu	10,7 %	32,1 %	6,4 %	8,6 %	13,6 %	3,6 %	2,1 %	17,1 %	2,1 %	3,6 %	100,0 %

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	83,998(a)	27	,000
Likelihood Ratio	73,356	27	,000
Geçerli hücre sayısı	140		

a 31 cells (77,5%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: ,13.

Sporcuların yaş gurupları ile sporcuların branşları arasında ilişki vardır($p<0,05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tabloda da görüldüğü gibi, yaş gurupları küçüldükçe takım sporlarında voleybol'a, ferdi sporlarda da cimmastiğe ilgi artmaktadır.

2.11.Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Spora Başladıkları Yerleşim Yerleri Arasındaki İlgı

ÇAPRAZ TABLO

			Spora başladınız yerleşim yeri				Toplam
			Büyük Şehir	Şehir	Yurt Dışı	Köy	
Yaş grubu	20 ve altı	Sayı	54	2	1		57
		% . Yaş grubu	94,7%	3,5%	1,8%		100,0%
	21-30	Sayı	43	14		1	58
		% . Yaş grubu	74,1%	24,1%		1,7%	100,0%
	31-40	Sayı	13	6			19
		% . Yaş grubu	68,4%	31,6%			100,0%
	41 ve üstü	Sayı	3	2		1	6
		% . Yaş grubu	50,0%	33,3%		16,7%	100,0%
Toplam		Sayı	113	24	1	2	140
		% . Yaş grubu	80,7%	17,1%	,7%	1,4%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	26,150(a)	9	,002
Likelihood Ratio	23,136	9	,006
Geçerli hücre sayısı	140		

a 11 cells (68,8%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: ,04.

Sporcuların yaş gurupları ile sporcuların spora başladıkları yerleşim yerleri arasında ilgi vardır($p<0.05$). Ho:red edilmiş,H1:kabul edilmiştir.

Çapraz tablo dada görüldüğü gibi, sporcuların yaş gurupları düştükçe spora büyük şehir ve şehirlerde başladığı anlaşılmaktadır. Bunun sebeplerini ülkemizin geçirmekte olduğu sosyo- ekonomik süreçte sanayileşmenin büyük şehir ve şehirler etrafında yoğunlaşması sonucunda kırsal kesimden bu yöne doğru artan iç göçlerde arayabiliriz. Dolayısıyla insanlarımız ister istemez spor yapma olanağını büyük şehirlerde yaygınlaşan spor salonlarında bulmaktadır.

Tablo : 2.12. Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Spordan Maddi Kazanç Sağlamaları Arasındaki İlgisi

ÇAPRAZ TABLO

			Spordan maddi kazancınız oluyor mu		Toplam
			Evet	Hayır	
Yaş grubu	20 ve altı	Sayı	4	53	57
		% . Yaş grubu	7,0%	93,0%	100,0 %
	21-30	Sayı	35	23	58
		% . Yaş grubu	60,3%	39,7%	100,0 %
	31-40	Sayı	10	9	19
		% . Yaş grubu	52,6%	47,4%	100,0 %
	41 ve üstü	Sayı	2	4	6
		% . Yaş grubu	33,3%	66,7%	100,0 %
Toplam		Sayı	51	89	140
		% . Yaş grubu	36,4%	63,6%	100,0 %

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	37,795(a)	3	,000
Likelihood Ratio	42,840	3	,000
Geçerli hücre sayısı	140		

a 2 cells (25,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 2,19.

Sporcuların yaş gurupları ile sporcuların spordan maddi kazanç sağlamaları arasında ilişki vardır($p<0,05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da anlaşılacağı gibi sporcuların yaş gurupları yükseldikçe yapmış oldukları spor branşlarından maddi kazanç sağlama oranları yükselmektedir.

Tablo : 2.13.Sporcuların Yaş Gurupları İle Sporcuların Spordan Sağladıkları Maddi Kazanç Düzeyleri Arasındaki İlgı

ÇAPRAZ TABLO

			Spordan sağladığınız maddi kazanç ne düz				Topla m
			Düşük	Orta	Yüksek	Hiç	
Yaş grubu	20 ve altı	Sayı	3	1		53	57
		% . Yaş grubu	5,3%	1,8%		93,0%	100,0 %
	21-30	Sayı	2	27	6	23	58
		% . Yaş grubu	3,4%	46,6%	10,3%	39,7%	100,0 %
	31-40	Sayı	1	7	3	8	19
		% . Yaş grubu	5,3%	36,8%	15,8%	42,1%	100,0 %
	41 ve üstü	Sayı		2		4	6
		% . Yaş grubu		33,3%		66,7%	100,0 %
Toplam		Sayı	6	37	9	88	140
		% . Yaş grubu	4,3%	26,4%	6,4%	62,9%	100,0 %

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	45,963(a)	9	,000
Likelihood Ratio	56,973	9	,000
Geçerli hücre sayısı	140		
a 10 cells (62,5%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: ,26.			

Sporcuların yaş gurupları ile sporcuların spordan sağladıkları maddi kazanç düzeyleri arasında ilişki vardır ($p < 0.05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tablodan da anlaşılacağı gibi, yaş gurubu yükseldikçe sporcuların gelir seviyeleri de yükselmektedir. Özellikle 21-30 ve 31-40 yaş gurubu sporcuların gelir seviyeleri daha yüksektir.

Tablo : 2.14 .Sporcuların Doğum Yerleri İle Sporcuların Annelerinin Öğretim Durumları Arasındaki İlgı

ÇAPRAZ TABLO

			Annelerin öğrenim durumu						Toplam
			Cevapsiz	Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
Doğum Yeriniz	Büyük Şehir	Sayı		7	14	11	44	9	85
		% . Doğum Yeriniz		8,2 %	16,5 %	12,9 %	51,8 %	10,6 %	100,0 %
	Şehir	Sayı	1	9	8	11	10	4	43
		% . Doğum Yeriniz	2,3 %	20,9 %	18,6 %	25,6 %	23,3 %	9,3 %	100,0 %
	Yurt Dışı	Sayı		1	4	2			7
		% . Doğum Yeriniz		14,3 %	57,1 %	28,6 %			100,0 %
	Köy	Sayı			1		2	2	5
		% . Doğum Yeriniz			20,0 %		40,0 %	40,0 %	100,0 %
Toplam		Sayı	1	17	27	24	56	15	140
		% . Doğum Yeriniz	,7 %	12,1 %	19,3 %	17,1 %	40,0 %	10,7 %	100,0 %

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	29,896(a)	15	,012
Likelihood Ratio	31,251	15	,008
Geçerli hücre sayısı	140		

a 15 cells (62,5%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: ,04.

Sporcuların doğum yerleri ile sporcuların annelerinin öğretim durumları arasında ilişki vardır($p < 0,05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tabloda da görüldüğü gibi, sporcuların doğum yerleri köy' den Büyük Şehir 'e doğru yöneldiğinde, annelerinin eğitim seviyeleri de doğru oranda yükselmektedir.

Tablo : 2.15.Sporcuların Doğum Yerleri İle Sporcuların Branşları Arasındaki İlgisi**ÇAPRAZ TABLO**

			Spor Branşınız										Toplam
			Bas ketbol	Voleybol	Hentbol	Futbol	Atletizm	Yüzme	Vücut Gel	Cim	Güreş	Rak Spor	
Doğum Yeriniz	Büyük Şehir	Sayı	10	32	2	6	8	3	2	19	1	2	85
		% . Doğum Yeriniz	11,8%	37,6%	2,4%	7,1%	9,4%	3,5%	2,4%	22,4%	1,2%	2,4%	100,0%
	Şehir	Sayı	4	12	7	2	8	2	1	4	1	2	43
		% . Doğum Yeriniz	9,3%	27,9%	16,3%	4,7%	18,6%	4,7%	2,3%	9,3%	2,3%	4,7%	100,0%
	Yurt Dışı	Sayı		1		2	2			1	1		7
		% . Doğum Yeriniz		14,3%		28,6%	28,6%			14,3%	14,3%		100,0%
	Köy	Sayı	1			2	1					1	5
		% . Doğum Yeriniz	20,0%			40,0%	20,0%					20,0%	100,0%
Toplam		Sayı	15	45	9	12	19	5	3	24	3	5	140
		% . Doğum Yeriniz	10,7%	32,1%	6,4%	8,6%	13,6%	3,6%	2,1%	17,1%	2,1%	3,6%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	41,799(a)	27	,034
Likelihood Ratio	37,169	27	,092
Geçerli hücre sayısı	140		

a 31 cells (77,5%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: ,11.

Sporcuların doğum yerleri ile sporcuların branşları arasında ilişki vardır($p<0.05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tabloda da görüldüğü gibi, Büyük şehir ve şehir' de doğan sporcular daha çok voleybol ve cimnastiğe yönelmektedirler.

Tablo : 2.16. Sporcuların Doğum Yerleri İle Sporcuların Spora Başladıkları Yerleşim Yerleri Arasındaki İlgisi

ÇAPRAZ TABLO

			Spora başladığınız yerleşim yeri				Toplam
			Büyük Şehir	Şehir	Yurt Dışı	Köy	
Doğum Yeriniz	Büyük Şehir	Sayı	83	2			85
		% . Doğum Yeriniz	97,6%	2,4%			100,0 %
	Şehir	Sayı	22	21			43
		% . Doğum Yeriniz	51,2%	48,8%			100,0 %
	Yurt Dışı	Sayı	5	1	1		7
		% . Doğum Yeriniz	71,4%	14,3%	14,3%		100,0 %
	Köy	Sayı	3			2	5
		% . Doğum Yeriniz	60,0%			40,0%	100,0 %
Toplam		Sayı	113	24	1	2	140
		% . Doğum Yeriniz	80,7%	17,1%	,7%	1,4%	100,0 %

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	117,946(a)	9	,000
Likelihood Ratio	63,535	9	,000
Geçerli hücre sayısı	140		

a 11 cells (68,8%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: ,04.

Sporcuların doğum yerleri ile sporcuların spora başladıkları yerleşim yerleri arasında ilişki vardır(p<0,05). Ho:red edilmiş,H1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tabloda da görüldüğü gibi, köy, şehir ve yurt dışında doğan sporcuların büyük bir kısmı spor yaşamlarına büyük şehirlerde başlamışlardır.

Tablo : 2.17.Sporcuların Cinsiyeti İle Spora Başladıkları Yerleşim Yerleri Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

			Spora başladınız yerleşim yeri				Topla m
			Büyük Şehir	Şehir	Yurt Dışı	Köy	
Cinsiyetiniz	Bayan	Sayı	49	17	1	2	69
		% . Cinsiyetiniz	71,0%	24,6%	1,4%	2,9%	100,0 %
	Erkek	Sayı	64	7			71
		% . Cinsiyetiniz	90,1%	9,9%			100,0 %
Toplam		Sayı	113	24	1	2	140
		% . Cinsiyetiniz	80,7%	17,1%	,7%	1,4%	100,0 %

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	9,131(a)	3	,028
Likelihood Ratio	10,424	3	,015
Geçerli hücre sayısı	140		
a 4 cells (50,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: ,49.			

Sporcuların cinsiyeti ile spora başladıkları yerleşim yerleri arasında ilişki vardır(p<0.05).

Ho:red edilmiş,H1:kabul edilmiştir.

Çapraz tabloda da görüldüğü gibi, erkek ve bayan sporcuların büyük çoğunluğu spora büyük şehir ve şehirlerde başlamışlardır.

Tablo : 2.18. Sporcuların Cinsiyeti İle Sporcuların Spordan Maddi Kazanç Sağlama Durumları Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

			Spordan maddi kazancınız oluyor mu		Toplam
			Evet	Hayır	
Cinsiyetiniz	Bayan	Sayı	32	37	69
		% . Cinsiyetiniz	46,4%	53,6%	100,0%
	Erkek	Sayı	19	52	71
		% . Cinsiyetiniz	26,8%	73,2%	100,0%
Toplam		Sayı	51	89	140
		% . Cinsiyetiniz	36,4%	63,6%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)	Gerçek P< (2 yönlü)	Gerçek Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	5,814(b)	1	,016		
Continuity Correction(a)	4,998	1	,025		
Likelihood Ratio	5,862	1	,015		
Fisher's Gerçek Test				,022	,012
Geçerli hücre sayısı	140				
a Computed only for a 2x2 table					
b 0 cells (,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 25,14.					

Sporcuların cinsiyeti ile sporcuların spordan maddi kazanç sağlama durumları arasında ilişki vardır($p<0.05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.

Çapraz tabloda görüldüğü gibi, bayan sporcular erkek sporculara nazaran yaptıkları spor branşlarından daha fazla maddi kazanç sağlamaktadırlar. Günümüzde futbol 'dan sonra diğer amatör spor branşları olan voleybol, basketbol ve jimnastik branşlarında yavaş da

olsa maddi kazanç sağlamaktadır. Bunun bir diğer sebebi de Spor branşlarının günümüzde meslekleşmesidir. Bayanlar bu meslekleşme hareketine erkeklerden daha fazla önem vermektedirler. Bu fikrimize Beden Eğitimi ve Spor Yüksek okullarında açılan antrenörlük bölümleri dayanak noktası oluşturmaktadır

Tablo : 2.19.Sporcuların Cinsiyeti İle Sporcuların Spordan Maddi Kazanç Sağlama Düzeyleri Arasındaki İlişki

ÇAPRAZ TABLO

			Spordan sağladığınız maddi kazanç ne düzeyde				Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	Hiç	
Cinsiyetiniz	Bayan	Sayı	2	26	4	37	69
		% . Cinsiyetiniz	2,9%	37,7%	5,8%	53,6%	100,0%
	Erkek	Sayı	4	11	5	51	71
		% . Cinsiyetiniz	5,6%	15,5%	7,0%	71,8%	100,0%
Toplam		Sayı	6	37	9	88	140
		% . Cinsiyetiniz	4,3%	26,4%	6,4%	62,9%	100,0%

Kİ-KARE TESTİ

	Değer	Sd	Tahmini. P< (2 yönlü)
Pearson Chi-Square	9,059(a)	3	,029
Likelihood Ratio	9,259	3	,026
Geçerli hücre sayısı	140		

a 4 cells (50,0%) 5 frekansından daha düşüktür ve beklenen en küçük değer: 2,96.

Sporcuların cinsiyeti ile sporcuların spordan maddi kazanç sağlama düzeyleri arasında ilişki vardır($p<0.05$). H_0 :red edilmiş, H_1 :kabul edilmiştir.Çapraz tabloda görüldüğü gibi, bayan sporcuların spor sağladıkları gelir düzeyleri, erkek sporcuların sağladıkları gelir düzeylerinden daha yüksektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Elde Edilen Genel Sonuçlar

- Sporcuların babalarının eğitim seviyesi yükseldikçe, sporcuların başarı oranı düşmektedir. Daha çok lise seviyesinde eğitimi olan babaların çocuklarının başarı sağladıkları görülmektedir. Toplumumuzun spora bakış açısı yeterince gelişmediği için, ebeveynlerin çocuklarını spora yönlendirmede yetersiz kalmaktadır. Yüksek öğrenimli ebeveynlerin sporu daha çok hobi olarak algılamaları ve çocuklarını elit seviyede spor yapmaya yönlendirmedikleri gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca çocuklarının ders çalışmasına engel teşkil ettiği düşüncesinden henüz kurtulamamış olmaları da bir etkidir. Bunun yanı sıra gelişen iletişim teknolojisi sayesinde spor günlük yaşamımızın bir parçası haline gelmesi bu tip ebeveynleri de olumlu yönde etkilemeye başlamıştır.
- Sporcuların başarı düzeyleri yükseldikçe branşlarından maddi kazanç sağlama imkanları da artmaktadır. Başarısız sporculardan olduğu halde il çapında başarılı olanlar da, maddi kazanç sağlamaktadırlar.
- Sporcuların başarı düzeyi yükseldikçe kazanç düzeyleri de yükselmektedir. Bu da göstermektedir ki, ülkemizde sporun algılanış biçimi değişmekte ve spor meslekleşmeye doğru gelişim göstermektedir. Genel olarak sporcular orta düzeyde kazanç sağlamaktadırlar.
- Ülkemizin sosyo-ekonomik şartları da göz önüne alındığında da açıkça görüleceği gibi sporcuların yaş gurupları düştükçe annelerinin eğitim seviyeleri yükselmektedir. Sosyal yapının en küçük birimi olan ailede temel rol oynayan annelerin eğitim seviyelerinin yükselmesi çocukları olumlu yönde etkilemektedir. Bunun yansıması spora ve spor branşlarına da olumlu etkiler sağlayacağı günümüz sosyologları tarafından da belirtilmektedir.
- Sporcuların babalarının eğitim durumları, annelerinin eğitim durumlarına nazaran yaş gurupları arasında daha dengeli dağılmasına rağmen, yine de yaş gurupları küçüldükçe babalarının eğitim seviyeleri yükselmektedir.

- Yaş gurupları küçüldükçe takım sporlarında voleybol'a, ferdi sporlarda da cimnastiğe ilgi artmaktadır.
- Sporcuların yaş gurupları düştükçe spora büyük şehir ve şehirlerde başladığı anlaşılmaktadır. Bunun sebeplerini ülkemizin geçirmekte olduğu sosyo- ekonomik süreçte sanayileşmenin büyük şehir ve şehirler etrafında yoğunlaşması sonucunda kırsal kesimden bu yöne doğru artan iç göçlerde arayabiliriz. Dolayısıyla insanlarımız ister istemez spor yapma olanağını büyük şehirlerde yaygınlaşan spor salonlarında bulmaktadır.
- Sporcuların yaş gurupları yükseldikçe, yapmış oldukları spor branşlarından maddi kazanç sağlama oranları yükselmektedir.
- Yaş gurubu yükseldikçe sporcuların gelir seviyeleri de yükselmektedir. Özellikle 21-30 ve 31-40 yaş gurubu sporcuların gelir seviyeleri daha yüksektir.
- Sporcuların doğum yerleri köy' den Büyük Şehir 'e doğru yöneldiğinde, annelerinin eğitim seviyeleri de doğru oranda yükselmektedir.
- Büyük şehir ve şehir' de doğan sporcular daha çok voleybol ve jimnastiğe yönelmektedirler.
- Köy, şehir ve yurt dışında doğan sporcuların büyük bir kısmı spor yaşamlarına büyük şehirlerde başlamışlardır. Sporcuların büyük çoğunluğu spora büyük şehir ve şehirlerde başlamışlardır.
- Bayan sporcular erkek sporculara nazaran yaptıkları spor branşlarından daha fazla maddi kazanç sağlamaktadırlar. Günümüzde futbol 'dan sonra diğer amatör spor branşları olan voleybol, basketbol ve jimnastik branşlarında yavaş da olsa maddi kazanç sağlamaktadır. Bunun bir diğer sebebi de Spor branşlarının günümüzde meslekleşmesidir. Bayanlar bu meslekleşme hareketine erkeklerden daha fazla önem vermektedirler. Bu fikrimize Beden Eğitimi ve Spor Yüksek okullarında açılan antrenörlük bölümleri dayanak noktası oluşturmaktadır.
- Bayan sporcuların spordan sağladıkları gelir düzeyleri, erkek sporcuların sağladıkları gelir düzeylerinden daha yüksektir.

KAYNAKLAR :

KİTAPLAR

- AÇIKADA,Caner.,**Beden Eğitimi ve Spor Eğitimine :Sporda Yeni Felsefeler,Milli Eğitim Basımevi,Ankara-1994.
- ASLANTÜRK,Zeki, M.Tayfun AMMAN.** Sosyoloji“Kavramlar,Kurumlar,Süreçler”, İstanbul-1999.
- BİNBAŞIOĞLU,Cavit.,**Eğitim Psikolojisi,Kadıoğlu Matbaası,Ankara-1990.
- Devlet Planlama Teşkilatı,**Beden Eğitimi ve Spor,DPT Yayınları,Ankara-1979.
- Devlet Planlama Teşkilatı,**Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Güvenlik,DPT Yayınları,Ankara-1979.
- Devlet Planlama Teşkilatı,**Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler,DPT Yayınları,Ankara-1998.
- DÖNMEZER,Sulhi,**Sosyoloji,Filiz Kitabevi,İstanbul-1990.
- ERKAL,Mustafa.,**Sosyolojik Açıdan Spor,Filiz Kitabevi,İstanbul-1981.
- ERKAL,Mustafa.,**Sosyolojik Açıdan Spor,Kutsun Matbaası,İstanbul-1992.
- ERKAL,Mustafa ve diğerleri:** Der Yayınları,İstanbul-1998.
- FICTHER,Joseph.,**Sosyoloji Nedir,Çev.,Nilgün Çelebi,Atilla Kitabevi,Ankara-1996.
- FİŞEK,Kurthan.,**Devlet Politikası ve Toplumsal Yapılarıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi,Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınevi,Ankara-1980
- GENÇ,Ali Durmuş.,**Spor Hukuku,Alfa Yayınevi,İstanbul-1998.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları,Herkes İçin Spor,Ankara-1973.
- İKİZLER,Can.,**Sporda Sosyal Bilimler,Alfa Yayınları,İstanbul-2000.
- KALYON,Tunç Alp.,**Spor Hekimliği,Ankara-1994.
- ÖZTÜRK,Fusun.,**Toplumsal Boyutlarıyla Spor,Bağırhan Yayınevi,Ankara-1998.
- SPOR SOSYOLOJİSİ,**Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Spor Sosyolojisi Dersi Basılmamış Ders Notları,İstanbul-1992.
- SÜMER,Rıza.,**Sporda Demokrasi,Şafak Matbaası,Ankara-1989.
- ÜÇİŞİK,H.Fehim.,**Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri,Ötüken Neşriyat,İstanbul-1999.
- VOIGT,Dieter.,**Spor Sosyolojisi,Çev.,Ayşe Atalay,Alkım Yayınları,İstanbul-1998.

TEZLER

KILCIGİL, Ertan., Beden Eğitimi Bölümünde Sigara İçme Yaygınlığı, Gazi Ankara-
Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü 1982-1983 Mezuniyet Tezi, Ankara-
1983.

KILCIGİL, Ertan., Elit Sporcuların Sosyal Çevreyle İlişkisi ve Sosyal Çevrenin Spora
Yönelmeye Etkisi, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Beden
Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, İstanbul -1998

TAŞMEKTEPLİGİL, Yalçın., Sporun Yaygınlaştırılmasında Semt Sahalarının
Etkileri, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor
Yüksekokul , İstanbul-1995.

YORULMAZLAR, Mehmet Mustafa., Badminton Sporcularının Sosyo-Ekonomik Bir
Analizi, Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu ,
Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul-2000.

2000-2001 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI SAKARYA ÜNİVERSİTESİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI TEZ ARAŞTIRMA ANKETİ

Bu anket çalışması sporda başarıyı etkileyen faktörleri tespit etmek için yapılmaktadır. Anketin sağlıklı sonuçlara ulaşması sizin vereceğiniz cevapların eksiksiz ve doğru olmasına bağlıdır. Sporu bırakanlar yanında belirtilmeyen sorulara da sporu bıraktıkları zamanki duruma göre cevaplandıracaklardır. Bu anket Önlü arkalı dolu bir sayfadan ve toplam otuz üç sorudan oluşmaktadır.

Zaman ayırdığınız için sonsuz teşekkürler.

1. Doğum Tarihiniz:.....

2. Doğum Yeriniz İl: İlçe: Mahalle: Köy:

3. Cinsiyetiniz: Bay ( ) Bayan ( )

4. Ailenizde sizden başka sporcu var mı: Var ( ) Yok ( )

5. Annenizin öğrenim durumu

- Okur yazar
- İlkokul terk
- İlkokul mezunu
- Ortaokul terk
- Ortaokul mezunu
- Lise terk
- Lise mezunu
- Üniversite terk
- Üniversite mezunu
- Diğer(lütfen belirtiniz).....

6. Babanızın Öğrenim durumu

- Okur yazar
- İlkokul terk
- İlkokul mezunu
- Ortaokul terk
- Ortaokul mezunu
- Lise terk
- Lise mezunu
- Üniversite terk
- Üniversite mezunu
- Diğer(lütfen belirtiniz).....

7. Annenizin Mesleği:

- Çalışmıyor
- Memur
- Yönetici
- İşyeri sahibi
- İşçi

8. Babanızın Mesleği:

- Çalışmıyor
- Memur
- Yönetici
- İşyeri sahibi
- İşçi

9. Ailenizin yaklaşık aylık geliri: (Eğer sporu bıraktıysanız bu soruyu spor yaptığınız yıla denk gelen yaklaşık geliri işaretleyniz)

- 299 milyon arası
- 300-599 milyon arası
- 600-999 milyon arası
- 1 milyar – yukarısı

10. Spor Branşınız:

11. Spora nerede başladınız: İl : İlçe: Mahalle: Köy:

12. İl çapında yapılan yarışmalarda dereceler aldınız mı: Evet ( ) Hayır ( )

13. Türkiye çapında yapılan yarışmalarda dereceler aldınız mı: Evet ( ) Hayır ( )

14. Milli sporcu musunuz: Evet ( ) Hayır ( )

15. Spordan maddi kazancınız oluyor mu .

(Evet ( ) Hayır ( )

16.Spordan maddi kazanç sağlıyorsanız ne düzeyde (Sporu bırakanlar spor yaptıkları döneme ait bilgi verecektir.):

- Yol v.s masraflarımı karşılayacak düzeyde
- Bazı ihtiyaçlarımı karşılayacak düzeyde
- Çok iyi düzeyde

Teşekkürler

ÖZGEÇMİŞ

1973'de İstanbul'da doğdu.İlkokulu Üsküdar Fuat Baymur İlkokulun'da,ortaokul ve liseyi Üsküdar Cumhuriyet lisesinde tamamladı.1983 yılında başladığı Artistik Jimnastik sporunda Türkiye ve İstanbul çapında birincilikler ve çeşitli dereceler aldı.1991 yılında Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünü kazandığı yıl sporculuk hayatını noktaladı.1995 yılında İhtisas dalı birincisi olarak lisans eğitimini tamamladı.Lisans eğitim yıllarında üniversiteler arası jimnastik ve modern dans yarışmalarında dereceler alan okul takımında sporcu ve koreograf olarak görev yaptı.1995 yılında Milli Eğitimin yapmış olduğu atamalarla Hatay Samandağ Ortaokulunda Beden Eğitimi Öğretmeni olarak göreve başladı.1996 yılında Sakarya Üniversitesinin açmış olduğu Yüksek Lisans sınavını kazanması ile Arifiye Çok Programlı lisesine görevine devam etti.Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi Bölümünde Artistik Jimnastik Öğretim Görevlisi olarak çalıştı.1997-2001 yılları arasında İstek Vakfı,Marmara Koleji ve Ted İstanbul Koleji okullarında Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev yaptı. Halen, kendi işletmekte olduğu Spor Salonunda Spor Öğretmeni olarak çalışmaktadır.